

การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลัง
สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป

STUDY GUIDELINES FOR RECOVERY OF LEARNING LOSS FOR SECONDARY
SCHOOL STUDENTS AFTER THE EPIDEMIC OF CORONAVIRUS DISEASE 2019
(COVID-19) IN THE NEXT NORMAL SITUATION

วจิต พุ่มพฤษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลัง
สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

STUDY GUIDELINES FOR RECOVERY OF LEARNING LOSS FOR SECONDARY
SCHOOL STUDENTS AFTER THE EPIDEMIC OF CORONAVIRUS DISEASE 2019
(COVID-19) IN THE NEXT NORMAL SITUATION

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(M.Ed.(Educational Administration))
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การ
แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป

ของ

รจิต พุ่มพฤษ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล)

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน ศรีโสภา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ศม์ ภูติอธิษณ์)

ชื่อเรื่อง	การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป
ผู้วิจัย	รจิต พุ่มพฤษ
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศิลป์ กุลนภาดล

งานวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key performers) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 15 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ทั้งนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (Data saturation) ซึ่งไม่ค้นพบข้อมูลใหม่หรือไม่มีข้อสงสัยเกิดขึ้น ผลการวิจัยแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ได้ดังนี้ 1.การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ การส่งเสริม ช่วยเหลือ ดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ 2. การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ 3. การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม 4. การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น 5. การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6. การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง จากผลการวิจัยแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไปสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไปใช้ดำเนินการเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาในอนาคตได้

คำสำคัญ : แนวทางการฟื้นฟู, ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19, ภาวะปกติถัดไป

Title	STUDY GUIDELINES FOR RECOVERY OF LEARNING LOSS FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS AFTER THE EPIDEMIC OF CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19) IN THE NEXT NORMAL SITUATION
Author	RAJIT PUMPRUEK
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Assistant Professor Taweetil Koolnaphadol

The objective of this qualitative research is to investigate the causes and effects of learning retardation and to study guidelines for recovery from learning loss. To minimize the impact of the post-proliferation of COVID-19 in the next normal age, the researchers used an in-depth interview with key performers, the school administrators, teachers, and educational staff, and parents, with a total of 15 people involved. The researchers utilized the method of selective sampling and interviewed the data provider until data saturation was obtained. The effective management of schools and coordination of cooperation with parents and agencies, promotion, assistance, and care from the state department, such as promoting and supporting teachers to be ready to manage learning. The factor of course adjustment and curriculum management in the development of learning skills, and mental, emotional, and social physical development, as well as the adjustment of student measurement and evaluation to be more flexible. Another factor is media development, teaching management, innovation, and educational technology, and promotion, support, and parental care. Based on the results of the post-secondary school students' learning retardation research, the COVID-19 outbreak situation in a subsequent normal state can be applied to reduce the impact of post-COVID-19 outbreaks and can be used in future solution planning.

Keyword : Study guidelines, Recovery of learning loss, COVID-19, Next normal

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความอนุเคราะห์และความเมตตาอย่างยิ่ง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศิลป์ กุณภาดล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ที่คอยชี้แนะแนวทาง ให้ กำลังใจ ให้อิสระในการคิด ลงมือทำ และเชื่อมั่นในตัวข้าพเจ้า ในการนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการในการสอบเค้าโครงวิจัย และการสอบปากเปล่าทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะข้าพเจ้าในการทำปริญญาานิพนธ์ให้ถูกต้องและมีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่เมตตาในการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนผู้เขียนเอกสาร-หนังสือ ตำรา และผลงานวิจัยทุกท่านที่ได้สร้างผลงานทางวิชาการ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับข้าพเจ้า

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ ท่านรองผู้อำนวยการ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนปริญญาโท บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รุ่นที่ 27 ที่คอยช่วยเหลือ แนะนำ และให้กำลังใจข้าพเจ้าตลอดมา ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในคำกล่าวของเพื่อนเสมอว่า “เราจะผ่านมันไปด้วยกัน” และ “ทำได้แน่นอน” ที่สร้างแรงผลักดันให้ข้าพเจ้าทำงานวิจัยได้สำเร็จ

ขอขอบคุณนายวุฒิชัย ทุ้ยพรม ที่เป็นพลังงานบวก คอยช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นทุกสิ่งทุกอย่างให้กับข้าพเจ้าแล้ว

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณย่านันทา ศรีหมอก และครอบครัวที่สนับสนุนข้าพเจ้าในทุกเรื่อง คอยให้กำลังใจ ขอขอบคุณที่เป็นหนึ่งในแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าอยากจะศึกษาต่อ และทำได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คุณค่าหรือคุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิจัยในครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอมอบแต่ครอบครัว และผู้มีพระคุณทุกท่านดังที่ได้กล่าวรายนามมาข้างต้น

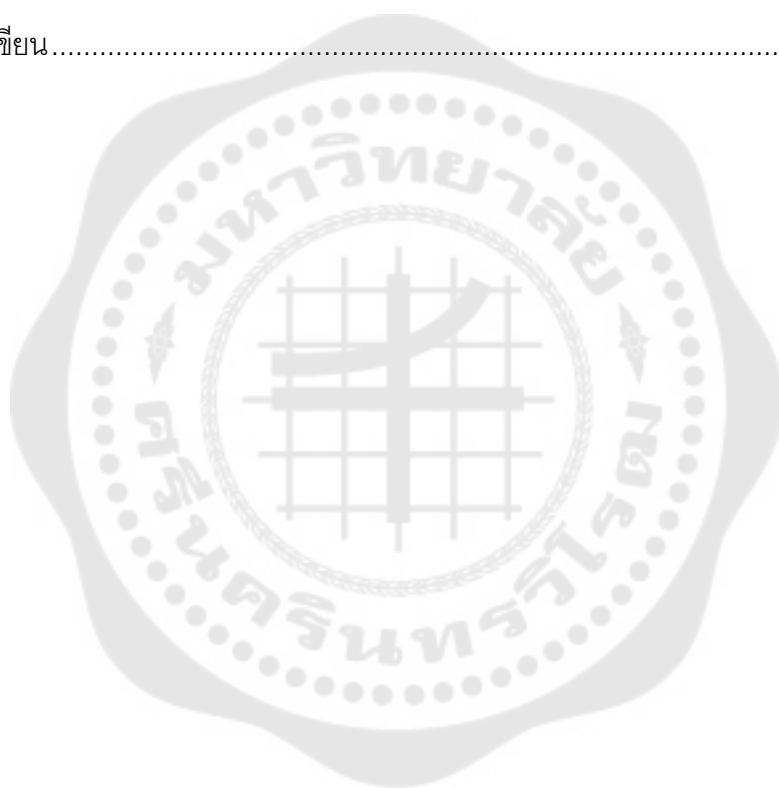
รจิต พุ่มพฤษ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของเนื้อหา.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้.....	8
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	20
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	43

1. แบบแผนการวิจัย.....	43
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย	43
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน.....	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน.....	71
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สาเหตุของปัญหา ผลกระทบและแนวทางการแก้ไข ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน	87
ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน	88
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	91
สรุปผลการวิจัย	92
ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้.....	96
อภิปรายผลการวิจัย	99

ข้อเสนอแนะ	123
บรรณานุกรม.....	124
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย.....	131
ภาคผนวก ข หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย	133
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	137
ประวัติผู้เขียน.....	142

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตารางแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง 46

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 The recovery ecosystem	27
ภาพประกอบ 2 องค์ความรู้จากงานวิจัยเรื่อง“ถุงสนุกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา	38
ภาพประกอบ 3 โมเดลองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน	39

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นับได้สร้างผลกระทบต่อการจัดการศึกษาไปทั่วโลก โดยส่งผลกระทบต่อภาพรวมของระบบการศึกษาในมิติต่าง ๆ อย่างมาก (OECD, 2020) โดยเฉพาะการออกคำสั่งให้หยุดเรียน ปิดสถานศึกษา และจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อลดโอกาสของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากหากให้นักเรียนมาอยู่ร่วมกันที่โรงเรียน ห้องเรียนจะกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ มีการประมาณการว่าในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีเด็กนักเรียนทั่วโลกหลายล้านคน ที่ต้องหยุดการเรียนในโรงเรียน และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการเรียนทางไกล หรือการเรียนออนไลน์ที่บ้าน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีความพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับระบบการเรียนการสอน อันเนื่องมาจากภาพเศรษฐกิจ การเงินของแต่ละครอบครัว การเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงส่งผลกระทบต่อนักเรียนทั้งในเรื่องความพร้อมของอุปกรณ์และเทคโนโลยีสำหรับการศึกษาทางไกลทั้งในส่วนของนักเรียน และส่วนของสถานศึกษาและการขาดทักษะในการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทางไกล (Middleton K. V., 2020) ผลการศึกษาในต่างประเทศยังพบว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สร้างความเครียดและความกังวลให้กับนักเรียน จนทำให้นักเรียนมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า และเสี่ยงสูงต่อการพยายามฆ่าตัวตาย (Hou et al., 2020) อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกโดดเดี่ยวแก่นักเรียน นักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย รู้สึกหมดไฟในการเรียน และรู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา (Pereda & Díaz-Faes, 2020) เมื่อมีอุปสรรคหรือข้อจำกัดใด ๆ ที่ปิดกั้นไม่ให้นักเรียนเข้าสู่โรงเรียนและชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ได้ ก็จะทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Alban Conto et al., 2021) เฉกเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Hanover Research ที่ศึกษาผลสำรวจจากการปิดโรงเรียนในช่วง ปี 2552 เกิดปัญหาไฟป่าในออสเตรเลีย พบว่า ภัยพิบัติส่งผลให้ต้องมีการหยุดเรียน ทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตลอดหลายปีการศึกษา การศึกษาวิเคราะห์คะแนนสอบของนักเรียนจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ปีที่เกิดไฟป่า) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ผู้เขียนระบุว่าปัญหาทางการเรียนที่นักเรียนได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ด้านการอ่าน และคณิตศาสตร์ที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยลงอย่างมาก (Hanover Research, 2020)

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียน มีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ซึ่งภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกัน (ทรงยศ รังสรรค์มณีนิล และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19” พบว่าภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียนไทยเกิดขึ้นในหลายมิติ และในหลายช่วงวัยโดยเริ่มจากเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่พบว่า ในมิติของความรู้ เด็กนักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่าน และคณิตศาสตร์ คุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ไม่กล้าตอบคำถาม การขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และขาดการทำงานร่วมกับผู้อื่นลดลง ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจ และขาดความสนใจในการเรียน นอกจากนั้นแล้ว ปัญหายังเกิดจากการขาดความเข้าใจและขาดการสนับสนุนของผู้ปกครอง รวมถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างครู-นักเรียนที่ลดน้อยลง ตลอดจนความไม่พร้อมของสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ Azim Premji University ที่ว่าภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หมายถึง การถดถอย หรือสูญเสียความรู้ ทักษะ หรือสิ่งที่ผู้เรียนมีจากการได้รับการจัดการเรียนชั้นเรียนปกติ โอกาสในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับแต่ไม่ได้รับ ซึ่งอาจเป็นผลกระทบบนไปสู่การถดถอยหรือสูญเสียการเรียนรู้ในอนาคตด้วย โดยสามารถประเมินระดับภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จากความสามารถทางภาษา 4 ด้าน คือ การอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และความสามารถทางคณิตศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ การระบุจำนวน การคำนวณ การอธิบาย การแก้ปัญหา (Azim Premji Foundation, 2021) ส่งผลให้ระบบการศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลันจนปรับตัวไม่ทัน

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะมีนโยบายต่าง ๆ ในการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปิดเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว (พัชรา เอี่ยมกิจการ สบายใจ และคณะ, 2566) โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา สรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนการสอนในช่วงภาวะการแพร่ระบาดของโควิด-19 คือ การไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นระยะเวลาอันยาวนานส่งผลต่อการพัฒนาการของนักเรียนในด้านการเรียนรู้และในด้านร่างกาย โดยเฉพาะในเด็กที่ครอบครัวมีรายได้น้อย ขาดโอกาสในการเข้าถึงการเรียนออนไลน์และการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาต่างประเทศ และทักษะในการอ่านมีค่าเฉลี่ยที่ลดลง ขณะที่การเรียนการสอนออนไลน์เองก็ไม่สามารถทดแทนการเรียนในชั้น

เรียนได้อย่างสมบูรณ์ ผลกระทบระยะยาวที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากนี้ คือ ความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของไทยที่จะขยายผลกลายเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565) สอดคล้องกับมูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นไว้ทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดแนวโน้มการขยายช่องว่างของความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาซึ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย 2 . ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง ทำให้การปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นอย่างที่ตั้งเป้าหมาย นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน เกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนขาดโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งไม่ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และ 3. ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ (มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย, 2565) ถึงแม้ว่านักเรียนบางส่วนจะหาวิธีการเรียนรู้ และปรับตัวกับสภาพการณ์ความเปลี่ยนแปลงได้จากการปรับตัว และการสนับสนุนของผู้ปกครอง และครูเป็นอย่างดี แต่ยังคงมีนักเรียนอีกจำนวนมากที่ไม่ได้รับโอกาส และแรงสนับสนุนที่เพียงพอต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มยากจน กลุ่มเปราะบาง และกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษต่าง ๆ โดยการถดถอยทางการเรียนรู้ที่ตามมาอาจส่งผลกระทบในระยะยาวทั้งผลกระทบต่อตัวเด็กและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับบุคคลและในระดับประเทศอีกด้วย (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้, 2564)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งใจศึกษาค้นคว้างานวิจัยนี้โดยมีเป้าหมายที่จะศึกษาสภาพปัญหา และศึกษาหาแนวทางในการฟื้นฟูปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน และช่วยเหลือฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้ลดลง จากการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19

คำถามการวิจัย

1. สาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไปเป็นอย่างไร
2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไปเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาในอนาคตได้
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไปใช้ดำเนินการเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยได้มีการศึกษาค้นคว้า ข้อมูล จากแหล่งข้อมูล คือ งานวิจัย หนังสือ บทความทางวิชาการ การสืบค้นจากแหล่งข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อศึกษาให้ได้มาซึ่งข้อมูลทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่

1. สาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
2. แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

ขอบเขตของงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความสำคัญประกอบไปด้วย

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 3) และ ผู้ปกครองนักเรียนรวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ (Criteria Sampling) ในการพิจารณา การสัมภาษณ์ (in-dept interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญหลัก (Key performers) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ (Criteria Sampling) ในการพิจารณา ดังต่อไปนี้ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การบริหารงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การสอนหรือการทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน ที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทั้งนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (Data saturation) ซึ่งไม่ค้นพบข้อมูลใหม่หรือไม่มีข้อสงสัยเกิดขึ้น

ตัวแปรที่ศึกษา

แนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ว่าเป็นการสูญเสียทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเชิงลบแก่ผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านทักษะชีวิต ด้านสุขภาพทางกายและจิตใจ

2. สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดจากไวรัสโคโรนากลุ่มอาการทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV-2) เริ่มปรากฏในเดือนธันวาคม 2562 จากนั้นได้มีการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ไปทั่วโลกในเวลาต่อมา ไวรัสสามารถแพร่ระบาดได้ระหว่างบุคคล จากการสัมผัสหรืออยู่ใกล้ชิดเป็นหลัก โดยผ่านละอองเสมหะขนาดเล็กที่เกิดจากการไอ จาม หรือพูดคุยกัน บุคคลอาจติดเชื้อได้จากการสัมผัสพื้นผิวที่ปนเปื้อน จึงมีมาตรการให้เว้นระยะห่างทางกายกับผู้อื่น (Social Distancing) โดยเฉพาะจากผู้ที่มีอาการนำสงสัย

3. การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

หมายถึง วิธีการหรือแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ หรือสิ่งที่คุณเรียนควรถูกได้เรียนรู้ตามพัฒนาการ จากการสูญเสียทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยใช้วิธีการการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน การวางแผนโครงสร้างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลที่ยืดหยุ่นต่อผู้เรียน การพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพ การสร้างสรรค์สื่อการจัดการเรียนการสอน และการได้รับความร่วมมือ ความสนับสนุนจากผู้ปกครองในการร่วมฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

4. ยุคปกติถัดไป (Next normal)

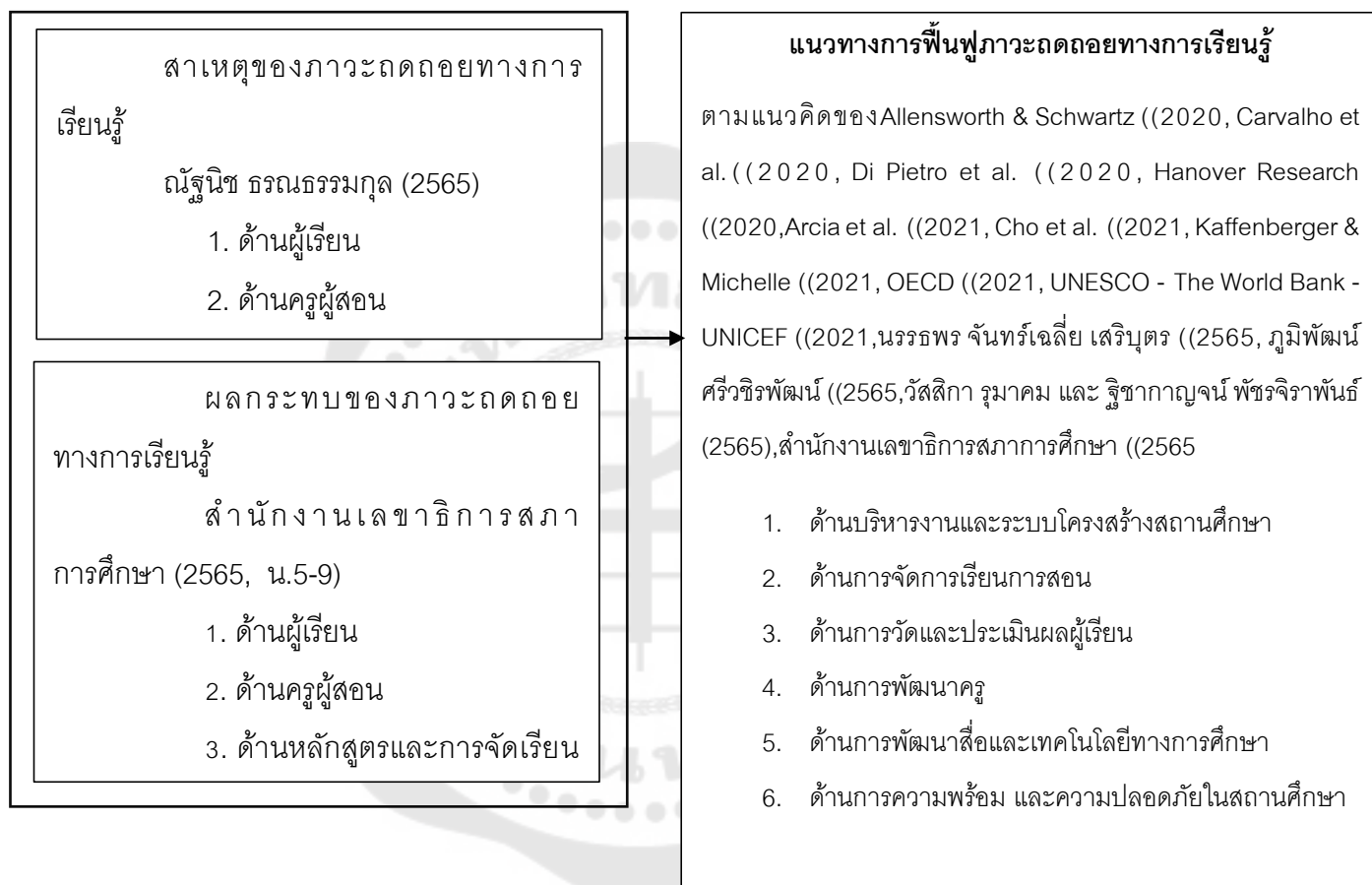
การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของประชาชนทุกเพศทุกวัย หลังจากที่ได้ปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19 เพื่อความอยู่รอด จนเกิดความคุ้นชิน ทั้งวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร และวิถีปฏิบัติ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

5. ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเผชิญปัญหา และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไปจากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ ดังต่อไปนี้ โดยสามารถสรุปเป็น ภาพ กรอบแนวคิดของงานวิจัยได้ดังต่อไปนี้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

- 1.1 ความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
- 1.2 สาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
- 1.3 ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้อง

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
- 2.2 การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยในประเทศ
- 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

1.1 ความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

จากสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้มีนักวิชาการให้คำนิยามความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

Alban Conto et al. (2021) กล่าวว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) หมายถึง ภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อมีอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนได้ตามปกติ อาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การชุมนุมประท้วงหยุดงานของครูผู้สอน , การเกิดภัยพิบัติ สภาพอากาศที่เป็นอุปสรรค , เกิดวิกฤติด้านปัจจัยของผู้เรียน , วิกฤติด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ รวมไปถึงโรคระบาดเช่นเดียวกับในปัจจุบัน

Azim Premji Foundation (2021, p.6) ได้ให้นิยามความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่าหมายถึง การสูญเสียความสามารถเดิมที่เคยมีก่อนการเกิดโรคระบาด หรือสูญเสียความรู้ ทักษะ ที่ได้จากการได้รับการเรียนชั้นเรียนปกติ โอกาสในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับแต่ ไม่ได้รับ ซึ่งถือเป็นการถดถอยทางการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนในอนาคตที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

นรธรพร จันทรอินทร์ เสริบุตร (2565a) ได้นิยามความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ว่าหมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนควรที่จะได้เรียนรู้ หรือรู้แล้วตามระดับขั้นของตัวเอง แต่นักเรียนไม่รู้ นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานในระดับของตนเอง หรือ อาจจะเป็นสิ่งที่นักเรียนเคยเรียนรู้แล้ว แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป และไม่ได้ไปโรงเรียนนาน ๆ นักเรียนกลับจำไม่ได้หรือทำไม่ได้เลย

เบญจพร พลไกร (2565) ได้ให้นิยามความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ว่าหมายถึง สถานการณ์ที่ผู้เรียนถูกขัดขวางทางด้านวิชาการอันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ และมีพัฒนาการทางการเรียนที่ลดลง ไม่เป็นไปตามช่วงอายุ

ยศวีร์ สายฟ้า (2565) ได้ให้ความหมายของ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ว่าหมายถึง ภาวะของการสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ที่มีผลทำให้ทักษะต่าง ๆ ที่เด็กควรจะได้รับการพัฒนาตามช่วงวัย สูญเสีย ส่งผลต่อพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านความสัมพันธ์จากการที่ได้กบฏอยู่บ้านจนชิน เมื่อต้องไปโรงเรียนอาจเกิดการกลัวการไปโรงเรียน เด็กขาดระเบียบวินัยความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในเด็กระดับอนุบาล และประถมศึกษาที่ขาดการพัฒนาทักษะการเข้าสังคม และทักษะด้านวิชาการอ่าน การเขียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.7) ได้ให้ความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ไว้ในคู่มือมาตรฐานการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ดังนี้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หมายถึง สภาวะการถดถอยของความรู้ จากการสูญเสียโอกาสทางการเรียนที่นักเรียนควรได้รับ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีผลสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19)

อิทธิพัทธ์ และคณะ (2565, น.15) ได้สรุปความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Pandemic Learning Loss) ไว้ว่าหมายถึง การเสื่อมถอยของความรู้เดิม หรือการสูญเสียโอกาส ในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ควรจะได้รับ ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 ที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

จากการศึกษาบทความ และเอกสารวิชาการต่าง ๆ สามารถนิยามความหมายของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ว่า เป็นการสูญเสียทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 ที่ส่งผลกระทบต่อเชิงลบแก่ผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านทักษะชีวิต ด้านสุขภาพทางกายและจิตใจ

1.2 สาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

จากสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้มีนักวิชาการให้สรุปสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

The Lancet et al. (2020) ได้กล่าวถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่ามีสาเหตุมาจากการปิดสถานศึกษา และจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ มีนักเรียนทั่วโลกจำนวนมากที่ต้องหยุดเรียนในโรงเรียน และต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นการเรียนแบบทางไกล หรือการเรียนออนไลน์ที่บ้าน ทั้งผู้ปกครองและนักเรียนต้องปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยีและระบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว

Froese Ian (2020) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 ทำให้เด็กและเยาวชนขาดโอกาส ขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะคนที่ไม่มีความพร้อม และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในการเรียนทางไกล

Hou et al. (2020) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 สร้างความเครียดและความกังวลให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จนทำให้นักเรียนมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า และเสี่ยงสูงต่อการพยายามฆ่าตัวตาย

Pereda & Díaz-Faes (2020) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 สร้างความรู้สึกโดดเดี่ยวแก่นักเรียน นักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย รู้สึกหมดไฟในการเรียน และรู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งทำให้นักเรียนจำนวนมาก จำเป็นต้องออกจากโรงเรียนและหันไปสู่งานในรูปแบบนอกระบบเรียนแบบต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อนักเรียนทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา และประเทศด้อยการพัฒนาที่นักเรียนยังต้องอยู่บ้านนาน ๆ ยิ่งทำให้เกิดการลืมเลือนสิ่งที่เคยเรียนมาทำให้ต้องมาทบทวนกันใหม่ซ้ำอีกครั้ง เรียกว่าปรากฏการณ์ความรู้ที่ถดถอยไปหลังจาก ปิดเทอมใหญ่ (Summer Slide) ถึงแม้บางประเทศที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ก็ยังพบปัญหาของความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงดิจิทัล (Digital Divide) และมีความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงการเรียนการสอนแบบออนไลน์ระหว่าง นักเรียนหรือโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มยากจนด้อยโอกาสกับโรงเรียนที่มีความพร้อม

(กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565) รศ.นพ.สุรียเดว ทรีปาตีผู้อำนวยการ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้กล่าวไว้ในรายงานฉบับพิเศษ ห้องเรียนฟื้นฟูหลังโควิด-19 สถานการณ์ แนวทางฟื้นฟูภาวะฉุกเฉินทางการเรียนรู้ และการจัดการห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย และประณตศึกษาดอนต้น ว่าสถานการณ์โควิดระบาดที่ผ่านมา ประเทศไทยมีมาตรการการ ป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด19 ด้วยการให้ประชาชน “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” แต่หลาย ครอบครัวเผชิญปัญหาครอบครัวในด้านเศรษฐกิจ ต้องทำงานจนไม่มีเวลาในการดูแลเด็ก ๆ ที่ต้อง หยุดเรียนอยู่ที่บ้าน อีกทั้งระบบการศึกษาของประเทศไทยไม่ได้มีการเตรียมตัวรับมือกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทั่วประเทศ แม้แต่เด็กที่มีพัฒนาการ ปกติก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จากการเรียนรูปแบบออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการจัดการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นวิชาการ แต่ยังคงใช้การวัดและประเมินผลแบบเดิม ๆ คือการวัดและประเมินด้วย การสอบ ทั้งที่ควรจะเปลี่ยนจากการสอบเป็นการวัดประเมินด้วยโครงการ (Project Based) หรือวัดผลตามความสามารถ (Competency Based)

ณัฐนิช ธรณธรรมกุล (2565) ได้ทำการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุของภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตามสภาพการณ์ของการแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโควิด 19 โดยสาเหตุออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ และความกระตือรือร้นในการเรียน โดยมีสาเหตุ สำคัญมาจากการขาดความสามารถในการกำกับตนเอง (Self-regulated learning) คือ การกำกับการ เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับความรู้ กระบวนการทักษะต่าง ๆ ในการสร้างความสำเร็จในการ เรียนรู้
2. ด้านครูผู้สอน มาจากการจัดการเรียนการสอนที่เข้มงวด ครูผู้สอนจัดการเรียนการ สอนที่เน้นครูเป็นสำคัญ (Teacher Centered) การมอบหมายภาระงานของครูผู้สอน ทำให้ผู้เรียน ในระดับมัธยมศึกษาเกิดความเครียด และขาดแรงจูงใจในการเรียน
3. ด้านโรงเรียน เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการบริหารจัดการช่วง สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 บ่อย จนทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสน ไม่สามารถ วางแผนและจัดการเรียนของตนเองได้ นอกจากนั้นยังมีสาเหตุมาจากการบริหารจัดการที่ขาด ความยืดหยุ่น มอบหมายภาระงานให้กับครูผู้สอนมากเกินไป ส่งผลให้ครูผู้สอนไม่สามารถจัดสรร เวลาในการเตรียมการสอนได้อย่างเต็มที่

อิทธิพล และคณะ (2565) ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ล้วนมีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 เนื่องจากการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ขาดความเข้าใจและแรงสนับสนุนจากผู้ปกครอง ตลอดจนความไม่พร้อมของสื่อและเทคโนโลยีในการเข้าถึงการเรียนการสอน

จากการศึกษาบทความ และเอกสารวิชาการต่าง ๆ สามารถสรุปสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ว่า สาเหตุของการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 เกิดจากการปัจจัยสำคัญ คือ การต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างฉับพลัน จากเดิมที่เป็นการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ครู นักเรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการเรียน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีรูปแบบการจัดการเรียนที่หลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาและช่วงอายุของนักเรียน แต่เมื่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐในการหยุดเรียน และปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการเรียนทางไกล หรือรูปแบบการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ใหม่ ทางโรงเรียน ครู และนักเรียนไม่เคยเผชิญปัญหาการเรียนเป็นระยะเวลานานเช่นนี้ จึงส่งผลให้ทั้งทางโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองเกิดปัญหามากมายจากการเรียนในช่วงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผลกระทบจึงตกไปสู่ผู้เรียนที่เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในที่สุด

1.3 ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถรวบรวมผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ดังนี้

European et al. (2020) ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ดังนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้นักเรียนต้องอาศัยและเรียนอยู่แต่ที่บ้าน ส่งผลให้เกิดความกังวลและความเครียด ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลแง่ลบให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมและสภาพจิตใจ

Asian Development Bank (2021) ได้กล่าวว่า ผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นนอกจากจะส่งผลทางด้านวิชาการแล้ว ยังส่งผลเกิดขึ้นกับทักษะทางกายภาพ ทักษะทางสังคม ทักษะทางอารมณ์ และความเป็นอยู่ด้วย

Azim Premji Foundation (2021) ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่าส่งผลให้เกิดผลกระทบทั้งทางทักษะการใช้ภาษา และทักษะการคิดคำนวณ ในด้านทักษะการใช้ภาษา จำแนกเป็น ด้านการพูด ด้านการเขียน และด้านการอ่าน ส่วนในด้านทักษะการคิดคำนวณ จำแนกเป็น ด้านจำนวน และด้านการแก้ไขปัญหาคณิตศาสตร์ ฯลฯ

Maba et al. (2023) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านความกังวลเรื่องของสุขภาพ ทำให้นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ถึงแม้จะสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 จะคลี่คลายลงแล้ว แต่ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนยังคงส่งผลกระทบอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย อาทิ นักเรียนเกิดความพึงพอใจ และคุ้นเคยในการเรียนออนไลน์ ทำให้ไม่อยากมาเรียนที่โรงเรียน และขาดแรงจูงใจในการเรียน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) สรุปพบกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนการสอนในช่วงภาวะการแพร่ระบาดของโควิด 19 คือ การไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นระยะเวลาอันส่งผลต่อการพัฒนาการของนักเรียนในด้านการเรียนรู้และในด้านร่างกาย โดยเฉพาะในเด็กที่ครอบครัวมีรายได้น้อย ขาดโอกาสในการเข้าถึงการเรียนออนไลน์และการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และทักษะในการอ่านมีค่าเฉลี่ยที่ลดลง ขณะที่การเรียนการสอนออนไลน์เองก็ไม่สามารถทดแทนการเรียนในชั้นเรียนได้อย่างสมบูรณ์ ผลกระทบระยะยาวที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากนี้ คือ ความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของไทยที่จะขยายผลกลายเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ณัฐนิช ธรณธรรมกุล (2565) ได้ศึกษาผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์นักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยสามารถสรุปผลกระทบออกมาได้ทั้งหมด 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลกระทบต่อสุขภาพกาย เกิดจากความเครียดเกี่ยวกับเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ ทำให้มีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น ต้องทบทวนอ่านหนังสือด้วยตนเองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนทานอาหารไม่ตรงเวลา ร่างกายเกิดความอ่อนเพลีย ขาดความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้

2. ผลกระทบต่อสุขภาพจิต เกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหา รายวิชา ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน การมอบหมายภาระงานที่มากขึ้น ความเครียดจากการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล ขาดความมั่นใจ ในตนเอง นักเรียนเกิดภาวะสมองเต็ม (Cognitive Overload) คือ ภาวะข้อมูลมากเกินไปจนความจำเป็น และเกิดภาวะหมดไฟ (Burnout Syndrome) คือภาวะที่คนเกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และไม่มีความสุขในชีวิต จากการสูญเสียสมดุลทางชีวิต หรือความอ่อนแอทาง อารมณ์ที่เกิดขึ้น

3. ผลกระทบด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้เดิมในการ เชื่อมโยงองค์ความรู้ที่เรียนไปใหม่ได้ ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนลดลง การเรียน การสอนออนไลน์ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เป็นการลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจ เนื้อหาที่เรียนเป็นเวลานาน เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ผู้เรียนก็ขาดความกระตือรือร้นและขาด สมาธิในการเรียน

4. ผลกระทบด้านการเข้าหาสังคม จากมาตรการการปิดสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียน ต้องเรียนอยู่ที่บ้านเป็นระยะเวลาเวลานาน เมื่อถึงช่วงที่ต้องกลับไปเรียนในโรงเรียนตามปกติหรือเข้า สังคมใหม่ จะเกิดความประหม่า ไม่รู้จะปฏิบัติตนอย่างไรในการเข้าสังคม ผู้เรียนจึงเลือกที่จะเก็บ ตัว ไม่เข้าสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิม แม้จะมีความสะดวกสบายจากการสื่อสาร ทางช่องทางออนไลน์ แต่การสื่อสารเหล่านั้นเป็นการสื่อสารระยะสั้น ไม่ได้มีการติดต่อกันอย่าง สนิทสนมเช่นเดียวกับการพบปะกันในชีวิตจริง

นรรธพร จันทร์เฉลี่ย เสริบุตร (2565a) ได้วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากโรงเรียน บ้านปลาตาว พบว่าจากกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านปลาตาว ที่ได้มีการวัดความรู้ถดถอยของนักเรียน ระดับชั้นป.4 และป.5 โดยใช้ข้อมูล NT ชุดที่นักเรียนเคยทำ ผลปรากฏว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 นักเรียนมีความสามารถด้านคณิตศาสตร์ลดลงมากกว่าความสามารถด้านภาษา ซึ่งมี นักเรียนร้อยละ 54 มีความสามารถด้านคณิตศาสตร์ลดลง และนักเรียนร้อยละ 15 มีความสามารถ ด้านภาษาลดลง และนักเรียนกลุ่มเก่งมีความรู้ถดถอยมากกว่ากลุ่มอ่อน ส่วนนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีความสามารถด้านภาษาลดลงกว่าด้านคณิตศาสตร์ นักเรียนร้อยละ 48 มีความสามารถด้านคณิตศาสตร์ลดลง นักเรียนร้อยละ 63 มีความสามารถด้านภาษาลดลง และนักเรียนกลุ่มเก่งมีความรู้ถดถอยมากกว่านักเรียนกลุ่มอ่อน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษา "รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19" (ฉบับสรุป) สามารถสรุปออกเป็นผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ ได้ดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

1. ผลกระทบเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีดังนี้
 - 1.1 มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายในการจัดการศึกษา
 - 1.2 มีการปรับวิธีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์
 - 1.3 มีการปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีคุณภาพดีขึ้น
 - 1.4 มีการปรับลดขนาดของห้องเรียน
 - 1.5 มีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใหม่และใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ
2. ผลกระทบเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู มีดังนี้
 - 2.1 ผู้บริหารพัฒนาศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ
 - 2.2 ผู้บริหารและครูพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่
 - 2.3 ครูพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น
 - 2.4 ครูปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมมากขึ้น
 - 2.5 ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม
 - 2.6 ครูมีความร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือกัน สามัคคีกัน
 - 2.7 ครูได้รับคำชื่นชมจากผู้ปกครองในความทุ่มเท และเสียสละพัฒนาตนเอง
3. ผลกระทบเชิงบวกต่อผู้เรียน มีดังนี้
 - 3.1 นักเรียนใช้เวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น
 - 3.2 นักเรียนมีความกระตือรือร้น และมีความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น
 - 3.3 นักเรียนพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น
 - 3.4 นักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้มากขึ้น
 - 3.5 นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
 - 3.6 นักเรียนลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางมาโรงเรียน
 - 3.7 นักเรียนมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น

- 3.8 การเรียนออนไลน์ช่วยลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของผู้ปกครองได้
4. ผลกระทบเชิงบวกต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม มีดังนี้
- 4.1 ผู้ปกครองสามารถติดต่อรับข่าวสารจากโรงเรียนได้มากขึ้น
- 4.2 ชุมชนและท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมและให้ความช่วยเหลือโรงเรียนมากขึ้น
- 4.3 ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน

ผลกระทบเชิงลบ

1. ผลกระทบเชิงลบต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีดังนี้
- 1.1 เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอ และขาดความเสถียรในการใช้งาน
- 1.2 โรงเรียนสวนใหญ่ไม่ได้รับงบประมาณที่เพียงพอต่อการบริหารงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19
- 1.3 คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูลดลง
- 1.4 อาคารและสถานที่ อุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไม่เพียงพอ
- 1.5 หน่วยงานต้นสังกัดขอข้อมูลจำนวนมาก เป็นการเพิ่มภาระงานและกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน
2. ผลกระทบเชิงลบต่อการปฏิบัติงานของครู มีดังนี้
- 2.1 ครูมีภาระงานที่เพิ่มขึ้น
- 2.2 ครูมีความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน
- 2.3 ครูมีความกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่
- 2.4 ครูขาดกำลังใจในการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน
3. ผลกระทบเชิงลบต่อผู้เรียน มีดังนี้
- 3.1 นักเรียนต้องปรับเวลา สถานที่และรูปแบบการเรียนใหม่
- 3.2 นักเรียนมีความวิตกกังวลถึงผลการเรียน
- 3.3 นักเรียนเสียโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกในการลงมือปฏิบัติจริง
- 3.4 นักเรียนและผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายไปกับการเตรียมสื่อและเทคโนโลยีให้พร้อมกับการเรียนรูปแบบใหม่
- 3.5 การเรียนออนไลน์ทำให้นักเรียนขาดแรงกระตุ้นในการเรียน
- 3.6 นักเรียนเกิดความเหนื่อยล้าจากการเรียนสดเป็นเวลาที่ยาวนานเกินไป

4. ผลกระทบเชิงลบต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม มีดังนี้

- 4.1 ผู้ปกครองมีภาระในการช่วยเหลือ ดูแลบุตรหลานในการเรียนเพิ่มขึ้น
 - 4.2 ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการเตรียมความพร้อมในการเรียนให้กับบุตรหลาน
 - 4.3 ผู้ปกครองต้องหาความรู้เพิ่มเติมด้านเทคโนโลยีในการช่วยเหลือ ส่งเสริมการเรียนของบุตรหลาน
 - 4.4 ผู้ปกครองมีภาวะเครียดและกังวลในผลการเรียนของนักเรียน
 - 4.5 ผู้ปกครองรู้สึกที่ตนเองเสียเวลาและโอกาสในการประกอบอาชีพ
- ซึ่งผลกระทบแง่ลบที่เกิดกับผู้เรียนนี้เอง เป็นส่วนหนึ่งในการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ยศวีร์ สายฟ้า (2565) สรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่าส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางด้านการสื่อสาร ด้านการใช้ภาษา ขาดทักษะด้านวิชาการ ทักษะการเข้าสังคม รวมไปถึงทักษะทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ นักเรียนบางส่วนเรียนอยู่ที่บ้านจนเคยชิน ทำให้เมื่อต้องปรับเปลี่ยนไปเรียนที่โรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความหวาดกลัวในการไปโรงเรียน นักเรียนขาดระเบียบวินัย และไม่มีความรับผิดชอบ

วิจารณ์ พานิช (2565) ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ว่า นักเรียนแต่ละคน มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เด็กบางส่วนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแล ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษา

มูลนิธิศันแห่งเอเชีย (2565) ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มขึ้น ซึ่งเดิมแล้วปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาถือเป็นปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาไทย เมื่อเกิดการระบาดของโรคโควิด19 ยิ่งส่งผลให้นักเรียนที่ไม่มีความพร้อม ขาดปัจจัยในการเข้าถึงการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ ช่องว่างของความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียมทางการศึกษายังทวีความรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย

2. ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ถือเป็นเรื่องที่ทางแต่ละสถานศึกษาไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเอาไว้ล่วงหน้า ดังนั้นทั้งครูผู้สอนและนักเรียนเองขาดความชำนาญและความพร้อมในการใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเฉพาะครูผู้สอนที่มีความชำนาญในการจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อเทคโนโลยีมีไม่มากนัก ทำให้การปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไม่เป็น

อย่างที่ตั้งเป้าหมาย นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน เกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนขาดโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งไม่ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

3. ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทั้งทางด้านวิชาการ การสนับสนุนการปรับรูปแบบการสอน ด้านการสร้างความเข้าใจต่อนโยบายการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ทำให้เกิดความสับสนในการจัดการเรียนการสอน การติดตาม วัดและประเมินผลผู้เรียน และการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.) ได้แสดงถึงปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ ผู้เรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในด้านการอ่านออก เขียนได้ และทักษะการคิดคำนวณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง และคะแนนการวัดและประเมินผลระดับชาติต่ำกว่าเกณฑ์

2. ด้านทักษะ ผู้เรียนขาดทักษะชีวิต ทักษะการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี เพราะผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริง

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนขาดความแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ขาดจิตสำนึกสาธารณะ มีปัญหาทางอารมณ์ และมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.5-9) ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในประเทศไทย ใน 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านผู้เรียน ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด19 ผู้เรียนต้องปรับวิธีการเรียนรู้ใหม่ ต้องเรียนรู้อยู่ที่บ้านหรือเรียนออนไลน์ นักเรียนบางส่วนขาดความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลานาน ทำให้ผู้เรียนมีความเครียด ความกังวลในการเรียน ขาดแรงจูงใจ และขาดความสนใจในการเรียน โดยเฉพาะผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่แสดงทัศนคติแง่ลบต่อการเรียน ผู้เรียนประสบปัญหาในด้านการสร้างสัมพันธภาพ และปัญหาทางด้านสุขภาพจิต นอกจากนี้ในการเรียนออนไลน์ยังทำให้ผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ หรือการลงมือปฏิบัติจริงอีกด้วย

2. ด้านครูผู้สอน จากการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 พบว่า ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างมาก ครูบางส่วนเกิดความเครียด

เนื่องจากไม่คุ้นเคยและยังปรับตัวไม่ได้ ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิมในการดูแลติดตามนักเรียนในการเข้าเรียน และขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพลดลงจากการเรียนการสอนปกติ

3. ด้านหลักสูตรและการจัดเรียนการสอน เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ทั้งทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเวลาเรียน และด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน แต่สืบเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 เป็นเรื่องเร่งด่วน ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเอาไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานศึกษาในการวางแผนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นจะต้องกระชับหลักสูตรและเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นสอนในกลุ่มสาระวิชาหลัก และเน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญและจำเป็นก่อน

4. ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 มีข้อจำกัดในการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายมาใช้ เช่น การประเมินผลแบบออนไลน์ การวัดผลเชิงประจักษ์ การประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ การวัดและประเมินผลระดับชาติที่ต้องมีการยกเลิกไป

5. ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด19 ระบาดจำเป็นต้องใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรูปแบบออนไลน์ แต่ผู้เรียนบางส่วนขาดความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียน บางครอบครัวมีข้อจำกัดในการจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนมีใช้อย่างเพียงพอต่อการเรียนออนไลน์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่เพียงพอ ขาดความเสถียร ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน

6. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาต่างประเทศ

อิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด19” แล้วพบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นหลายมิติ และเกิดขึ้นในทุกช่วงวัย ทั้งนักเรียนระดับปฐมวัย และประถมศึกษาในด้านของความรู้ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่าน และคณิตศาสตร์ที่อยู่ในภาวะถดถอย

ทางการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป เช่น ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขาดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดทักษะการสร้างความสัมพันธ์ และขาดทักษะชีวิต

จากการศึกษาบทความ และเอกสารวิชาการต่าง ๆ สามารถสรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับนักเรียนทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ สติปัญญา ทักษะชีวิต นักเรียนขาดการพัฒนาศักยภาพตามช่วงอายุ และเกิดการสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ จนส่งผลให้นักเรียนบางคนต้องหลุดออกจากระบบการศึกษาด้วยความไม่พร้อมจากปัจจัยต่าง ๆ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้นอกจากส่งผลกระทบต่อผู้เรียนแล้วผลกระทบของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นยังแผ่ขยายไปสู่ปัญหาในระดับที่ใหญ่ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ปัญหาด้านการบริหารสถานศึกษา เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หากนักเรียนยังไม่ได้รับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผลกระทบเหล่านี้จะก่อตัวเป็นหนึ่งสาเหตุของการหยุดชะงักของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ ซึ่งถือว่าเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติอีกด้วย

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

2.1.2 แนวคิดทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

ดาวณี อุทัยรัตนกิจ (2559) สรุปการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ช่วงวัย ดังนี้

วัยแรกเกิดถึงอนุบาล พ่อแม่ ผู้ปกครองและครู มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มุ่งเน้นการสอนให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง ทำกิจวัตรประจำวันได้เหมาะสมกับวัย และเกิดความภาคภูมิใจในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

วัยประถมศึกษา เป็นช่วงวัยที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้เด็กสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพฝึกฝนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัยมัธยมศึกษา เด็กในช่วงวัยนี้ต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะระดับมัธยมศึกษา เป็นช่วงวัยที่เริ่มเผชิญกับความซับซ้อนของสังคม ดังนั้น เด็กในช่วงวัยนี้ต้องมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และแยกแยะ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขใน 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร เพื่อขจัดและลดปัญหา

ความขัดแย้ง ความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ ความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม การเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต รู้จักปรับตัว และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

2.2 การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

Allensworth & Schwartz (2020) ได้วิเคราะห์ 3 แนวทางสำคัญ Key Insights ในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ อันประกอบไปด้วย

1. การขจัดปัญหา

- การสูญเสียการเรียนรู้ของผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะแตกต่างกันออกไป ทั้งด้านผลการเรียนและความสามารถในการเรียนวิชาต่าง ๆ นักเรียนที่มีปัญหาด้านการถดถอยทางการเรียนรู้ที่รุนแรง จำเป็นต้องใช้รูปแบบการฟื้นฟูอย่างเข้มข้น
- ทางโรงเรียนจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมและสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน นอกจากนี้ก็ต้องเร่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนอย่างเร่งด่วนเพื่อการฟื้นฟูจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

2. กลยุทธ์ที่ต้องพิจารณา

- การสอนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องเชื่อมโยงโดยตรงกับเนื้อหาในชั้นเรียน ครูผู้สอนจะต้องอำนวยความสะดวกให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และต้องมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะเรื่องความคิดคำนวณ และด้านทักษะการอ่าน ซึ่งนักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จะพบปัญหานี้มากที่สุด
- ขยายช่วงเวลาการเรียนรู้ โดยการจัดสรรช่วงเวลาเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอน วางแผนทำโปรแกรมการเรียน จัดเจ้าหน้าที่และครูที่มีคุณภาพในการพัฒนาทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ จากนั้นสรุปผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสะท้อนกลับผลการดำเนินงาน
- สร้างระบบตรวจสอบนักเรียนเบื้องต้น ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน จะช่วยให้นักเรียนฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และการมีส่วนร่วมในเชิงวิชาการ

3. สิ่งที่ต้องระวัง

การเร่งรัดการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาอย่างเร่งด่วน และการประเมินโดยใช้ผลการเรียนเพียงอย่างเดียว อาจส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจให้นักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้รู้สึกกดดัน และเกิดความเครียดได้

Carvalho et al. (2020) ได้กล่าวถึงข้อแนะนำเพื่อฟื้นฟูการสูญเสียการเรียนรู้หลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ไว้ว่า

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของพื้นฐานการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นในอนาคต

2. ส่งเสริมการฝึกอบรมครูในการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างทักษะการให้คำปรึกษา ส่งเสริม และการแนะนำนักเรียน (Coaching) เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สามารถกลับมาเรียนรู้ได้ตามพัฒนาการการเรียนรู้ตามช่วงอายุ อีกทั้งร่วมกันเสริมสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3. ประสานความร่วมมือและสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ผลสะท้อนกลับและปรับปรุงการจัดการศึกษาได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

Di Pietro et al. (2020) ได้เสนอแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้วยการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนออนไลน์อย่างเพียงพอและทั่วถึง มีการปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีในรูปแบบออนไลน์ได้ ปรับเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาให้ครูทุกช่วงวัยให้มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และฝึกอบรมเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนออนไลน์

Arcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง: นโยบายและแนวปฏิบัติ ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา)

- การเสริมสร้างความปลอดภัย และการป้องกันด้านสุขภาพให้กับนักเรียน
- การสนับสนุนครูและครอบครัวในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
- การส่งเสริมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อลดการออกจากการเรียนกลางคัน

- สร้างโปรแกรมการสอนชุดเซตเพื่อป้องกันการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างความต่อเนื่อง (เมื่อโรงเรียนมีการเปิดเรียนตามปกติ)

- การเสริมสร้างความปลอดภัย และการป้องกันด้านสุขภาพให้กับนักเรียนในโรงเรียน
- มุ่งเน้นการสอนที่พัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียน
- ประเมินความรู้ ความสามารถของนักเรียนและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนแต่ละคน
- ขยายโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเท่าเทียม
- ปรับตัว และบริหารโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาให้เข้มแข็ง

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพ (สร้างระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น)

- ติดตามและประเมินผลปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน
- ทบทวนนโยบาย แผนงาน และโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการศึกษา
- เปลี่ยนแปลงวิกฤตโควิด-19 เป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา
- ลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เพื่อการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม

Cho et al. (2021) ได้กล่าวถึงแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยการจัดระบบลงทะเบียนซ้ำเดิม และการส่งเสริมให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน โดยให้นักเรียนที่หยุดการเรียนไปได้กลับเข้ามาเรียนอีกครั้ง และให้นักเรียนที่เรียนอยู่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการจัดให้มีการจัดการเรียนรู้ทางเลือก (Alternative learning) การจัดหาอุปกรณ์ และการติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ สร้างความสะดวกแก่ผู้เรียน และพัฒนาทักษะทางการสื่อสาร ของครู และนักเรียน รวมไปถึงทำความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง

Kaffenberger & Michelle (2021) ได้กล่าวถึงแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้วยการสร้างโปรแกรมและฝึกอบรมพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องได้ทันทีที่เปิดเรียนปกติ ใช้วิธีการประเมินระดับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งควรมีการนำเนื้อหาบางส่วนที่นักเรียนในช่วงปิดโรงเรียนมาทบทวนให้กับนักเรียนก่อนการเลื่อนขั้นระดับถัดไป และครูควรปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียน

Hanover Research (2020) เขตการศึกษาในสหรัฐอเมริกาสนับสนุนด้านการวิจัยเพื่อการฟื้นฟูด้านการเรียนจากการสูญเสียการเรียนรู้จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดย ประสานความร่วมมือกับ Hanover Research ได้จัดทำรายงานพร้อมแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและกลยุทธ์สำหรับการฟื้นฟูการเรียนรู้

รายงานนี้แบ่งออกเป็นสองส่วน: คือ การเพิ่มเวลาการเรียนรู้เพิ่มเติม และการจัดโปรแกรมการสอนเพิ่มเติม

ส่วนที่ 1: การเพิ่มเวลาเรียนรู้เพิ่มเติม

- ขยายปีการศึกษา

คือ การจัดเตรียมกลยุทธ์ โปรแกรม และทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนรู้ในโรงเรียน นอกโรงเรียน และในช่วงปิดเทอมเพื่อช่วยฟื้นฟูการเรียนรู้

1. การเพิ่มเวลาในการเรียนรู้

1.1 การส่งเสริมให้ขยายภาคเรียนออกไปเพื่อการฟื้นฟูการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่มีรายได้น้อย และนักเรียนที่มีปัญหา แต่การขยายภาคเรียนนี้จะได้ผลก็ต่อเมื่อได้มีการจัดการศึกษาตลอดวันเรียนทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับครู การสื่อสารสร้างความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองเป็นประจำเกี่ยวกับเป้าหมายของการเพิ่มเวลาในการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าจะใช้เวลาในการเรียนที่ขยายเพิ่มเติมอย่างมีประสิทธิภาพ

- ขยายระยะเวลาและวันเรียน

หากระยะเวลาการเรียนที่ขยายออกไปส่งผลกระทบต่อครอบครัวและนักเรียนมากเกินไป อาจเลือกพิจารณากลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อคนน้อยลง เช่น การขยายวันเรียนหรือขยายช่วงเนื้อหา กลยุทธ์การฟื้นฟูการเรียนรู้ในอดีตอาศัยการใช้เวลาสอนเพิ่มเติมเพื่อจัดการกับการถดถอยทางการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม บางสถานศึกษาวิตกกังวลเกี่ยวกับการขยายเวลาเรียนภาคฤดูร้อนหรือขยายปีการศึกษาให้พิจารณาตัวเลือกอื่น ๆ ทดแทน

ตัวอย่าง Chicago Public Schools

Chicago Public Schools กำหนดให้นักเรียนเกรด 9 ทุกคนที่มีคะแนนสอบคณิตศาสตร์ต่ำต้องลงทะเบียนเรียนหลักสูตรพีชคณิตปกติทั้งปี และเรียนพีชคณิตเพิ่มเติม โดยปกติจะสอนโดยครูคนเดียวกัน แต่ในการแก้ไขปัญหานี้ มีการปรับให้ครูในโครงการรับหลักสูตรใหม่ไปใช้ และพัฒนาความเป็นมืออาชีพให้กับครูเพิ่มเติม ส่งผลให้ครูผู้สอนมีความเป็นมืออาชีพมากขึ้นในการพัฒนาการใช้เวลาสอนเสริม เพื่อส่งเสริมการคิดคำนวณที่ซับซ้อน และมี

แนวปฏิบัติการสอนแบบรวมศูนย์ การขยายเวลาเรียนเพิ่มทำให้ครูรู้สึกว่าเขาสามารถทดลองรูปแบบของการเรียนการสอนแบบใหม่ นักเรียนที่ได้รับการสอน 2 ครั้งพบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีมากขึ้น คณะแผนพัฒนาการการเรียนวิชา ฟิสิกส์คิด เทียบเท่ากับประมาณ 1 ใน 4 ที่เพิ่มขึ้น และเกรดเฉลี่ยทางฟิสิกส์ของนักเรียนสูงขึ้นประมาณ 1 ใน 4 จากเดิม

ตัวอย่าง

Milwaukee Public Schools (MPS) เปิดตัวโครงการซึ่งคิดค้นเพื่อพัฒนาการอ่านโดยใช้ชื่อว่า โครงการ Five Pillars, Metcalfe School Virtual Pilot โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้สอนและผู้ให้คำปรึกษา เพราะนักเรียนบางคนต้องใช้เวลาเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน ครูใช้โครงการนี้ในการจัดการสอนเสริมให้กับนักเรียน โดยมีนักเรียนเข้าร่วมโครงการมากถึง 34 คน พบว่านักเรียน 25 คน สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ และเมื่อจบโครงการครูผู้สอนสามารถพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

ส่วนที่ 2 : จัดโปรแกรมการสอนเพิ่มเติม

ในส่วนนี้ Hanover นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาแบบการใช้โปรแกรมสำหรับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยจัดเป็นโปรแกรมที่จำเป็นสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา ในการวางแผนและนำไปปฏิบัติในอนาคต คือ การเพิ่มเวลาการเรียนรู้อย่างปลอดภัย วัน หรือ คาบเรียน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ในช่วงวันเรียนที่คาดว่าจะได้ผลตอบรับที่ดี นักเรียนส่วนใหญ่ที่จะได้รับการแก้ปัญหาจะต้องมีเวลาเพิ่มเติมในช่วงฤดูร้อนหรือหลังเลิกเรียนเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างเต็มที่

2.1 โปรแกรมหลังเลิกเรียน

โปรแกรมหลังเลิกเรียนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อผสมผสานกับการเรียนการสอนจากวันเรียนปกติ ด้วยแผนการเรียนรู้หลังเลิกเรียน ตัวอย่างเช่น Meriden Public Schools (CT) ร่วมมือกับ YMCA และ Boys & Girls Club จะเพิ่มการเรียนการสอนหลังเลิกเรียน 100 นาที ผลสรุปว่านักเรียน 2 ใน 3 ของโรงเรียนมีคะแนนสอบดีขึ้น

ตัวอย่าง BLENDING SCHOOL-DAY CLASSROOM INSTRUCTION AND AFTER-SCHOOL CURRICULA THROUGH COMMUNITY PARTNERSHIPS MERIDEN PUBLIC SCHOOLS (CT)

การผสมผสานการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ และหลักสูตรหลังเลิกเรียนผ่านความร่วมมือของเครือข่ายโรงเรียนของรัฐบาลเมริเดน (CT) ที่โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง มีการจัดตาราง

เรียนใหม่เพื่อรวมกรอบการจัดการความรู้ โดยใช้เวลา 100 นาที สำหรับการสร้างชุมชนเพื่อการเรียนรู้ให้ครูได้ทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ โดยการให้หลัก 3 ด้าน ได้แก่ STEM การอ่านออกเขียนได้ และการใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพดี ตัวอย่างเช่น กรอบของกรมอนามัยของ Meriden และ YMCA ในการจัดชั้นเรียนโภชนาการ ให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมความตระหนักด้านสุขภาพ และสุขภาพะทางร่างกาย

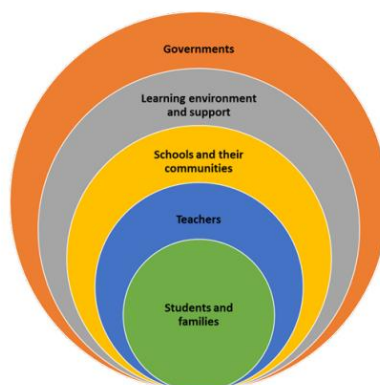
ในมหาวิทยาลัยคอนเนตทิคัต นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีการเปิดสอนโปรแกรมการเรียนรู้หนังสือระดับ K-3 ตอนต้น เนื่องจากกลุ่มชุมชนเพื่อการเรียนรู้สนับสนุนว่า บทบาทการสอนในช่วงกรอบการจัดการความรู้ช่วยบรรเทาแรงกดดันต่อครูได้บางส่วน เพื่อพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนในช่วงวันเรียนปกติ และยังทำให้ครูมีอิสระและความยืดหยุ่นในตารางการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้แนวทางที่เหมาะสมที่สุด ครูสามารถเลือกที่จะสอนได้ ตั้งแต่เวลา 07.30-14.30 น. หรือ 08.30 -15.30 น. ขึ้นอยู่กับกำหนัดการสอนของครูผู้สอน โดยกรอบการจัดการความรู้จะถูกกำหนดให้ใช้ก่อนเริ่มเรียน หรือหลังเลิกเรียนจากการเรียนการสอนปกติ

กลยุทธ์การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระยะยาว

จากการปิดโรงเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 บ่งชี้ว่าเขตการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์ระยะยาวเพื่อแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในปัจจุบัน ปี 2552 เกิดปัญหาไฟป่าในออสเตรเลีย พบว่า ภัยพิบัติส่งผลให้ต้องการการหยุดเรียน ทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตลอดหลายปีการศึกษา การศึกษาวิเคราะห์คะแนนสอบของนักเรียนจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ปีที่เกิดไฟป่า) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ผู้เขียนระบุว่าปัญหาทางการเรียนที่นักเรียนได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ด้านการอ่าน และคณิตศาสตร์ที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยลงอย่างมากการในทางเดียวกัน การวิจัยเกี่ยวกับการสูญเสียการเรียนรู้หลังจากพายุเฮอริเคนแคทรีนาพบว่าต้องใช้เวลาสองปีในการฟื้นฟูการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนคืนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิจัยบ่งชี้ว่าเขตการศึกษาจะต้องมีกลยุทธ์ระยะยาวเกินปีการศึกษา 2563-2564 เพื่อช่วยให้นักศึกษาฟื้นตัวจากการเรียนที่เสียไปในช่วงโควิด-19

OECD (2021) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการการศึกษาสากล (Education International : EI) ได้จัดทำหลัก 10 ประการเพื่อการฟื้นตัวทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค โดยผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการซึ่งมีเป้าหมายในการทำให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านสังคม และด้านอารมณ์ทั้งระหว่างและหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

ไวรัสโควิด 19 ซึ่งการฟื้นตัวทางการศึกษานี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ครู สถานศึกษา และชุมชนในลักษณะของการทำงานร่วมกัน

ภาพประกอบ 1 The recovery ecosystem

ที่มา : OECD (2021)

จากการศึกษาโดย OECD และ EA ถึงหลัก 10 ประการเพื่อการฟื้นตัวทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค ได้ระบุถึงการฟื้นฟูการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกันภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ไว้ในหลักการข้อที่ 6-10 ซึ่งสรุปความได้ดังนี้

หลักการข้อที่ 6 ให้การสนับสนุนที่ตอบสนองความต้องการด้านการเรียน ด้านสังคมและด้านอารมณ์ของผู้เรียน การรับมือต่อภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายในการตอบสนองความถดถอยนั้น ๆ ได้ เช่น การจัดให้มีการสอนเพิ่มเติมในช่วงหลังเลิกเรียน หรือในช่วงปิดเทอม การรู้ร่วมกัน การให้คำปรึกษาด้านอารมณ์และด้านสังคม

หลักการข้อที่ 7 ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันออกแบบ สร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบดิจิทัล เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาควรมีโครงสร้างพื้นฐานระบบดิจิทัลที่มีความพร้อมในการเป็นแพลตฟอร์มของการนำเสนอข้อมูล หรือการเป็นศูนย์รวมของแหล่งเรียนรู้ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หลักการข้อที่ 8 ส่งเสริมพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ จากการต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้อย่างฉับพลัน ทำให้ครูผู้สอนต้องพยายามพัฒนาความสามารถอย่างมาก องค์กรที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องขอควหาแนวทางในการส่งเสริมครูในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีให้ครูมีความเป็นมืออาชีพ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ขั้นสูงขึ้นไป

หลักการข้อที่ 9 ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรสู่ความเป็นนวัตกรรม การสร้างแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมของการสร้างสรรค์นวัตกรรมนั้น เกิดขึ้นจากภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ความเป็นองค์การวิชาการมืออาชีพ การใช้ทรัพยากร และการทำงานร่วมกันของภาครัฐและภาคเอกชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาปัญหาการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

หลักการข้อที่ 10 เรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ จากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำให้แต่ละประเทศได้รับบทเรียนจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การทบทวนและเรียนรู้จากบทเรียนนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนจะต้องทำความเข้าใจ ร่วมกันวางแผนการศึกษาเพื่อประสานความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาทั้งระบบร่วมกัน

UNESCO - The World Bank - UNICEF (2021) องค์การยูเนสโก (UNESCO) ร่วมกับธนาคารโลก (The World Bank) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ร่วมกันศึกษาภารกิจเพื่อฟื้นฟูการศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถกลับไปเรียนได้ตามสภาวะปกติ ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) อีกทั้งเพื่อให้นักเรียนได้รับการแก้ไขการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและฟื้นฟูการถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) โดยภารกิจเพื่อการฟื้นฟูการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

1. เด็กทุกคนต้องได้รับการเรียนรู้ที่ตอบสนองตามพัฒนาการและความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ดูแลการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) และส่งเสริมทางด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านความต้องการอื่น ๆ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่นักเรียนจะหลุดออกจากระบบการศึกษา

2. เด็กทุกคนต้องได้รับการสนับสนุนในการเรียนรู้เพื่อลดปัญหาจากการเรียนรู้ที่สูญหายไป (Learning Loss) เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำให้เด็ก ๆ ต้องสูญเสียช่วงเวลาในการเรียนตามหลักสูตรปกติ ทำให้เด็กเหล่านี้ต้องได้รับคำแนะนำ การช่วยเหลือในการฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กลับมาสอดคล้องกับพัฒนาการและช่วงอายุ

3. ครูทุกคนต้องเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และสามารถบูรณาการการใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน

นรรพพร จันทรใจเสี่ย เสริบุตร (2565) ผู้บริหารของโรงเรียนบ้านปลาตาว และผู้บริหารขององค์กร Starfish Education ได้เสนอมาตรการฟื้นฟูความรู้ที่ถดถอยในเด็ก (Learning Loss) ไว้ว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะความรู้ที่ถดถอยอย่างเร่งด่วนใน 3 มิติ ได้แก่

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านพัฒนาการ
3. ด้านอารมณ์และสังคม

ซึ่งได้กำหนดออกมาเป็นมาตรการ 5 มาตรการในการฟื้นฟูภาวะความรู้ที่ถดถอยในเด็ก (Learning Loss) คือ

มาตรการที่ 1. ประเมินสภาพแวดล้อมทั้งระบบ (Landscape Assessment)

เพื่อทำความเข้าใจปัญหา ประเมินสถานการณ์และบริบทแวดล้อมตัวเด็ก โดยการออกแบบทดสอบว่าเด็กเหล่านั้นมีความรู้ที่ถดถอยลงหรือไม่ เป็นไปในลักษณะใด ดำเนินการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อสำรวจสภาพความเป็นอยู่ ความพร้อมในการเรียน การเข้าถึงทรัพยากรทางการเรียนรู้ รวมทั้งสำรวจความต้องการพื้นฐานที่ต้องการให้โรงเรียนช่วยสนับสนุนเพื่อการเรียนรู้

มาตรการที่ 2. การวางแผนของโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Planning)

เพื่อสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน หลังจากได้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมของเด็กเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนจะต้องนำข้อมูลไปวิเคราะห์ วางแผนสร้างความพร้อม ทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละระดับชั้นและรายวิชา และวางแผนการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนด้วยการสร้างความร่วมมือในการร่วมวางแผนดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน

มาตรการที่ 3. การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development Support for Teachers)

ครูต้องได้รับการอบรมสร้างความเข้าใจเรื่องของช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ (learning Gap) หรืออุปสรรคอื่น ๆ ในการเรียนรู้ เพื่อช่วยลดภาวะ Learning Losses นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังต้องสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์การสอนให้กับครู เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ และสร้างเครือข่ายให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้

มาตรการที่ 4. การช่วยเหลือเด็กเรียนรายบุคคล (Intervention and Support for Students) ซึ่งสามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อยได้ดังนี้

การวางแผนการเรียนรายบุคคล: คุณครูวางแผนการเรียนรู้อิงของนักเรียนรายบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนมีการเรียนรู้ถดถอยที่แตกต่างกันทั้งสภาพแวดล้อมและสภาพครอบครัว หากไม่สามารถทำเป็นรายบุคคลได้ อย่างน้อยคุณครูจะต้องช่วยนักเรียนเป็นรายกลุ่ม

อุปกรณ์การเรียน และการสนับสนุนด้านสุขภาวะ : โรงเรียนบ้านปลาตาวได้สนับสนุนอุปกรณ์การเรียนรู้อุปกรณ์การศึกษาคือ Learning Box (กล่องการเรียนรู้) ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการที่ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ และทักษะที่สำคัญสำหรับเด็กที่ไม่สามารถเข้าถึงการสอนแบบออนไลน์ได้ ซึ่งในกล่อง Learning Box จะประกอบไปด้วยอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมกับช่วงวัย แตกต่างตามช่วงวัย ให้เด็ก ๆ สามารถฝึกได้ที่บ้าน นอกจากนี้โรงเรียนบ้านปลาตาวยังมีกิจกรรมชื่อว่า 'นักจิตวิทยาแะมาเล่น' เดือนละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เพื่อพูดคุยและทำกิจกรรมกับนักเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจ

การช่วยเหลือทางครอบครัว : โรงเรียนบ้านปลาตาวส่งครูลงพื้นที่เพื่อเข้าไปช่วยเหลือดูแลนักเรียนในชุมชน โดยได้ประสานงานร่วมกับผู้ปกครองอาสา รุ่นพี่อาสาในชุมชน โดยจัดให้มีทีมลงพื้นที่ 2 สาย โดยแต่ละสายจะมีทั้งครูอนุบาล และครูประถมศึกษาลงพื้นที่ไปด้วยกัน หากพื้นที่ใดไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้ เราก็จะมีผู้ปกครองอาสาที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ เข้าไปทำหน้าที่แทน

มาตรการที่ 5. (การติดตามปรับปรุงและผลสะท้อนกลับ (Monitoring and Intervention Redesign)

เพื่อให้การดำเนินงานวัดผลของโรงเรียนมีความเป็นระบบ จะต้องมีการติดตามประเมินผลตามมาตรการควบคู่กับการทำงาน และที่สำคัญคือการประเมินผู้เรียนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของกระบวนการฟื้นฟูการเรียนรู้ หลังจากการประเมินผลการดำเนินงาน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแบบการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อการปรับตัว ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนได้อย่างทันท่วงที

ภูมิพัฒน์ ศรีวิชัยพัฒน์ (2565) ได้จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ใน 4 มิติ ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมในครอบครัว กล่าวคือ พฤติกรรมของเด็กเกิดจากการหล่อหลอมของสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นพัฒนาการด้านการเรียนของเด็กจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุนและส่งเสริม เพื่อชี้แนะพฤติกรรมแก่เด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมการเรียนที่ดีให้แก่เด็ก ให้เด็กได้ซึมซับและปรับตัวให้เหมาะสม เช่น การดูแลติดตามด้านการเรียนอย่างใกล้ชิด

การสนับสนุนในด้านการเรียนอย่างเต็มความสามารถ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็กในความดูแล เป็นต้น

2. การสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู นักเรียน และเพื่อนร่วมห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมการเรียนที่ครูออกแบบจะต้องเน้นเรื่องของการกล้าคิด กล้าทำ กิจกรรมมีความท้าทาย น่าสนใจ ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

3. การสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ของนักเรียนและผู้ปกครอง (Active Citizenship) การสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้มีความสำคัญมากในการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้ปกครองและครูจะต้องสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนว่าผู้เรียนจะต้องกระทำตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และเคารพกฎกติกาของสังคม รู้จักมีจิตสำนึกสาธารณะ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นด้านใด ก็ยื่นมือให้ความช่วยเหลือผู้อื่นที่ไม่มีความพร้อมหรือได้รับความเดือดร้อนอย่างเต็มที่ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นด้านวิชาการ การแบ่งปันอุปกรณ์การเรียนตามสมควร นอกจากนั้นผู้ปกครองและครูจะต้องปลูกฝังเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบและการดูแลตนเองเบื้องต้นให้กับผู้เรียน เช่น การรักษาสุขภาพอนามัย การช่วยเหลืองานบ้าน งานมอบหมายต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนตามช่วงอายุ เป็นต้น

4. การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการสอนและการเรียนรู้ (Co-Creation of Teaching and Learning) การพัฒนานวัตกรรมนั้นควรเกิดจากการร่วมกันวางแผนออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน ให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือชุมชนได้ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ดูแลผู้เรียนด้านวิชาการอย่างใกล้ชิด นอกเหนือจากการดูแลของคุณครูที่โรงเรียน ในด้านเทคนิคการสอน ครูผู้สอนต้องสร้างชุดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามความต้องการ และพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย และสุดท้ายควรมีการจัดทำตัวชี้วัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรู้ สมรรถนะ และพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละด้าน และแต่ละปี โดยประชุมปรึกษาร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ผลสะท้อนกลับของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้

วัลลิกา รุมาคม และ วิชิตาภาญจน์ พัชรจิราพันธ์ (2565) ได้สังเคราะห์แนวทางในการบริหารสถานศึกษาในยุคปกติใหม่ ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาควรมีการบูรณาการเรื่องของการดูแลสุขภาพ ทัศนคติการใช้เทคโนโลยี การสร้างความเป็นนวัตกรรม และการสร้างคุณค่าของการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายให้กับผู้เรียน อีกทั้งครูผู้สอนจะต้องใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. การพัฒนาครู สนับสนุนให้ครูพัฒนาการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์นวัตกรรมได้ มีทักษะภาษาอังกฤษและทักษะด้านเทคโนโลยี

3. ผู้บริหารควรเอาใจใส่เรื่องสุขภาพจิตของครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

4. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความเชื่อมั่น และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติ ตามแนวทางของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาในยุคหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ

วีระชาติ กิเลนทอง (2565) รศ.ดร.วีระชาติ กิเลนทอง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้วิเคราะห์ถึงรูปแบบการลดภาระลดรอยทางการเรียนรู้ High Scope – กระบวนการพัฒนาครูปฐมวัย ด้วยการรพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเริ่มจากการพัฒนาครูปฐมวัยด้วยการอบรมแบบเข้มข้นโดยหลักสูตร High Scope โดยแบ่งเด็กเป็นกลุ่มที่เรียนกับครูที่ไปอบรมและกลุ่มที่เรียนกับครูที่ไม่ได้ไปอบรม การทดสอบรูปแบบนี้จะทำให้เห็นถึงพัฒนาการการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปในแต่ละวันของเด็ก รวมถึงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มด้วย ผลพบว่ากลุ่มที่ได้เรียนกับครูที่ผ่านการอบรมด้วยหลักสูตร High Scope นั้นมีประสิทธิภาพสูงขึ้นถึง 50%

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ (2565) ผศ.ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ได้วิเคราะห์ถึงรูปแบบการลดภาระลดรอยทางการเรียนรู้ สร้างการพัฒนาจาก Pre-Service Teacher สู่ In-Service Teacher ว่า การทำงานนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ การเข้าไปช่วยครูในโรงเรียนแบบฉับพลันในช่วงของสถานการณ์โควิด-19 โดยใช้โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง TSQP (Teacher and School Quality Program) ซึ่งโรงเรียนในเครือข่ายนี้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมและแพลตฟอร์ม ที่เป็นแหล่งเรียนรู้แม่ข่ายซึ่งจะคอยช่วยเหลือโรงเรียนอื่นๆ ที่ไม่มีความพร้อมหรือไม่เข้าใจการแปลงหลักสูตรเป็นการจัดการ

การเรียนการสอนที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ห้องเรียนในโรงเรียน แต่ทำให้ห้องเรียนคือบ้านและชุมชน การจัดการเรียนการสอนแบบนี้จึงเป็นความท้าทายของครูด้วย

ส่วนที่สองคือ แนวทางการผลิตครู เป็นการแก้ปัญหาระยะยาว ที่จะทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้ เพราะโควิด-19 เป็นแค่สถานการณ์หนึ่งจากหลายสถานการณ์ในอนาคตที่จะทำให้การเรียนรู้ของเด็กหยุดชะงัก ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของครูทั้งการเตรียมระบบการผลิตหรือการพัฒนา ก็ตามต้องสร้างครูที่ยืดหยุ่น สามารถมองเห็นวิกฤตให้เป็นโอกาสและดึงสิ่งที่มีรอบตัวไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ที่สำคัญต้องเป็นครูที่สื่อสารได้ ทำงานร่วมกับชุมชนและผู้ปกครองได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ได้แก่

1. ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา คือ การจัดตั้งศูนย์ดูแล และช่วยเหลือผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ให้กลับมาเรียนทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ ความความต้องการของผู้เรียน

2. ด้านคุณภาพการเรียนรู้

2.1 การวัดและประเมินผลความรู้และทักษะของผู้เรียนทุกระดับชั้นเมื่อขึ้นปีการศึกษา 2565 โดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐานให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่นตามธรรมชาติของรายวิชาและช่วงวัยของผู้เรียน

2.2 จัดสอนเสริม สอนพิเศษเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการทุกระดับชั้นเมื่อขึ้นปีการศึกษา 2565

3. ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน คือ จัดให้มีระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนในสถานศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครูแนะแนว นักจิตวิทยา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดูแล ให้คำปรึกษาฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สังเคราะห์มาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสรุปออกมาดังนี้ มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RECOVER

R-Redesigning new learning process ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน

1. ปรับหลักสูตรสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อปรับหลักสูตรสถานศึกษา อาจเป็นหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการ หรือเน้นการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อแก่นักเรียนที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

2. ปรับรูปแบบและวิธีการวัดประเมินผล โดยการปรับรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นการวัดประเมินการลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และสะท้อนผลกลับให้กับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์

3. จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ของผู้เรียน

4. จัดการเรียนรู้แบบนำตนเองหรือกำกับตนเองอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย และวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสำคัญในการเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมาย โดยมีครูเป็นผู้ควรชี้แนะ และให้คำปรึกษา

5. ส่งเสริมการเรียนรู้ผู้เรียนรายบุคคล โดยการวิเคราะห์ผู้เรียน จัดทำแผนซ่อมเสริมผู้เรียนรายบุคคล และวัดประเมินผู้เรียนรายบุคคล

6. จัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน เสริมสร้างการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดี การทำกิจกรรมที่สร้างสุนทรียภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับตัวและเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้

7. พัฒนารูปแบบห้องเรียนเคลื่อนที่ โดยจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ตามความเหมาะสมของบริบท สถานการณ์ หรือความจำเป็นของพื้นที่

8. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ Hybrid Learning โดยการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เพื่อเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา โดยใช้ปรากฏการณ์จากช่วงโควิด19 เป็นฐาน

9. ออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย

E-Empowering teachers and principals เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา

1. พัฒนาเทคนิคการสอนของครู โดยพัฒนาให้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) มีเทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจผู้เรียน

2. พัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครู โดยเสริมสร้าง พัฒนาทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีของครูให้มีประสิทธิภาพ และกำหนดกรอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาที่ชัดเจน

3. ปรับบทบาทครูให้เป็นCoach หรือผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปรับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเป็นSuper Coach ในการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างกระบวนการสนับสนุนในการบริหารสถานศึกษารูปแบบใหม่ ให้ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการปรับหลักสูตร วางแผนพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม การส่งเสริมครูและนักเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

5. ใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่ดี ที่เน้นการปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการสอนได้

6. จัดให้มีศูนย์พัฒนาครูเพื่อฟื้นฟูคุณภาพการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่การศึกษา

C-Collaborating effective learning with stakeholders การสร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1. จัดทำหลักสูตรหรือคู่มือสำหรับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวการปฏิบัติและการจัดเรียนการสอนของสถานศึกษา

2. สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้ปกครอง โดยการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ติดตาม และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน

3. ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

O-Open educational resources พัฒนาคัดลอกสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

1. พัฒนาคัดลอกสื่อดิจิทัลเพื่อเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียนและผู้ปกครอง

2. บุรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็น เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และใช้ข้อมูลในการวางแผนและแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาได้

V-Valuing positive attitudes and well-being สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

1. จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้

2. ส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพื่อลดความตึงเครียด และเสริมแรงทางบวกในการเรียนให้แก่ผู้เรียน

3. เสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียน มีกรอบความคิดเชิงบวกหรือแบบเติบโต (Growth mindset) ตามบริบทสถานการณ์ต่าง ๆ และปลูกฝังทางด้านคุณธรรม

4. ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีให้แก่ผู้เรียน เพราะสื่อที่ไม่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และสุขภาพจิตของผู้เรียน

5. จัดตั้งระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคมและอารมณ์ของผู้เรียน ในสถานศึกษา

6. สร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ครูได้มีโอกาสให้คำปรึกษา ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ทั้งด้านการเรียนและด้านต่าง ๆ

E-Elevating learning with Edtech ยกกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1. การจัดสรรอินเทอร์เน็ตฟรีเพื่อการศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จัดหาอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่สถานศึกษาและครูผู้สอน

3. จัดตั้งศูนย์สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในระดับจังหวัด หรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่สถานศึกษาให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาการเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนได้เข้าถึง และใช้พัฒนาการเรียนได้ตามความต้องการอย่างเท่าเทียม

5. สนับสนุนค่าใช้จ่ายหรืออุปกรณ์การเรียนแก่ผู้เรียน โคนจัดสรรให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่ม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา

R-Regarding safety and welfare จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสร้างขวัญกำลังใจ

1. จัดสวัสดิการความปลอดภัยและสวัสดิการในการเดินทางให้กับครูที่ออกปฏิบัติหน้าที่นอกสถานศึกษา

2. สร้างขวัญกำลังใจให้ครูที่ทุ่มเท เสียสละเพื่อการสอน

3. เสริมสร้างระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อป้องกัน ดูแล และช่วยเหลือผู้เรียนจากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ

อิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้

1. การจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือเยียวยาด้านอินเทอร์เน็ตและสื่อ เทคโนโลยี
2. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
3. การพัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
4. การปรับเนื้อหา และลดภาระงาน เพื่อให้ให้นักเรียนลดความตึงเครียด เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
5. การใช้แหล่งทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการสร้างความร่วมมือในการสร้างแหล่งการเรียนรู้ที่ครู นักเรียน และผู้ปกครองสามารถเข้าถึงสื่อในการส่งเสริมผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง
6. การสื่อสารและชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน สถานศึกษาควรมีการชี้แจงถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง

ด้านที่ 2 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้

1. การส่งเสริมการทำกิจกรรมและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดีของนักเรียน
2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู
3. การส่งเสริมและเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี
4. การส่งเสริมแรงจูงใจ และสร้างการเรียนรู้แบบนำตนเองให้แก่นักเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

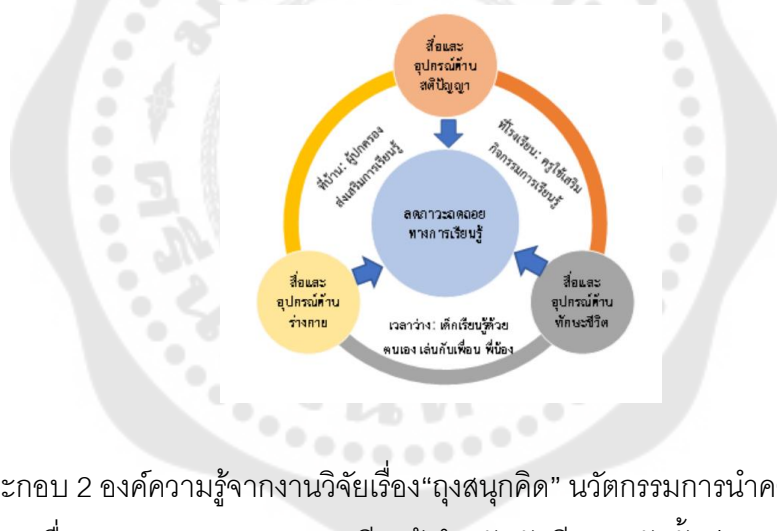
จากการศึกษาบทความ และเอกสารวิชาการต่าง ๆ สามารถสรุปการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ว่า การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ หรือสิ่งที่ผู้เรียนควรที่จะได้เรียนรู้ตามพัฒนาการ จากการสูญเสียทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งในแต่ละเขตพื้นที่จะมีรูปแบบการวางแผนการฟื้นฟูภาวะถดถอยที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทของ

โรงเรียน ระดับของการถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน ระยะเวลาในการการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และความพร้อมของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองในการร่วมกันแก้ไข

3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

พัชรา เอี่ยมกิจการ สบายใจ และคณะ (2566) ได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยเรื่อง “ถุ่สนุกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ว่าในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จะต้องมีการคัดเลือกนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านสติปัญญา ด้านทักษะชีวิต และด้านร่างกาย โดยเลือกใช้สื่อที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในช่องเวลาว่าง

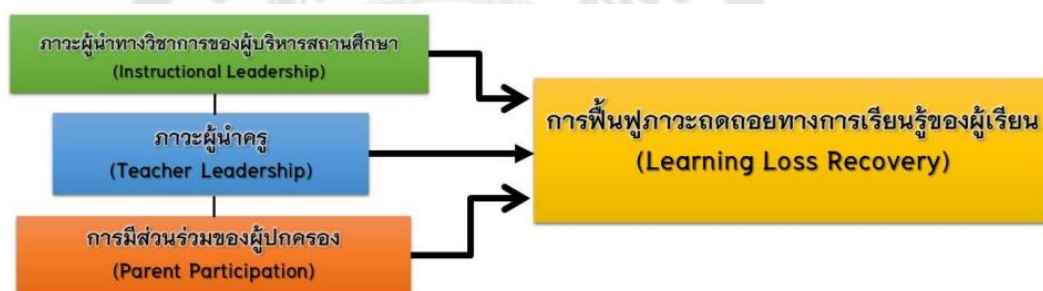

ภาพประกอบ 2 องค์ความรู้จากงานวิจัยเรื่อง “ถุ่สนุกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ที่มา : พัทธา เอี่ยมกิจการ สบายใจ และคณะ (2566)

ทรงยศ รังสรรค์มณีนิล และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2566) ได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่าการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นได้จาก 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำครู ครูต้องเป็นต้นแบบด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา และมีการวัดและประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง
2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่ผู้ปกครองต้องมีการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านทักษะ และด้านอารมณ์จิตใจ
3. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริม สนับสนุนครูในการจัดการเรียนการสอน การวางแผนพัฒนาหลักสูตร การพัฒนารูปแบบการนิเทศทางและการวิจัยทางการศึกษา รวมไปถึงการส่งเสริมการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เพื่อมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ภาพประกอบ 3 โมเดลองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ที่มา : ทรวงยศ รังสรรค์มณีนิล และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2566)

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Andrea Tirado (2021) ได้ศึกษาไว้ในรายงานวิจัยเรื่อง Review of Literature: COVID-19 Learning Loss and Strategies for Recovery กล่าวว่าจากงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้อย่างเร่งด่วนเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการช่วยฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการการเรียนรู้ แต่ในขณะเดียวกันการใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้อย่างเร่งด่วนนั้นก็ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม เพราะบางครั้งกลยุทธ์ดังกล่าวก็ไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้กับนักเรียนที่มีภาวะถดถอยอย่าง

รุนแรง นักเรียนกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับการทบทวนเนื้อหาการเรียนที่ผ่านมาก่อนที่จะเริ่มทำความเข้าใจกับเนื้อหาใหม่ที่จะเพิ่มเติมเข้ามา การเลือกใช้กลยุทธ์หรือโปรแกรมต่าง ๆ กับนักเรียน สิ่งที่สำคัญที่จะต้องพิจารณา คือ นักเรียนทุกคนได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน ต้องสำรวจระดับของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่านักเรียนแต่ละคนมีภาวะถดถอยอยู่ในระดับใด ต้องใช้วิธีการแบบใดในการแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการจัดการเรียนการสอน และความช่วยเหลือจากทางโรงเรียนจะช่วยลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นให้ลดน้อยลง

Engzell et al. (2021) ได้สรุปไว้ในรายงานวิจัยเรื่อง Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic ว่าการหยุดเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้สร้างความกังวลเกี่ยวกับผลที่ตามมาต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จากประเมินผลกระทบของการปิดโรงเรียนต่อผลการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายในประเทศเนเธอร์แลนด์ ด้วยการนำผลการทดสอบระดับชาติที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการล็อกดาวน์ และเปรียบเทียบความคืบหน้าในช่วงนี้กับช่วงเดียวกันของ 3 ปีก่อน เนเธอร์แลนด์อยู่ภายใต้การล็อกดาวน์ (ระยะเวลา 8 สัปดาห์) และมีระบบการให้ทุนสนับสนุนโรงเรียนที่เท่าเทียม ผลลัพธ์เผยให้เห็นการสูญเสียการเรียนรู้ประมาณ 3 จุดเปอร์เซ็นต์ไทล์หรือ 0.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบนี้เทียบเท่ากับ 1 ใน 5 ของปีการศึกษา ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่โรงเรียนยังคงปิดเรียนอยู่ ความสูญเสียเพิ่มขึ้นถึง 60% ในกลุ่มนักเรียนที่ไม่มีความพร้อม นอกจากนั้นผลการวิจัยยังบ่งชี้ว่านักเรียนมีความก้าวหน้าเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีเลยในขณะที่เรียนรู้จากที่บ้าน และชี้ให้เห็นถึงความถดถอยทางการเรียนรู้ที่มากยิ่งขึ้นในประเทศที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาที่อ่อนแอ หรือหากยังคงมีการปิดโรงเรียนนานขึ้น

Khan & Ahmed (2021) ได้ศึกษาไว้ในรายงาน เรื่อง Child education in the time of pandemic: Learning loss and dropout. ว่าผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาในระดับที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เพื่อควบคุมการแพร่กระจายของไวรัส หลายประเทศทั่วโลกได้ปิดโรงเรียนเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาด การปิดเรียนนั้นส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการเข้าเรียนในโรงเรียน จากการศึกษาผลกระทบของโควิด-19 ต่อการสูญเสียการเรียนรู้ การออกจากโรงเรียนกลางคัน และต้นทุนทางเศรษฐกิจของเด็กในปากีสถาน ผลการศึกษาพบว่า Learning Adjusted Years of Schooling (LAYS) ลดลงอย่างมาก และส่งผลเสียต่อเด็กผู้หญิงมากกว่าเด็กผู้ชาย ผลการสำรวจยังชี้ให้เห็นว่ามีเด็กประมาณ 7.2 ล้านคนที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากรายจ่ายในครัวเรือนลดลงถึง 50 เปอร์เซ็นต์ รัฐบาลจึงควร

ออกแบบกลยุทธ์เพื่อลดผลกระทบเชิงลบต่อการเรียนรู้ของเด็กจากการปิดโรงเรียน ควรเน้นการวางแผนกลยุทธ์ในระยะยาวเพื่อรับมือกับระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในอนาคต

Moscoviz; & David K. Evans (2022) ได้ศึกษาไว้ในรายงานวิจัยเรื่อง Learning Loss and Student Dropouts during the COVID-19 Pandemic: A Review of the Evidence Two Years after Schools Shut Down. ว่าหลังจากการระบาดและการแพร่กระจายของโควิด-19 ในปี 2020 โรงเรียนทั่วโลกปิดทำการอย่างมีนัยสำคัญ นักวิชาการหลายท่านคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบการศึกษา ซึ่งอาจส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการสูญเสียการเรียนรู้ โดยเฉพาะในบริบทของครอบครัวที่มีรายได้น้อย ที่มีอัตรานักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน จากที่โรงเรียนเริ่มปิดตัวลงเนื่องจากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ค้นพบการศึกษาเชิงประจักษ์ว่าในประเทศที่มีรายได้น้อยและปานกลาง เกิดการสูญเสียการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การระบาดของเชื้อไวรัสกระตุ้นให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการเรียนรู้ ผลสำรวจพบอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคันอยู่ในช่วงจากต่ำกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปจนถึงมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ โดยมีอัตราที่สูงกว่ามากเดิม โดยเฉพาะนักเรียนวัยประถมศึกษา (ร้อยละ 83) นักเรียนในวัยมัธยมศึกษา (ร้อยละ 45)

Patrinos (2022) ได้ศึกษาในรายงานวิจัยเรื่อง Learning loss and learning recovery. ได้เสนอแนวทางเพื่อลดผลกระทบในการสูญเสียการเรียนรู้ และการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้คือ การสอนพิเศษเพิ่มเติมให้กับนักเรียน มีการวัดประเมินวัดการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูผู้สอนต้องได้รับการสนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพ และควรจะต้องมีการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

Bartholo et al. (2023) ได้ศึกษาในรายงานวิจัยเรื่อง Learning loss and learning inequality during the Covid-19 pandemic. ซึ่งศึกษาจากกลุ่มนักเรียนในเมืองริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล พบว่าผลกระทบของการปิดโรงเรียนในช่วงการระบาดของโควิด-19 ต่อการสูญเสียการเรียนรู้และความไม่เท่าเทียมกันในการเรียนรู้ เด็ก 671 คน ในกลุ่มอายุ 5-6 ปี ที่เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 2 (การศึกษาภาคบังคับในบราซิล) ในกลุ่มที่ 2 (ปี 2019 และ 2020) เด็กทุกคนได้รับการประเมินในช่วงเริ่มต้นและสิ้นสุดปีการศึกษา โดยใช้แบบประเมินผลกระทบของการปิดโรงเรียน ตั้งแต่เดือนเมษายน-ธันวาคม ปี 2020 ในการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ ผลลัพธ์บ่งชี้ว่าการสูญเสียการเรียนรู้มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 และ 0.25 สำหรับทักษะทางด้านภาษาและทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ ซึ่งเท่ากับว่าเด็กได้เรียนรู้ประมาณ 65% ของ

สิ่งที่ได้เรียนรู้ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีความด้อยทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้รับผลกระทบมากกว่านักเรียนปกติ ที่สามารถเรียนรู้ได้เพียง 48% ของสิ่งที่พวกเขาจะได้รับในสภาวะปกติ ผลลัพธ์ชี้ให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2020 มีการหารือถึงผลกระทบต่อนโยบายและความจำเป็นในแผนฟื้นฟูการศึกษาที่เน้นไปที่เด็กด้อยโอกาส

Harmey & Moss (2023) ได้ศึกษาในรายงานวิจัยเรื่อง Learning disruption or learning loss: using evidence from unplanned closures to inform returning to school after COVID-19 พบว่า ตลอดช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผลกระทบที่เกิดขึ้นในทันทีและในระยะยาวของการปิดเรียน และการหยุดชะงักในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การปิดโรงเรียน เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน ระยะเวลาในการปิดโรงเรียนที่ขยายออกไป และการไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมและวางแผนไว้ล่วงหน้า เนื่องจากเหตุการณ์เหล่านี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยค้นพบว่าสิ่งที่จะช่วยฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่สำคัญมีดังนี้: (i) ภาวะผู้นำและการวางแผนที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นส่วนสำคัญในการพานักเรียนกลับมาเรียนได้อย่างปกติ (ii) หลักสูตรจำเป็นต้องตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน และ (iii) โรงเรียนมีความสำคัญในการฟื้นฟูสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งประเด็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ถือเป็นความท้าทายที่ทุกโรงเรียนจะต้องเผชิญต่อไป

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เกิดจากการปิดเรียนเป็นระยะเวลานานในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และการไม่ได้เตรียมความในการวางแผนการจัดการศึกษาล่วงหน้า ส่งผลให้เกิดการหยุดชะงักของการเรียนรู้ของนักเรียน และส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของระบบการศึกษา โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาที่อ่อนแอ นักเรียนจำนวนมากต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน และนักเรียนประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนในทุกๆด้านภาษา และทักษะด้านคณิตศาสตร์ โดยแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีดังนี้ 1. การส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในการวางกลยุทธ์ในระยะยาว 2. การส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำและทักษะการสอนของครูผู้สอน 3. การจัดหลักสูตรเฉพาะกิจในการลดปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 4. การพัฒนาฟื้นฟูสุขภาพจิตของนักเรียน 5. การทบทวนเนื้อหา สำนวนภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน และวัดประเมินผลนักเรียนตามศักยภาพของนักเรียน 3. การสร้างความมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไปเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจที่ลุ่มลึก ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น แบบแผนการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลและการเลือกผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการออกแบบการวิจัย ดังนี้

1. แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาแบบพรรณนา (Descriptive) ร่วมกับแบบมุ่งหาคำอธิบาย (Explanatory) กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาเพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาของการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้รวมทั้งหาคำตอบของแนวทางการการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญหลัก (Key performers) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ (Criteria Sampling) ในการพิจารณา ดังต่อไปนี้ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม รวม 15 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การบริหารงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การสอนหรือการทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน ที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทั้งนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (Data saturation) ซึ่งไม่ค้นพบข้อมูลใหม่หรือไม่มีข้อสงสัยเกิดขึ้น (องอาจ นัยพัฒน์, 2551, น.223) หรืออาจเพิ่มลดจำนวนผู้ให้ข้อมูลได้ตามความเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล และหลังเก็บรวบรวมข้อมูล ในแต่ละช่วงดำเนินการดังนี้

ช่วงก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการวางแผนและเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลจริง ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยดังนี้

1) ผู้วิจัยส่งข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในเดือนธันวาคม

2) ผู้วิจัยมีการประชาสัมพันธ์การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไปโดยการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางช่องทาง Facebook

3) ผู้วิจัยประสานงานและติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อแนะนำตัวและขออนุญาตสัมภาษณ์รวมทั้งนัดหมายวันสัมภาษณ์

ช่วงระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลหลังจากการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนมีนาคม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเริ่มต้นทำความรู้จักและสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เกิดความไว้วางใจก่อน จากนั้นจึงชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเริ่มจากนั้นจึงเข้าสู่ประเด็นคำถามการวิจัยตามแนวคำถามสัมภาษณ์ ซึ่งคำถามอาจปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และคำตอบของผู้ให้ข้อมูล ในแต่ละครั้งที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปและถอดเทปสัมภาษณ์ทันที

ช่วงหลังเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ เพื่อการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Credibility) โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยสมาชิก (Member Checking) (Miles, 1994) ดำเนินการโดยนำผลการสัมภาษณ์เบื้องต้นกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ยืนยันความถูกต้องของเนื้อหา ภายหลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาซึ่งมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์เบื้องต้นในส่วนถัดไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย มีดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการสนทนาพูดคุยตามประเด็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ ประสบการณ์ และมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ในประเด็นปัญหาและผลกระทบของการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้รวมทั้งหาคำตอบของแนวทางการการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยยึดหลักการแนวปฏิบัติในการสัมภาษณ์ตามแนวทางของชาย โพธิ์สิตา (ชาย โพธิ์สิตา, 2556) ดังนี้

- 1) เน้นศึกษาปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
- 2) ให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงของผู้ตอบ
- 3) มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงออกมาในลักษณะคำพูดมากกว่าจำนวน
- 4) เน้นข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ได้คำตอบว่าจะอะไร และอย่างไร
- 5) เน้นการเจาะลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเฉพาะเป็นหลัก
- 6) ไม่สร้างกรอบคำตอบและการตีความล่วงหน้า
- 7) มีประเด็นหรือแนวคำถามสัมภาษณ์ที่สามารถเพิ่มเติมได้ขณะสัมภาษณ์

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview guideline) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีตัวอย่างคำถาม ดังตาราง

ตาราง 1 ตารางแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

วัตถุประสงค์	คำถามหลัก
เพื่อสำรวจสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป	1.1 ให้ท่านเล่าบริบทของการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ผ่านมา 1.2 ท่านคิดว่าสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มาจากสิ่งใด 1.3 ท่านและนักเรียนในความดูแลของท่านได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างไร
วัตถุประสงค์	คำถามหลัก
เพื่อสำรวจแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป	2.1 ท่านมีแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างไรบ้าง 2.2 จากแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ข้างต้นสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ คำถามหลัก

1. เพื่อสำรวจสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

1.1 ให้ท่านเล่าบริบทของการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ผ่านมา

1.2 ท่านคิดว่าสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มาจากสิ่งใด

1.3 ท่านและนักเรียนในความดูแลของท่านได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างไรบ้าง

2. เพื่อสำรวจแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

2.1 ท่านมีแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างไรบ้าง

2.2 จากแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ข้างต้นสามารถแก้ไข ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสามารถดำเนินการไปพร้อมกับการเก็บรวบรวม ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลได้ทันทีที่เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้ในระยะแรกจะบอก ทิศทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะต่อไป รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปรับปรุงแก้ไข ประเด็นข้อคำถาม สำหรับแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิง พรรณนาและบรรยายสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งนั้น ผู้วิจัยมีวิธีการจัดข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูลตามแนวทางของ Miles (Miles, 1994) ดังนี้

1) การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นการจัดข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลเป็น ระบบ ระเบียบทั้งในด้านกายภาพและด้านเนื้อหา

2) การสร้างรหัส และการเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล (Coding and Finding Relation) เป็นขั้นตอนที่เริ่มต้นจากการอ่านบทสัมภาษณ์หรือข้อมูลดิบให้เข้าใจ จากนั้น ลงรหัสหรือติดป้ายชื่อข้อมูลที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์ ซึ่งรหัสที่ให้นักวิจัยใช้วิธีการให้รหัสแบบ ผลสมผสานระหว่างการกำหนดรหัสล่วงหน้า (Deductive Coding) ที่สร้างรหัสจากคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิดทฤษฎี และประสบการณ์ของผู้วิจัย ร่วมกับการให้รหัสภาย หลังจากการอ่านข้อมูลอย่างละเอียด (Inductive Coding) เมื่อให้รหัสหรือติดป้ายชื่อครบทุกกรณี ตัวอย่างที่สัมภาษณ์แล้ว ในขั้นต่อไป ผู้วิจัยจึงรวมรหัสที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่ จัดระเบียบเข้าด้วยกันตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

3) การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของ ผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและการ ตีความหมายของข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบว่าข้อสรุปหรือ ความหมายที่ได้นั้นมีความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงใด ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นจะอยู่ในรูป ของคำอธิบาย กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview guideline) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญหลัก (Key performers) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ (Criteria Sampling) ในการพิจารณา ดังต่อไปนี้ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม รวม 15 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การบริหารงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การสอนหรือการทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน ที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้แบบแผนวิธีการศึกษาแบบพรรณนา (Descriptive) ร่วมกับแบบมุ่งหาคำอธิบาย (Explanatory) โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาและ

บรรยายสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งนั้น ผู้วิจัยมีวิธีการจัดข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ Miles (Miles, 1994)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับสภาพปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป มีรายละเอียดดังนี้

สาเหตุของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

1. การขาดความสนใจ และขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนขาดความสนใจ ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้

การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สร้างความรู้สึกโดดเดี่ยวแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย รู้สึกหมดไฟในการเรียน และรู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความสามารถในการกำกับตนเอง (Self-regulated learning) คือ การกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับความรู้ กระบวนการทักษะต่าง ๆ ในการสร้างความสำเร็จในการเรียนรู้ผู้เรียน มีรายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“น่าจะเป็นในส่วนของความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นหลักเลยว่า จะเข้าเรียนออนไลน์ตามตารางสอนที่ จัดมาในรูปแบบออนไลน์ได้หรือเปล่า...เรื่องหลัก ๆ เลยของเด็กนักเรียนที่จะเข้า ไม่เข้าเรียน เอ้อ ตรงตามเวลา เขาก็จะตื่นสายขึ้น เขาอาจจะปิดหน้าจอ ความใส่ใจในการเรียนลดน้อยลง เพราะว่าคุณครูไม่เห็นว่าคุณนักเรียนทำอะไรอยู่ในคาบเรียนนะคะ แล้วส่วนเรื่องการส่งงานก็มีผล การส่งงานของคุณเรียนถ้าผ่านช่องทางออนไลน์ นักเรียนก็อาจจะไม่สะดวกในการส่ง...ถามว่าผลกระทบอื่น ๆ ที่ส่งผลโดยตรงเลย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลง เนื่องจากนักเรียนเข้าเรียนไม่สม่ำเสมอ ในช่วงของการวัดผลประเมินผล ก็เป็นการสอบแบบออนไลน์ นั้น

แหละที่ที่ก็ไม่รู้ดีกว่าเด็กยังงี้ ก็คือรีบทำ มันไม่ได้จับเวลาในตอนทำ ก็ทำแบบผ่านผ่าน ๆ ส่ง ๆ ไป เพราะฉะนั้นในช่วงของโควิด ก็คือผลการเรียนตกต่ำมาก ต่ำกว่าปีการศึกษาที่เป็นปีการศึกษาก่อนหน้าที่เป็นเรียนปกติอย่างชัดเจน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“นักเรียนเขายังขาดความรับผิดชอบ อันนี้ก็ไม่ได้โทษนักเรียนนะคะ เพราะว่ามันทนไม่ไหว หรือที่จะต้องดูโทรศัพท์อยู่อย่างงั้น ถึงเวลาแปดชั่วโมง เพราะว่ายังงั้นการสอนที่เจอหน้ากันนะ มันก็ยังตอบโจทย์มากกว่า” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“เด็กก็ยังต้องซ่อมต้องแก้ เพราะเด็กบางคนที่ไม่เรียน เรียนไม่ได้ หรือว่าเขาไม่ได้ความสนใจมากมาย เขาก็หายไปโดยธรรมชาติ จนนำไปสู่โครงการพาน้องกลับมาเรียน... เขาคิดว่าเออ เมื่อการเรียน ความคิดของเด็ก เมื่อเขาไปเรียนแบบนั้น เขาก็ผ่าน พุดง่าย ๆ พอเขาผ่าน เขามาเรียนให้ในระบบเต็ม ๆ เขาก็มาบ้าง หายไปบ้าง ติดตอนที่เรียนออนไลน์อยู่ คิดว่าตัวเอง ยังไงก็ผ่าน ทั้ง ๆ ที่ทางโรงเรียนก็ได้ยืดหยุ่น เขามายืดหยุ่นในสมัยตอนเรียนออนไลน์ พอติดมาระยะหนึ่ง ก็มีผล effect พอสมควรในช่วงเริ่มต้น และในช่วงภาคเรียนแรก” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“มีนักเรียนบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการมาเข้าเรียนและส่งงานตามที่มอบหมาย” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“เด็กบางกลุ่มที่พอได้ออกไปทำงานนะคะ พอโควิดไม่ได้เรียน ออกไปทำงาน เขาได้เงิน เขามีรายได้ เด็กบางคนก็รู้สึกดีที่เขาได้เงินซื้อของของตัวเอง มันก็เลยทำให้เขาไม่อยากมาเรียน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“คุณแม่ได้ถามเขา เขาบอกว่าส่วนมากจะไม่ตั้งใจทำ มันเป็นการไม่ตั้งใจทำ จึงต้องยอมรับ เพราะว่าเด็กมันอยู่ห้องเดียวกัน เรียนเหมือนกัน เราต้องให้ เราต้องให้ค่าทั้งสองฝ่ายแหละ” (ผู้ปกครองนักเรียน C01)

คือทำไม่เพื่อนผ่านไปไม่ได้ ทำไม่เธอไม่ผ่าน จะบอกว่าให้เยอะให้หน่อย แล้วทำไม่อีกคนนี่ผ่านไปไม่ได้ ไม่ได้” (ผู้ปกครองนักเรียน C02)

“อ้อ ก็ มีนะ มี คือแม่ว่า บางส่วนหนึ่ง เนี่ย มันเริ่มกลับมา ได้มากขึ้น กลับมา แบบ พอจะเรียนได้ก็เพราะว่าแม่ก็ต้องคอยถามครูตลอด ครูก็ต้องคอยตาม แต่ก็มีบ้างบางวิชาที่ครูเขาดู แล้วลูกแม่พอ ครูเขาบ่น เขาว่าหน่อย แม่ก็ไม่รู้จะทำยังไง มันก็คอยจะแบบ ไม่สู้ มันไม่พยายามเลย มันคอยจะ กลัวครูวิชานั้น มันก็ต้องคอยบอกลูกว่า เออ พยายามหน่อยลูก ถ้าลูกตอนทำงาน เนี่ย มันลำบากกว่าตอนเรียนอีก” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

1.2 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ

ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เมื่อมีความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมทางด้านร่างกายหรือความพร้อมทางด้านจิตใจ สืบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้เรียนส่วนใหญ่จำเป็นต้องเรียนผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นระยะเวลาอันยาวนาน ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า และการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ยังสร้างความเครียด และความกังวลให้กับผู้เรียน จนทำให้ผู้เรียนมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า มีรายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“คิดว่า แค่เราประชุมออนไลน์สักชั่วโมงสองชั่วโมงเนี่ย คุณครูว่ายังไง เบื่อไหม ต้องจ้องจอคอม เด็กที่นี้วิชานี้ก็เข้า วิชาต่อไปเข้าอีก วิชาต่อไปเข้าอีก วิชาต่อไป คือตารางเรียนเป็นตามปกติ ซึ่งครูแต่ละคนก็ต้องไปหารเวลาเอาเองที่จะไม่ให้เด็กเรียนต่อกัน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“สุขภาพความไม่พร้อมของนักเรียนพอมันจ้องจอจอนาน ๆ ทั้งวันต่อเนื่องกัน 5 วัน 1 สุขภาพไม่พร้อมที่นี้พอเรียนสมาธิก็ไม่อยู่กับเนื้อหาที่เรียน...เรื่องของสุขภาพ เด็ก ๆ เขาจะกระทบเรื่องของการมองการใช้สายตาทั้งวันนะคะและความเครียดมันกลายเป็นว่าเครียด เครียดที่จะต้องเรียนต่อ ๆ กัน ไม่ใช่เด็กทุกคนที่จะมีเงินทุน บางคนเรียนในโทรศัพท์ บางทีการรับ การสื่อสารเนี่ยบางที่ร่างกายมันไม่พร้อมเลย” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“เด็กไม่มีสมาธิ อยู่กับหน้าจอได้ไม่นาน เด็กมันล้าอะ ทำให้ในบางครั้งก็ไม่ได้เข้าเรียน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“เขาเหมือนแบบ ถ้าบางที่ครูบางท่านนะ เขาก็จะแบบว่าไม่ได้เบรก เขาก็จะมีเหนื่อยล้า ก็มีผลนะ” (ผู้ปกครองนักเรียน C05)

1.3 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านการเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

การจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ระบาด จำเป็นต้องใช้สื่อและเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรูปแบบออนไลน์ แต่ผู้เรียนบางส่วนขาดความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียน บางครอบครัวมีข้อจำกัดในการจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ต ให้ผู้เรียนมีใช้อย่างเพียงพอต่อการเรียนออนไลน์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่เพียงพอ ขาดความเสถียร ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน มีรายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ผลตอบรับมันไม่เท่าไร เพราะว่ามันมีปัญหา เรื่องสัญญาณด้วยไวไฟด้วย เครื่องมือด้วยนะครับ ก็เลยมาคิดกันว่าช่วงอันแรกมีปัญหาแน่นอนนะครับ ครูพร้อมอยู่แล้ว แต่เด็กเขาไม่พร้อม” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ผู้เรียนบางคนของเราจะคะ ยังขาดแคลนในอุปกรณ์สื่อสารอยู่ บางคนมีโทรศัพท์มือถือ แต่โทรศัพท์นั้นยังขาดความพร้อมทางด้านอินเทอร์เน็ตนะคะ บางคนก็ต้องแชร์ไวไฟให้เพื่อนคะ เพราะฉะนั้น ผลกระทบที่ตามมาในด้านการจัดการเรียนการสอน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“การเข้าถึง เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ต่างๆมันทุกคนมันไม่ได้พร้อมเหมือนกัน พอมันไม่ได้พร้อมเหมือนกันเนี่ย เช่น พี่ใช้ High Speed Internet ปกติก็ไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มันแพงขนาดนี้ เราก็จำเป็นต้องใช้อินเทอร์เน็ตที่คุณภาพที่ดีที่สุดเพื่อให้เกิด Error น้อยที่สุด แต่กับเด็กอะ เขายังใช้แบบเดิมรายวัน จังหวะที่สัญญาณสะดุดไป ครูเขาพูดอะไรอยู่ ครูเขาพูดหรือสอนอะไรอยู่ เด็กก็จะหันหรือเปล่า นี่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่ใช่ว่าเด็กเกเรอย่างเดียว แต่เป็นเพราะว่าเด็กคะความพร้อมของสัญญาณที่มันก็ส่งผลต่อการเรียนเหมือนกัน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“ผู้เรียนบางคนไม่มีอุปกรณ์การเรียน อาจจะไม่มียี่ห้อโทรศัพท์มือถือ หรือมีแต่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ชัดเจนที่จะแบบเข้าเรียนออนไลน์หรือว่าพูดคุยติดต่อสื่อสารกับคุณครูได้นะคะ แล้วก็ถ้าในส่วนของวิชาคอมพิวเตอร์เนี่ย นักเรียนบางคนหรือว่าเรียกว่าส่วนใหญ่เลยดีกว่า ไม่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่จะใช้ในการทำงานที่คุณครูมอบหมายให้คะ...เขาบอกว่าผมไม่รู้เข้าเรียนยังไง อาจจะเป็นแบบ ไม่รู้เกี่ยวกับเรื่องของแอปพลิเคชัน หรือว่าโปรแกรมอะไรอย่างนี้คะ หรือว่าติดต่อคุณครูไม่ได้ ติดต่อเพื่อนไม่ได้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“ที่บ้านแม่ก็ไม่ได้มีอินเทอร์เน็ต แบบติดเป็นไวไฟให้เขาอะ. ก็ต้องคอยเติมเน็ตเป็นรายวันให้เขา” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

“ก็ไม่ค่อยเพียงพอเท่าไรหรอก เขาก็ขอเติม แบบให้แม่เติมให้วันหนึ่งก็ ไม่ก็สืบบาท มันคงได้สักช่วงเวลาหนึ่ง ตอนแรกแม่ก็ไม่ค่อยรู้ ไร หลัง ๆ แม่ก็ต้องใส่ใจเขามากขึ้น ก็เติมเน็ตให้เขามากขึ้น แต่ก็ยังไม่ค่อยมากพอที่จะไปติดไวไฟ อะไรนั้นให้เขาได้ลูก” (ผู้ปกครองนักเรียน C04)

“โอ้ ไม้ตึกเนี่ยไม่มีเลย แม่ก็มีแค่โทรศัพท์เครื่องหนึ่ง มีเน็ต อิม มันแต่มันก็มันเป็นเครื่องเก่าของแม่นะที่ที่ต้องให้เขาเรียน จริง ๆ ตอนแรกไปเรียนม.1 ที่โรงเรียนเขาก็ยังไม่มี เพราะช่วงเนี่ยก็มีเครื่องเก่าอยู่เครื่องก็ต้องหา หามาให้เขา มันก็ไม่ค่อยดีเท่าไร” (ผู้ปกครองนักเรียน C05)

2. การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

จากการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 พบว่า ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างมาก ครูบางส่วนเกิดความเครียด เนื่องจากไม่คุ้นเคยและยังปรับตัวไม่ได้ ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิมในการดูแลติดตามนักเรียนในการเข้าเรียน ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพลดลงจากการเรียนการสอนปกติ มีรายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ก็มีส่วน เพราะว่าจะบอกว่าครู 100% สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ไม่ใช่ แต่ถ้ายังในส่วนของโรงเรียน ผอ. เองเนี่ย ก็คือจัดอบรม คือก่อนหน้าที่จะเกิดการเรียนการสอนออนไลน์ ก่อนเปิดเทอมเรามีการจัดการอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบรูปแบบออนไลน์โดยใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ให้กับคุณครูอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นต่อไปให้เป็นคุณครูที่มีอาวุโสหรือมีอายุมากที่ไม่ถนัดเรื่องเทคโนโลยีเลยก็ต้องใช้ ต้องใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ทุกคน ตอนนั้นน่าจะ 100% ที่คุณครูเข้าร่วมการอบรม เพราะว่า หนึ่งเลย ก็คือในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารหรือครูในโรงเรียนเอง มันก็ต้องเป็นช่องทางออนไลน์. เพราะฉะนั้นคุณครูที่ไม่สามารถทำได้ ก็ต้องทำได้ช่วงนั้น แต่ในส่วนของการจัดการเรียนการสอน ถ้ามองว่าครูเป็นส่วนหนึ่งใหม่ ก็น่าจะใช้ เพราะว่าการเตรียมความพร้อมของครูแต่ละท่านในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ไม่เท่ากัน ก็น่าจะมีส่วนด้วยค่ะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“คุณครูด้วยที่อีกส่วนหนึ่งที่ต้องคอยสนับสนุน คือครูเป็นเหมือนหนึ่งสาเหตุ ถ้าสมมุติว่าครูไม่สนใจ เด็กก็จะได้ไม่ในส่วนตรงนี้ด้วย แล้วครูต้องเข้าใจแล้วนะว่าสิ่งที่ผ่านมามัน เด็กเขาขาดการเรียนรู้ที่ผ่านมา คุณครูไม่ได้ คุณครูต้องเข้าใจตัวสถานการณ์ด้วย แล้วเข้าใจตัวเด็กด้วย” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“คุณครูก็ต้องปรับตัวในเช่นเดียวกันนะคะ เพราะว่าคุณครูที่มีปัญหาที่พบคือ คุณครูที่อาวุโสอะคะ เขาก็จะไม่ถนัดในการใช้เทคโนโลยีหรือว่าสื่อ หรือว่านวัตกรรมแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ทันสมัยให้ตอบใจกับนักเรียน...คุณครูที่มีอายุน้อย เขาก็จะเข้าใจเด็ก แล้วอีกอย่างหนึ่งคือเขาอยากเจอหน้าเด็ก เพราะว่าเวลาเราสอนเด็ก การที่เราได้มองหน้าผ่านจอ อายคอนแทคอะ มันก็จะทำให้เรา รู้สึกว่าเด็กคนนี้ตั้งใจฟังเราจริง กว่าที่เราเปิดจอแล้วค้างไว้เฉย ๆ เราสอนเพียงบรรยายอย่างเดียวโดยที่ไม่ได้ feedback เด็กเลย อะคะ ว่าเด็กเข้าใจไหม ในช่วงโมงเรียน เหมือนเด็กเปิดทิ้งไว้เพื่อให้รู้ว่าเข้าชั่วโมงแล้วนะ แล้วก็หนีไปทำภารกิจอื่น เป็นต้นค่ะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ครูด้วย ก็แทนที่จะได้สอนเหมือน 100% เท่าที่จะให้ เราก็ทำได้ด้วยข้อจำกัด ทำให้ในช่วงวัยที่เขาควรจะทำได้ดี 100 เขาอาจจะลดลง สัก 80 หรือ 65 ครูก็มีส่วน เพราะว่าทั้งหมดมันเปลี่ยนรูปแบบการสอน กระบวนการสอนนี้เนี่ยครูเองในช่วงแรกเนี่ยเราก็จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มันไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยคือเราสอน Content ทั้ง ๆ ที่เราเนี่ยก็มีความเตรียมตัวอยู่บ้างที่จะสอนการจัดการสอนที่จะเปลี่ยนจากห้องเรียนมาเป็นห้องเรียนออนไลน์ เรามาเรียนรู้ในช่วงครึ่งหลังว่า

มันใส่เท่าเดิมไม่ได้กิจกรรมมันเปลี่ยนมันจะมีเป็นเหมือนในห้องเรียนไม่ได้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“ในช่วงสอนออนไลน์ หากนักเรียนมีความเข้าใจที่ผิดพลาด คลาดเคลื่อน ครูผู้สอนจะสามารถรับทราบได้ช้า...ก็เพราะว่าการสอนออนไลน์ ต้องรอผลการตอบจากนักเรียน ซึ่งบางครั้งสามารถลอกกันได้ ไม่เหมือนการเรียนในห้อง” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“เรามีการเข้านิเทศทั้งหมดสองระยะด้วยกัน ในระยะแรกเราจะพบเลยว่าคุณครูพยายามจะอัดเนื้อหา อัดเนื้อหาส่วนใหญ่ให้กับนักเรียน ทำให้มันจะไม่ค่อยต่างจากในชั้นเรียน แต่ว่ามันจะมีข้อจำกัด ซึ่งมันแตกต่าง ด้วยความที่พอคุณครูอยากจะทำให้นักเรียนได้อะไรเยอะ ๆ แล้ว บางคนอาจจะไม่ได้ดูหน้าจอนั้น แล้วบางครอบครัวก็ต้องไปช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำมาหากิน เพราะฉะนั้นตรงนี้ มันขาดไปหมดเลย นักเรียนก็จะทิ้งขาดเรียน งานก็ไม่ส่ง หลาย ๆ อย่างด้วยข้อจำกัด...คุณครูบางท่านอาจจะยังติดภาพคอนเซ็ปต์เดิม จนทำให้ห้องเรียนนั้น มันกลับกลายเป็นว่าเป็นเพียงแค่คุณครูพูดกับหน้าจอล้าง โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน...พอการเปลี่ยนแปลงอันนี้ แล้วถ้านักเรียนหรือคุณครูที่ไม่มีความพร้อม ไม่มีความที่จะยืดหยุ่น เป็นเรื่องที่จะเจอสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มันก็ก่อให้เกิดความเครียด พอเกิดความเครียด ทุกอย่างมันก็จะถดถอยลง ทั้งสภาวะจิตใจเอง ทางด้านของการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ทุกอย่าง” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

3. ผู้ปกครองผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

การจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ ต้องหยุดการเรียนการสอนในโรงเรียน และต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นการเรียนแบบทางไกล หรือการเรียนออนไลน์ที่บ้าน ทั้งผู้ปกครองและนักเรียนต้องปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยี และระบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัวส่งผลให้ ผู้เรียนบางส่วน ขาดความเข้าใจ และแรงบันดาลใจสนับสนุนจากผู้ปกครอง ซึ่งมีรายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“มันก็น่าจะเป็นเรื่องของ การสนับสนุนของผู้ปกครอง ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ความต้องการ ความจำเป็นของที่บ้านเอาลูกไปช่วยทำงาน ในช่วงนั้นก็เลยทำให้ลูกไม่ได้หายไปเลย แล้วเราติดตามเด็กเหล่านั้นยังไง เด็กมีความตั้งใจ แต่บางคนนะ มันเหมือนไปแบกหาม พวกมือถือจะมาคอยถือไม่ได้เลย” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“การเรียนรู้และเด็ก ต้องมีครู มีคนสอนคนแนะนำ トラบไตทั้งครอบครัวไหนไม่มีพ่อแม่ ไม่มีคนควบคุม ควบคุมไม่ได้ เด็กก็ต้องมีครู มีการเรียนรู้ ไซ้ใหม่ครับ มันต้องมี ก็คือ พอเด็กอยู่คนเดียวก็ไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้แบบเต็มที่ หมายถึงว่า ตอนที่เรียนออนไลน์ ถ้าความมั่นใจบริบท

ถ้าความพร้อมของผู้ปกครองเขาไม่น่ามีปัญหา เฉพาะเอาเด็กบ้านนอก บริบทบ้านนอกอย่างเรา เนี่ย แนนอนเด็กต้องการคนคอยดูแล คอยบอกคอยชี้แนะ. เด็กไม่สามารถที่จะอยู่โลกคนเดียวโดดเดี่ยวได้ เพราะสถานการณ์ของเราเป็นแบบนี้ เด็กเราไม่มี perfect ต้องอาศัยคนที่ดูแล” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ผู้ปกครองนะ ในด้านการจัดการเรียนการสอน ถ้านักเรียนไม่มี ความรับผิดชอบ หรือว่าขาด สื่ออะไรต่าง ๆ มันก็จะขาดแรงจูงใจ ในการเรียนในช่วงนั้น ทั้งนี้ทั้งนี้ ผู้ปกครองก็มีส่วนสำคัญมากนะคะ ปัญหาที่พบคือผู้ปกครองก็ไม่มีเวลาให้นักเรียน ไม่มีเวลาในการสอนการบ้าน ไม่มีเวลาในการแนะนำนะคะ เราก็ไม่รู้ว่าผู้ปกครองช่วย ช่วยมากน้อยแค่ไหน บางคนก็ชอบเรียนออนไลน์ เนื่องจากว่าผู้ปกครองช่วยเหลือตลอดนะคะ ผู้ปกครองอยู่บ้าน คุณพ่อคุณแม่เวลาเราสอบออนไลน์อย่างนี้ คุณพ่อคุณแม่ก็จัดการให้หมดเลยทุกอย่างนะคะ เพราะฉะนั้นเด็กจำพวกนี้ มันก็จะดีกว่าเด็กที่ไม่มีผู้ปกครองคอยกำกับดูแล เป็นต้นคะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ผู้ปกครองมีทั้งส่วนที่ให้ความร่วมมือ และบางส่วนที่เลือกจะไม่รับสาย เพราะเป็นการโทรซ้ำ เหมือนเขารู้แล้วว่าเป็นเบอร์ของคุณ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“ผู้ปกครองบางท่าน ก็ยังไม่ได้มารับเอกสาร ก็ทำให้เราติดต่อกับนักเรียนไม่ได้นะคะ หรือนักเรียนบางคน เราก็พยายามติดต่อแล้วก็ยังไม่สามารถติดต่อได้ ก็เลยทำให้นักเรียน ก็คือเหมือนขาดการติดต่อไปก็มีคะ แล้วก็ในส่วนของผู้เรียน บางที่อยู่คนเดียวที่บ้านนะคะ ก็ไม่มีผู้ปกครองที่จะคอยดูแล บางที่นักเรียนก็ไม่เข้าเรียน อาจจะเล่นเกม หรือไม่เข้าเรียนตรงตามตารางที่ครูได้มอบหมายไปคะ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“ผู้ปกครองไม่ได้ใส่ใจในการที่จะอยู่หน้าจอกับเด็ก หรือว่ามี การติดตาม เขาก็จะไม่ได้ อะไรเลยจากการที่เขาอยู่หน้าจอ ตรงนี้มันทำให้เกิด Gap ช่องว่างของความรู้ที่ต้องพูดตรง ๆ ว่า มันก็เหมือนกับเราทิ้งนักเรียนไว้ข้างหลังในบางส่วน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“เรื่องของการเรียนก็จะมีหลุดหายไปค่อนข้างเยอะ ดังนั้นสิ่งที่เราพบเจอก็คือ ถ้าเป็นนักเรียนที่สนใจก็จะทำแบบฝึกหัดที่เราส่งให้ แล้วก็จะมีการจัดทำเป็นเฟซบุ๊กกลุ่ม ซึ่งเฟซบุ๊กกลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ก็จะมีเฟซบุ๊ก แต่ก็มีนักเรียนบางส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วม อาจจะหนึ่ง พอหยุดไปก็ไปช่วยพ่อแม่หารายได้ ซึ่งต้องยอมรับว่าเด็ก ณ ช่วงนั้นเป็นเด็กที่ขาดจริง ๆ นักเรียนพวกนี้ ผู้ปกครองก็จะซัพพอร์ตนักเรียน ให้นักเรียนได้มีเวลาทำการบ้าน ซ้อมแท็บเล็ต หรืออะไรต่าง ๆ ที่ให้นักเรียน ได้ทำการบ้านได้เรียน แต่นักเรียนอีกส่วนหนึ่งไม่ได้มีอุปกรณ์ ไม่ได้มีใคร support ก็เลยทำให้เขาเนี่ยค่อนข้างจะหลุดออกไป เวลาตอนที่มาเรียนในโรงเรียนคะ มันก็เลยจะมีเด็กสองกลุ่มที่จะได้พอมีความรู้อยู่บ้างกับเด็กนักเรียนที่ไม่ได้ ซึ่ง ณ ตอนนั้นเราสอนภาษาอังกฤษเราเห็นได้เลยว่าเด็กที่พ่อแม่กำลังพอจะสนับสนุนนักเรียนที่จะอ่านออก พอที่จะรู้อักษรภาษาอังกฤษ.

แต่เทียบกับนักเรียนอีกหนึ่งกลุ่มก็ไม่ได้เลย เราต้องมาสอนเขียน ABC ใหม่หมดเลยคะ คือผู้ปกครองมีส่วนในการที่จะแบบส่งเสริมเด็ก เพราะตอนอยู่ที่บ้านเขาก็อาจจะได้เรียนหรือไม่ได้เรียน ก็คือผู้ปกครองต้องคอยติดตามด้วย เวลาที่นักเรียนอยู่ที่บ้านนะคะ บางทีพ่อแม่ไปทำงาน นักเรียนอยู่บ้านเอง อาจจะได้ไม่ได้เข้าเรียน อาจจะไปเล่นเกม หรือแชทคุยกับเพื่อน มันก็ทำให้เหมือนมันเป็นความสะดวกสบายที่เขาได้รับคะ พ่อแม่เด็กของเรา ไม่ได้มีแรง support ขนาดนั้น ทุกคนต้องไปทำงาน มันก็เลยเกิดการทำให้เกิดความถดถอยทางการเรียนพวกนะคะ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“ผมไม่ได้อยู่กับลูกเป็นหลัก ผมจะอยู่ต่างจังหวัด แต่ทำงานไม่ไกลมากหรอกครับ ก็คือสามารถเข้ามาดูลูกได้ ก็ส่วนใหญ่ก็จะมาประมาณวันศุกร์เย็น แล้วก็กลับไปวันจันทร์เช้า ซึ่งในส่วนของ การเรียนตรงนี้ คุณแม่เขาจะดูแลเป็นหลัก แต่เนื่องจากคุณแม่เขาทำงานรับจ้างทั่วไป ทำให้ไม่มีเวลาอยู่ที่บ้าน ส่วนมากเราก็จะเป็นการโทรคุยกัน” (ผู้ปกครองนักเรียน C02)

“ตอนช่วงโควิดนะคะ ตอนนั้นนะแม่หนักใจมากเลยลูก เพราะว่าที่บ้าน แม่ก็อยู่กับลูก แล้วก็ย้ายคนหนึ่งซึ่งเขาก็อายุเยอะแล้ว แล้วแม่บางทีก็อาทิตย์หนึ่งก็ทำงาน 6 วัน หยุดวันเดียว บางทีก็เข้ากะกลางวัน บางทีก็กะช่วงกลางคืนก็ไม่ได้อยู่ดูลูกเลย ว่าเขาเรียนเป็นยังงัยบ้าง...คุณยายเขาอายุเยอะแล้ว เกือบ 70 กว่าแล้ว แล้วแกเป็นอัมพฤกษ์ด้วย จริง ๆ ลูกเวลาอยู่บ้านก็ต้องคอยช่วยดูแลยาย ก็คือต้องคอยหาข้าวหาน้ำ คอยเช็ดตัวให้ยาย” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

“ที่นี้มันมาอยู่กับจอโทรศัพท์นาน ๆ บางทีเราก็ไม่รู้ว่ามันเรียนจริงหรือเปล่า หรือมันทำอะไร มันไม่มีคนคอยดู คอยดูแลตลอด แม่ก็ไม่รู้มันจะไปเล่นเกมหรือไปทำอะไรหรือเปล่า แล้วยิ่งมันไม่ได้เล่นกับเพื่อนเลย มันก็ไม่ค่อยอยากจะทำอะไร...พยายามอยู่ ก็คิดว่าเราก็ควรจะตั้งใจดู ดูลูกมากกว่านี้นะ ก็พยายามควรจะตั้งใจหา ช่วยเหลือเขาให้มากขึ้น ต้องใส่ใจ ต้องคุยกับครูต้องถามกับครูตลอด เขาถึงจะมีความตั้งใจมากขึ้น” (ผู้ปกครองนักเรียน C04)

4. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ

4.1 การปรับตัวกับการเปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เนื่องจากไม่สามารถ

ปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนได้ทันที ต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวพอสมควร มีรายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ถ้าในส่วนของครูเองก็คือในการติดตามนักเรียนในช่วงการเรียนการสอนออนไลน์ค่อนข้างยาก เพราะว่าด้วยเวลาที่เด็กไม่ได้มาโรงเรียน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“จากโดยปกติ เด็กก็ 80 อยู่แล้ว การเรียนการสอนเราก็ลงมาเกือบ 60 % คือประมาณนั้น เหมือนพอมีการปรับรูปแบบการสอนก็เลยทำให้เหมือนนักเรียนก็ยังไม่สามารถปรับตัวได้ด้วยครับ เพราะว่ามันมันไม่เคยเจอเหตุการณ์แบบนี้ แล้วอีกอย่างหนึ่งความความพร้อม ความพร้อมของนักเรียนนะเขายังไม่พร้อมไง” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ผู้เรียนยังต้องใช้เวลาในการปรับตัวในการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา พบว่ามีปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) วินัยในการมาเรียนการปฏิสัมพันธ์กับครูและการเข้าสังคมเกิดขึ้นกับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตรฯ และของสถานศึกษา” (ผู้บริหารสถานศึกษา A04)

“จัดกิจกรรมตามแนวทางที่ทางที่กระทรวงศึกษาธิการได้ ได้ให้แนวทางทาง สพฐ. ให้แนวทางว่าให้เราจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนก็มีตารางเรียนปกติ แต่ว่าถ้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอะไรต่าง ๆ ก็ไม่มีนะ ก็มีแต่ละวิชาหลัก ๆ ให้เด็กได้เรียน ครูก็จัดการเรียนการสอนโดยปกติ ก็คือทำตารางสอนอย่างชัดเจน แล้วก็มีการยืดหยุ่นไม่ได้เอาเต็ม 100 % เท่าไหร่ เนื่องจากว่ามันมีปัญหาเยอะแยะไปหมดนะครับ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“เป็นแบบออนไลน์ ก็ตอนนั้นนะไม่มีใครที่จะค้นวิธีการเรียนการสอนแบบออนไลน์โดยที่นี้มันจะใช้เวลาปรับตัวอยู่ประมาณหนึ่ง... ในช่วงต้นของการเข้าเรียนเนี่ยมันค่อนข้างที่จะยืดหยุ่นมากมันอาจจะไม่ 100 % ซึ่งมันไม่ใช่แค่จะเด็กจะเข้าได้หรือไม่ได้ มันมีปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เข้ามาบ้าง... ปกติการเรียนเหมือนการจ็อกกิ้งไปเรื่อย ๆ แต่ตอนนั้นมันเป็นเหมือนกับวิ่งแล้วพัก วิ่งละพัก วิ่งละพัก มันก็เหมือนความรู้หรือทักษะที่เขาควรจะได้มันก็มีความชะลอ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“อย่างแรกนะคะที่เราเริ่มของรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไปช่วงระยะเวลาที่เด็กต้องปรับตัวอันนั้นมันหายไปเยอะเหมือนกันนะคะ เพราะว่าใช้เวลาในการปรับตัวในช่วงตั้งต้นถ้าเปรียบเทียบกับง่าย ๆ ก็คือสมมุติว่าเราเปิดเทอมเราเปิดเทอมพฤษภาคมใช้ใหม่คะ ก็คือเริ่มเปิดเทอมตั้งแต่พฤษภาคมถึงตุลาคม เพราะโควิดเข้ามาถึงแม้เราเริ่มที่พฤษภาคมก็จริงแต่กว่าจะเข้าที่เข้าทางก็เกือบ 1 เดือน มันก็ Loss ตรงนั้นไป แล้วตั้งนั้นตรงวิธีการเรียนการสอนที่เปลี่ยนจาก on site มาเป็นออนไลน์ปฏิเสธไม่ได้เลยว่ามันมีผลกระทบจริง ๆ เพราะว่าการเรียนในห้องเรียนเด็กพวกควบคุมด้วยเวลาคาบเรียน ห้องเรียน อันนี้เป็นระเบียบเลยที่จะต้องเข้าเรียน

พอเป็นออนไลน์เด็กต้องควบคุมด้วยวินัยของตัวเอง ซึ่งตรงนี้เนี่ยเด็กไทยเราไม่ได้ฝึกแบบนี้มาก่อน ซึ่งไม่ได้ฝึกนะคะ ซึ่งไม่ได้ฝึกสำหรับเด็กเลย เพราะว่าเราเรียนมาแบบรูปแบบห้องเรียนไง เราแค่ต้องจินตนาการว่าถ้าเราอะ เป็นเด็กมหาวิทยาลัยแล้วเราต้องเข้าเรียนเอง เองง่าย ๆ ยกตัวอย่างเหมือนเด็กต้องใช้วิธีการคล้ายการเรียนรามฯ ในขณะที่ธรรมชาติของเขาจากอายุเท่าไรตัวเอง 13 14 15 เขาต้องการใช้การควบคุมตัวเองสูงมาก และมีวินัยในตัวเองสูงมาก” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“หนึ่งก็คือการเปลี่ยนแปลงอันดับแรกเลยคะ ถ้าจะบอกว่าหลัก ๆ เลยคือการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงในที่นี้คือจากจุดเดิมที่เราอยู่ในสภาวะปกติมาสู่ในสภาวะที่ไม่ปกติ การเปลี่ยนแปลงตรงนี้ มันทำให้ทุก ๆ อย่าง มันเปลี่ยนไปทางด้านจิตใจ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก แน่นนอนว่าพอเราไปเจอการเรียนการสอนในห้องมาสู่หน้าจอ พอการเปลี่ยนแปลงอันนี้ แล้วถ้านักเรียนหรือคุณครูที่ไม่มีความพร้อม ไม่มีความยืดหยุ่น เป็นเรื่องที่จะเจอสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง มันก็ก่อให้เกิดความเครียด พอเกิดความเครียดบีบ ทุกอย่างมันก็ถอยลง ทั้งสภาวะจิตใจเอง ทางด้านของการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ทุกอย่าง” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“ณ ตอนนั้นเรามองในมุมของโรงเรียนเรา เรารู้ว่าเด็กเราขาด เราก็พยายามเต็มเท่าที่เราจะเต็มได้ พยายามซัพพอร์ตเด็กทุกอย่าง เพียงแต่ว่าสถานการณ์นะคะ มันอาจจะไม่เอื้อ หนึ่งเลย เรามีการแจกใบงาน แต่ใบงานที่เราไปแจก เราจะแจกตามจุด อย่างเช่นตำบลนี้ เราก็จะไปไว้ที่อนามัยหรือจุดศูนย์กลางของชุมชน แต่เด็กนักเรียนบางคนก็ไม่มารับใบงาน หรือเพราะว่าอาจจะแบบเขาจะใช้คำว่าไม่รู้ หรือว่าไม่มีรถมารับ เราก็เต็มกำลังความสามารถของเราที่เราจะช่วย เพียงแต่ว่ามันอยู่ที่ว่าเด็กคะ เขาจะรับมากน้อยเพียงใด หรือว่าการส่งงานไปในเฟซบุ๊ก ทั้งที่เราก็มีการจัดตารางสอน แต่สอนตอนนั้นจะเป็นเฟซบุ๊กกลุ่ม แต่เขื่อนะคะ ว่าครูทุกคนก็พยายามจะสอนเด็กให้เต็มทีนั่นแหละคะ ณ ช่วงนั้นเราก็ต้องยอมรับว่าเราก็จะว่าสบายก็สบาย เพราะว่าหนึ่ง คือครู เราเข้าใจว่าครูมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่แล้ว จะที่บ้านจะที่ไหนครูก็สามารถสอนได้ ครูบางคนก็ได้เทคนิควิธีการอัดวิดีโอสอนนักเรียน ก็เห็นว่าครูพยายามที่จะสอนเพียงแต่ว่าบริบท ณ ตอนนั้น เด็กบางคนเขาอาจจะไม่ได้สะดวกที่จะมาเรียนรู้กับเราคะ คือเหมือนคุณครูกับโรงเรียนก็พยายามเต็มทีพยายามแล้วในการช่วยเหลือเขา” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“มันใหม่ด้วยช่วงนั้นนะ มันใหม่เพราะว่าเราก็ตื่นตื่นในการที่ลูกไม่ได้ไปโรงเรียน แล้วจะได้ขึ้นชั้นใหม่ เขาก็ตื่นตื่นเหมือนกัน เขาก็รอเหมือนกัน คือเหมือนเราเขาไม่รู้ว่าระบบของเราว่ามันจะเป็นยังไง ลูกเราจะมามีปัญหาใหม่...ตัวเขาอยากไป Onsite เพราะว่าเข้าใจมากกว่า ได้เจอเพื่อนด้วย ก็บอกเข้าใจมากกว่า ก็ชอบฟรีเซนต์” (ผู้ปกครองนักเรียน C01)

4.2 การขาดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียน

ในช่วงการเรียนรูปแบบออนไลน์ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์และสื่อที่บ้านของตนเอง ไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะชีวิต ทักษะการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี เพราะผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติจริง การขาดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ รายละเอียดดังผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

“บางกลุ่มสาระค่ะ เช่น สุขศึกษา และพลศึกษา ในการเข้าสอนวิชาบาสเกตบอล หรือว่า ฟุตบอลอย่างนี้ เวลามันต้องเล่นกันเป็นทีม แล้วก็อีกอย่างหนึ่งคือ นักเรียนขาดอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ไม่ว่าจะเป็นลูกบาสเกตบอล ลูกแบดมินตัน หรือลูกตะกร้ออย่างนี้ เขาก็แก้ไขปัญหาโดยการนัดให้นักเรียน เนี่ย เป็นกลุ่ม จับกลุ่มกัน เป็นกลุ่มขนาดเล็ก แล้วก็มาถ่ายวิดีโอที่โรงเรียน แล้วก็ส่งงานครู แต่ว่าถ้าให้มันเหมือนการที่ลงมือปฏิบัติในปัจจุบัน มันคนละอย่างกันค่ะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“วิชาพลหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เมื่อถึงมาได้ปกติ เขาก็ไม่ได้อะไรที่จะเป็นพิเศษมากเท่าไรนะ เพราะว่า เมื่อมันผ่านไปแล้ว เราจะมาเอามา สมมติไม่ได้เรียนโควิด เอามาเพิ่มสอนอะไร มันจำกัดได้หลายเรื่อง” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“เราให้ได้แค่ความรู้ในเชิงวิชาการ เชิงปฏิบัติ เช่น การเขียน การวิเคราะห์เชิงลึก แม้แต่การฟัง การพูด เราสอนได้ไม่เต็มที่ คลาสนี้เราอาจจะได้สักครึ่งหนึ่งที่เราคาดหวังเอาไว้ หลัก ๆ ที่รู้สึกว่ามันได้น้อยกว่าที่ควรที่จะได้ ในระดับชั้นที่จะเรียน เช่นม. 6 ควรเขียนวิเคราะห์ได้เฉียบ มันควรได้อยู่ในห้อง ควรจะได้ฝึกพูด ควรได้แบบนี้ให้ออกเสียงแบบนี้แบบนี้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“อย่างพละ เนี่ย เป็นวิชาที่ต้องแบบทักษะ แบบไปลองทำจริง แต่พอถึงเวลาแล้วไม่ได้ทำ อาจจะเป็นเรียนเป็นทฤษฎีอย่างเดียว อาจจะไม่ได้ออกกำลังกาย คนมันไม่ชอบ ต้องพูดพื้นฐานความเป็นจริงนะ ถ้าคนนั้นชอบขยับขยับมันก็พยายาม คือคนไม่ชอบ จะซื้อให้ก็ไม่เอา จะทำยังไง พอจะสอบจะซื้อลูกบอล ไม่ทันแล้วค่ะ” (ผู้ปกครองนักเรียน C01)

4.3 การขาดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู ผู้เรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน

การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ครู ผู้เรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการเรียน แต่เมื่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐในการหยุดเรียน และปรับรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ใหม่ทางโรงเรียน ครู และผู้เรียนไม่เคยเผชิญปัญหาการหยุดเรียนเป็นระยะเวลา

เช่นนี้จึงส่งผลให้ทั้งทางครู และผู้เรียน ขาดปฏิสัมพันธ์กัน ไม่ได้ติดต่อสื่อสารเป็นระยะเวลาานาน ส่งผลให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด รายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ปัญหาเกิดคือเขาอะปรับตัวไม่ได้จริง ๆ นะ ไม่เจอกันเลย แต่เป็นเพื่อนแต่ละคนจะไม่เจอกันเลยนะ มาเจอแล้วมันมีความรู้สึกว่ามันไม่ปะติดปะต่ออะ ความผูกพันของเขาจะหายไปเลย เป็นโลกส่วนตัวของตัวเองแล้ว อะไรที่ห่างมันก็จะ มันก็จะห่างไปเลย” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“คิดว่าน่าจะเกิดจากการที่ขาดปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ จริง ๆ แล้วการเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่ก็ต้องยอมรับว่า การมานั่งฟังครูพูดอะ มันมีปฏิสัมพันธ์กัน เราจะมองหน้าเด็กออกว่าเด็กคนนี้ ทำได้นะ หรือทำไม่ได้ แต่พอตอนช่วงโควิดนักเรียนไปทำเอง ใบบางที่เราให้ไปหรือการบ้านที่เราส่งไปในเฟซบุ๊กกลุ่ม เขาทำได้จริงหรือเปล่าเราก็ไม่รู้ไปก็อปมาจากGoogle มาตอบหรือเปล่านั้นไม่รู้ มันจะมีความรู้สึกที่จริง ๆ แล้วการที่นักเรียนมาเข้าห้องเรียนกับเรา เรามองแววตา เราเรียกถามชื่อเขาก็ยังได้มีปฏิสัมพันธ์กับเรา ได้ feedback กันว่ามันเป็นยังไง แต่พอช่วงนั้นนะอะมันไม่ได้ เราไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กันนะคะ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“ลูกบอกว่า ไป onsite ดีกว่า คือตัวนักเรียนได้รับผลกระทบว่าไปเรียนที่โรงเรียนจะดีกว่า. เข้าใจว่า เข้าใจได้ตามคุณครู ได้เห็นแบบคุณครูฟรีเซนต์หรืออะไรเนี่ย...ส่วนเรื่องเพื่อนปีแรกมีนะ เขาบอกว่า เขากดดันตัวเอง เขารู้สึกเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เราเพิ่งรู้ว่าลูกกดดันตัวเอง เขาบอกว่าเขาเหมือนเป็นคนเหวี่ยง จริง ๆ เด็กกดดันตัวเอง มันก็จะเลือกแสดงออกไม่เหมือนกัน แต่ว่าในมุมมองของเรา ตอนแรกทำไมเขาเป็นคนที่แบบเหมือนจะกล้าแสดงออก แต่พอแสดงออกมันเป็นแสดงออกแบบไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าเข้าหาเพื่อน เข้าหาไม่ถูก” (ผู้ปกครองนักเรียน C01)

“อย่างแรกก็ คือลูกแม่มันเด็กเจี๊ยบ ๆ ไม่ค่อยพูดอยู่แล้วด้วย มันก็เลยเข้ากับคนอื่นได้ยากแล้วแม้ว่าช่วงวัยเด็กมันต้องได้เจอเพื่อนบ่อย ๆ มันต้องมีปฏิสัมพันธ์ ได้เล่นด้วยกัน ทีนี้มันมาอยู่กับจอโทรศัพท์นาน ๆ บางทีเราก็ไม่รู้ว่ มันเรียนจริงหรือเปล่า หรือมันทำ แล้วยังมันไม่ได้เล่นกับเพื่อนเลย มันก็ ไม่ค่อยอยากจะทำอะไร” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

ผลกระทบของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

1. ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

1.1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในการเรียนรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน

ภาวะถดถอยทางการเรียนเกิดขึ้นในหลายมิติ ในมิติของความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เด็กบางส่วนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแลดังเช่นการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษา นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้พื้นฐานที่มากเพียงพอจะมาต่อยอดการเรียนหลังจากได้กลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติ ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ รายละเอียดดัดสนภาษณ์ ดังนี้

“ก็มีปัญหาเรื่องการอ่าน คือต้องบอกว่าเด็กที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือเด็ก ม.1 เขาเพิ่งจบจาก ป.6 เขาไม่ได้เข้ามาเรียนนั่งเรียนในโรงเรียน การที่จะต้องมาเรียนในวิชาของมัธยม ซึ่งมันเป็นหลักสูตรที่แบบแต่ละวิชามันลงลึกไปที่detail มากขึ้น นักเรียน.1 ได้รับผลกระทบมาก เพราะว่าเขาเหมือนยังไม่ทันได้ปรับตัวเข้าสู่มัธยมเลย” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“สิ่งที่ขาดไปก็คือเรื่องของการเรียน ด้านวิชาการขาดครับ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ขาดความรู้พื้นฐานที่ต้องเรียนในช่วงเวลานั้นไป นักเรียนไม่มีพื้นฐานของเก่ามาก็ไม่สามารถเรียนรู้ของใหม่ได้ ไม่มีพื้นฐานที่จะมาใช้ในการเรียนต่อ แล้วก็เลยกลายเป็นว่าเรียนรู้เนื้อหาใหม่แบบการท่องจำ เริ่มจากไม่เข้าใจพื้นฐาน ก็ทำให้วิเคราะห์โจทย์ที่มีความซับซ้อนได้ลดลง หรือไม่ได้เลย” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“เหมือนว่าเขาเสียเวลาช่วงนั้นไป ที่จะได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการฝึกทักษะของเขาอะคะ ก็เหมือนว่าต้องมาทบทวน แล้วก็แนะนำอะไรต่าง ๆ ใหม่ เหมือนเวลากลับมาเนี่ยต้องแบบสอนอะไรมากขึ้น นักเรียนต้องเรียนรู้มากขึ้นคะ เพราะว่าเหมือนเสียเวลาช่วงนั้นไป” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“นักเรียนค่อนข้างที่จะสอนยาก พอช่วงที่กลับมาเรียนที่โรงเรียนนะคะ สอนยาก แล้วก็ต้องเริ่มพื้นฐานการนับหนึ่งใหม่ คือเหมือนพอเด็กหยุดไปนาน ก็คือไม่มีพื้นฐาน หรือบางคนก็แทบไม่ได้เรียนเลย พอกลับมาที่นี้มันก็เลยเกิดปัญหาว่าเด็กมีความรู้ที่ไม่เท่ากัน พอครูจัดการสอนก็เลยจะแบบยาก เหมือนตอนออนไลน์เรียนเนื้อหาไม่ได้ ไม่ได้เต็มที่ด้วย พอกลับมาที่พยายามจะให้ ได้เต็มที่ แต่ว่าช่วงแรก ๆ ก็ยังไม่ได้เต็มร้อยขนาดนั้น อาจจะต้องมีปรับให้มันเข้ากับนักเรียน อย่างเช่น ภาษาอังกฤษคะ มันจะมีสาระภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จริง ๆ นักเรียนต้องสื่อสารได้ แต่พอนักเรียนกลับมาอย่างเช่น ม.1 ก็อาจจะยังไม่ได้ขนาดนั้น ส่วนถ้าเป็นนักเรียน ม.ปลาย ก็ฉลาดหน่อย บางทีก็ไปก็อปจากอินเทอร์เน็ตมา แล้วก็มาพูด ก็ยังได้ฝึก แต่ก็พูดถึงมันก็น้อย น้อยกว่าก่อนที่จะมีโควิด ก็เลยเป็น แบบว่าเหมือนแทนที่เด็กจะได้ทำ ได้ฝึกตามวัยเขา เขาไม่ได้ทำ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

1.2 ผู้เรียนขาดทักษะในการสื่อสาร และมีความถดถอยทางด้านทักษะทางภาษา

ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางด้านการสื่อสาร เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้รับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเข้าสังคมเป็นระยะเวลาในระหว่างการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลเมื่อผู้เรียนกลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติให้ผู้เรียนแสดงออก และสื่อสารออกมาไม่เหมาะสม ในด้านการใช้ภาษา โดยในด้านทักษะการใช้ภาษา นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้านการพูด ด้านการเขียน และด้านการอ่าน รายละเอียดศัพท์ ดังนี้

“ทั้งม.1 ม.4 ค่อนข้างจะมีปัญหาในการเรียน ซึ่งมีวิชาที่เป็นปัญหาหนักเลยนะคะ ในส่วนของวิชาภาษาไทย เขาเปิดเทอมมา เขาจะได้วัดอ่านเขียนเด็กใช้ใหม่ คัดกรอง แต่พอที่นี้เขาไม่ได้ทำ ถ้าพื้นมันไม่ดีเรื่องการอ่านเขียน มันก็จะมีปัญหากับทุกวิชา ผอ. ว่าภาษาไทยก็เป็นวิชาที่น่าจะค่อนข้างมีปัญหาสำหรับเด็ก” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“กลับมาเรียนแล้ว ก็ยังปรับตัวไม่ได้ประมาณนั้น ซึ่งก็ส่งผลกับผลสัมฤทธิ์แน่นอนนะครับ เรื่องโดยเฉพาะเรื่องการอ่านเขียน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“เด็กที่เข้าม.1 ใหม่ ไม่ได้เจอกับครูเลย ม.1 ม.4 มีปัญหาแน่นอน ปัญหาการเขียน การอ่าน ครูไม่ได้ติดตามใกล้ชิด คือติดตามไม่ได้ เพราะว่าเป็นออนไลน์ พอกลับมาก็เลยเหมือนทำไม่ได้ด้วย พื้นฐานยังงัยก็อยู่ประมาณนั้นแหละ พอมาเรียนออนไลน์ได้ มันมีผลอย่างยิงเลยละในการเรียนก็เกิดสภาวะแบบนี้ก็อีก จะมาใช้วิธีการนี้ก็ที่น่าจะยาก” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ความมั่นใจในการพูด เหมือนอยู่คนเดียวแล้วก็ไม่ต้องเปิดกล้องตอบ แต่พอเราอยู่ในห้องเพื่อนตอบ เราไม่กล้าตอบ ในความมั่นใจในการที่จะสื่อสารกับครู เพื่อให้รู้ว่าตอบได้หรือไม่ได้เนี่ย มันก็ลดลงไปด้วย... การแสดงความคิดเห็น กลายเป็นว่าเด็กจะไม่มี ความมั่นใจเนื่องจากว่าพอเป็นออนไลน์ปุ๊บ เพื่อนตอบไปแล้ว ตัวเองก็กลัวว่าไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น หรือว่าไม่กล้าตอบได้อะไรแล้วตอบไปแล้วผิด แล้วเพื่อน ๆ เนี่ยจะว่าเราโง่หรือเปล่า หรืออะไรแบบนี้ หรืออะไรก็ตามที่ครูอยากให้เราลองทำ อะไรอย่างนี้ก็ไม่กล้าแสดงออก... สิ่งที่มี loss เลย คือ ภาษา ทักษะทางภาษา ที่มันเป็นแบบฟังพูดอ่านเขียนตรงนี้ loss เลยเพราะว่าเราไม่สามารถที่จะไปดูได้เลยว่าเรียนเรื่องนี้ เราจะเห็นคะแนนในพาร์ทของการเขียนว่า เด็กเขาเขียนได้ดีหรือว่าเขียนไม่ได้ดี มันไม่เหมือนกับในห้องเรียนที่เราจะสอนและรับ feedback ได้ การตอบของเด็กตอบมาสั้น ๆ เราไม่สามารถที่จะ reflex สะท้อนกลับได้เลยว่าเราจะพัฒนา Skill ของภาษาไทยซึ่ง Skill ของภาษาไทยมันเป็นองค์รวมก็จะยากตรงที่เราจะฝึกทักษะเด็ก... เวลาการพิมพ์ปุ๊บ คือรู้เลยว่าเด็กติดพิมพ์แชทในการตอบ การตอบสั้น ๆ ความยาวของการตอบ วิธีการเรียบเรียง อย่างที่แย่มากที่สุด คือ การไปลอกมา คืออย่างนี้มันก็ไม่ได้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“ถ้าเป็นม.1 ที่เข้ามาส่วนใหญ่แล้ว ในเรื่องของ การอ่านกับการเขียน ที่มันจะส่งผลกระทบมาก ด้วยสภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตรงนี้ มันทำให้เกิด gap ช่องว่าง ในการในการที่เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ได้เต็มที่...ที่เราได้เติมเต็มฟื้นฟูไปก็คือเรื่องของการอ่านการเขียน คือเราทำอยู่แล้ว แล้วก็สถาบันภาษาไทยหรือว่าแม้กระทั่งศูนย์ภาษาไทยก็พยายามที่จะผลักดันอย่างน้อยที่สุดก็คือให้นักเรียนสามารถที่จะเติมเต็มในเรื่องของการอ่าน การเขียนให้ได้มากที่สุด ถามว่าระดับชั้น ม.1 หรือว่าแม้กระทั่งมัธยมเนี่ย การอ่านการเขียนเนี่ยมันจะต่างกับประถมแล้ว ประถมคืออย่างน้อยที่สุดคือเด็กต้องอ่านออกเขียนได้ แต่พอมามัธยม ถามว่ามีไหมเด็กบางคนที่ยังอ่านไม่คล่อง ใช้คำว่าอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง แต่เขียนไม่ได้เล็กน้อยแล้ว ยกเว้นกรณีถ้าเป็นเด็กพิเศษ ในกรณีถ้าหากว่าอ่านไม่คล่อง เราก็ถือว่าเป็นภาวะถดถอยเหมือนกัน เพราะถ้าเด็กอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง เด็กก็ไม่สามารถไปต่อได้ในเรื่องของการเรียน ไม่ว่าจะเรียนวิชาไหนก็ตาม” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“พอเป็นนักเรียนชั้น ม.1 ที่มาจากโรงเรียนประถม การอ่านออก เขียนไม่ได้ การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้นี่คือเป็นปัญหาหลัก เพราะว่าช่วงปีนั้นนักเรียนก็ไม่ได้เรียนมาเหมือนกัน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

1.3 ผู้เรียนมีภาวะถดถอยด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนา ผักผ่อนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เมื่อผู้เรียนกลับมาเรียนปกติ ไม่สามารถปฏิบัติด้านทักษะพิสัย ในรายวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงไม่สามารถลงมือปฏิบัติในรายวิชาเหล่านั้นได้ ทักษะ หรือสิ่งที่ผู้เรียนควรที่จะได้เรียนรู้ตามพัฒนาการ จากการสูญเสียทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้ ทำให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ รายละเอียดสัมภาษณดังนี้

“พละ นาฏศิลป์ทุกอย่างเลย ก็ได้รับผลกระทบหมดเลย ที่เป็นวิชาฝึกทักษะ ที่ได้รับผลกระทบ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“บางวิชา เช่น วิชาพลศึกษา ที่ครูเขาก็อยากให้เสริมพวอลเลย์ ให้เล่นกีฬาอะไรได้ แล้วพอมันทำไม่ได้ ครูเขาก็อยากให้ทำได้ แล้วลูกแม่มันก็เลยแบบไม่อยากทำ เพราะครูเขาบ่นหน่อย เสียงดังหน่อย มันก็ไม่อยากทำ หรือพวกวิชาพวกดนตรีอย่างนี้ แต่ว่าลูกแม่ด้วยมันก็ไม่ค่อยมีความพยายาม แม่ต้องคอยบ่นคอย ว่าตลอด บางวิชาไม่ได้เรียนเลย เพราะที่บ้านแม่ก็ไม่ได้มีแบบอุปกรณ์กีฬา ไม่ได้มีเครื่องดนตรีให้เขาได้เล่น” (ผู้ปกครองนักเรียน C04)

1.4 ผู้เรียนขาดทักษะในการเข้าสังคม และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากมาตรการการปิดสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนอยู่ที่บ้านเป็นระยะเวลา นาน เมื่อถึงช่วงที่ต้องกลับไปเรียนในโรงเรียนตามปกติหรือเข้าสังคมใหม่ จะเกิด ความประหม่า ไม่รู้จะปฏิบัติตนอย่างไรในการเข้าสังคม ผู้เรียนจึงเลือกที่จะเก็บตัว ไม่เข้าสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิม แม้จะมีความสะดวกสบายจากการสื่อสารทางช่องทางออนไลน์ แต่การสื่อสารเหล่านั้นเป็นการสื่อสารระยะสั้น ไม่ได้มีการติดต่อกันอย่างสนิทสนมเช่นเดียวกับการ พบปะในชีวิตจริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดภาวะถดถอยด้านทักษะการเข้าสังคม รวมไปถึงทักษะ ทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

“เด็กกลับมาเจอครูแล้ว ไม่เคยเจอครูตัวเป็น ๆ มาก่อนเลย ครูก็บอกว่าพฤติกรรมเธอ เปลี่ยนนะ พอหมดโควิด เธอกลับมาแล้วเธอก็เปลี่ยนเลย พฤติกรรมเธอไม่เหมือนตอนเรียนกับครู คือตัวอย่างที่เจอคำพูด คือเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ยกตัวอย่าง เช่น การทำความเคารพ การแต่งกาย ประมาทนี้ ความอ่อนน้อมไม่ค่อยมี เหมือนเขามีอิสระมากขึ้น” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ปัญหาที่พบก็คือ นักเรียนจะขาดการเข้าสังคมมากกว่ากับกลุ่มเพื่อนนะคะ โดยเฉพาะ การเปิดเทอมมาใหม่ ๆ คือ ในการเรียนออนไลน์เนี่ยเราไม่รู้จักระหว่างเพื่อนคนนี้เป็นยังไง แต่พอมา รวมกลุ่มกันจริง ๆ บางคนก็มองหน้าก็จะมีเรื่องกันแล้วนะคะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ตัวผู้เรียน เขาก็อาจจะยังไม่พบเจอ ยังไม่เคยเห็น หรือว่ารู้จักกับเพื่อนในห้อง เหมือนว่า ที่ผ่านมาก็น่าจะเรียนรู้คนเดียว ยังไม่รู้จักระหว่างเพื่อนในห้องของตัวเอง...กลับมาแล้วก็เหมือนต้องเริ่ม ใหม่คะ ยิ่งถ้าเกิดเป็นนักเรียนม.1 ก็ยังไม่เคยเจอคุณครู ยังไม่เคยเจอเพื่อน ๆ ก็เหมือนมาเริ่ม เรียนใหม่ ทำความรู้จักกันใหม่เลย แต่ถ้าเกิดเป็นนักเรียนในระดับชั้นอื่น เขาก็อาจจะมีความคุ้นเคยกับเพื่อนบ้างแล้ว แต่ในส่วนของคุณครูคือไม่มี เพราะว่าครูก็จะเปลี่ยนระดับชั้น การสอนไปเรื่อย ๆ เหมือนว่าต้องทำความรู้จักกันใหม่คะ...ถ้าเป็นม.1 เขายังไม่รู้จักระหว่างเพื่อน ยังไม่ รู้จักกันเลยคะ มันต้องมีผลกระทบนะ ในเรื่องของการเรียน คือถ้าจะส่งงานกลุ่มก็คงยาก แต่ถ้า เกิดเป็นระดับม.2 ขึ้นไป ก็รู้จักกันแล้ว งานกลุ่มก็สามารถที่จะส่งได้ แต่ก็มีปัญหาคะ ในเรื่อง ของการปรับตัว” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“พอนักเรียนไม่ได้อยู่ในโรงเรียน หนึ่งเลยพฤติกรรมจะมีความก้าวร้าวมากขึ้น เด็กที่ป.6 ที่ ขึ้นมา เขาจะไม่ค่อยปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อะคะ เขาจะเหมือนเขาจะพูดกับคุณครูโดยการที่แบบ เหมือนไม่ค่อยมีหางเสียง แล้วก็พูดเหมือนเพื่อนอะไรอย่างนี้ เนื่องจากว่าเขาขาดปฏิสัมพันธ์ กับโรงเรียนมานะคะ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“เขาคัดดันตัวเอง เขารู้สึกเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่กล้าเข้าหาเพื่อน เข้าหาไม่ถูก แต่ถามว่าทั้งหมดทั้งมวลนะ ครูด้วย เพื่อน ๆ ด้วย เราก็เลยบอกว่า คือมันอยู่ในโรงเรียนแค่ 7-8 ชั่วโมงเอง พอออกจากตรงนั้นแล้ว มันก็ไม่ได้มีเพื่อน” (ผู้ปกครองนักเรียน C01)

“การที่เด็กอะครับ อยู่คนเดียวมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ กลับมาเรียน ก็เกิดการบูลลี่กันเล็กน้อย การแบนของกลุ่มเพื่อนหรือว่าไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ แล้วตอนแรกลูกผมไม่ยอมพูด ผ่านไปแบบจนเกือบจะจบหนึ่งปี เราถึงมาทราบปัญหาที่ว่าลูกผม ผลการเรียนติดเยอะ หรือว่าพอเวลาเราจะติดต่อหาผู้ปกครองคนอื่น ไม่มีผู้ปกครองคนไหนที่รู้จัก ลูกเราเลย หรือ แบบ ขอไลน์เพื่อนอะไรพวกนี้ เขาก็ไม่ได้อยากจะคุยกับเรามากหรือแต่ก่อนหน้า ลูกผม ค่อนข้างติดเพื่อนเวลาไปไหนมา เพื่อนจะพาไป แต่พอมากลับมาเรียนหลังจากโควิดอะครับ เหมือนเขาปรับตัวไม่ได้... ผมว่าน่าจะเป็นเรื่องของพฤติกรรมเขาอะครับ การที่เขาได้อยู่คนเดียว เขาได้ทำ อะไรตามใจตัวเองทั้งหมดเนี่ย เวลาที่ตัดสินใจอะไร ไม่มีใครขัดเขาเลย พอเขาเข้าไป กลุ่มเพื่อน แล้วกลุ่มเพื่อนเขามีวิธีการทำแบบหนึ่ง มีวิธีการคิดแบบหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับเขา พอเขาจะไปเปลี่ยนกลุ่มเพื่อน ก็กลายเป็นว่าเพื่อนไม่ได้เปลี่ยนตามเขา หรือเขาก็ไม่ได้เปลี่ยนเข้าหาเพื่อน ก็เหมือนกับเป็นการความคิดแปลกแยก แล้วเพื่อนก็ไม่เอาเลย...เท่าที่ผมสอบถาม เขาไม่ได้มีปัญหา ครูคนไหน แล้วก็ส่วนใหญ่ผมว่าน่าจะมีเรื่องของการทำงานกลุ่มบ้างแหละ ซึ่งผมไม่รู้ว่ามีในโรงเรียน เนี่ย คุณครูเขาจัดการปัญหาอย่างไร สมมติว่ากรณีที่ลูกผมไม่มีกลุ่มเลยทำอย่างไร บางคนอาจจะให้ไปทำงานเดี่ยวไปเลย แต่ผมว่าเขาน่าจะมีวิธีการพูดคุยแล้วแหละ แต่ผมไม่แน่ใจว่า ณ ตอนนั้นนะ ลูกผมแก้ปัญหายังไงหรือเผชิญปัญหายังไง...เรื่องพฤติกรรมต้องบอกว่าอาจจะมีอาการก้าวร้าวขึ้น เล็กน้อย เขาเหมือนกับว่าถ้าเกิดใครขัดใจเขา เขาจะมีอาการวีนขึ้นมาอะครับ ตรงนี้อาจจะเป็นปัญหาที่ทำให้เขาไม่เข้ากับกลุ่มเพื่อนก็ได้” (ผู้ปกครองนักเรียน C02)

“แม่ห่วงเรื่องเพื่อนอะแหละ แม่ว่ายิ่งกว่าเดิมอีก เพราะว่าเขาก็บ่นทุกวันว่า หนูไม่ยอมไปโรงเรียนเลย เพราะว่ามันต้องเจอเพื่อน แล้วเขาห่างกันมานาน เคยเจอกันตอนม.1 ไปเรียนเขาก็ปรับตัวกับเพื่อนไม่ได้” (ผู้ปกครองนักเรียน C05)

1.5 ผู้เรียนมีความบกพร่องด้านสมาธิ ความมั่นใจ และความสนใจใฝ่เรียนรู้

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น สร้างทัศนคติที่เป็นเชิงลบต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนว่าตนเองมีพัฒนาการที่ไม่เป็นไปตามช่วงอายุ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความเบื่อหน่าย ส่งผลกระทบให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ ไม่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ และไม่เห็นคุณค่าของการเรียน รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

“เด็กในเมื่อไปอยู่ในโลกส่วนตัวของเขาแล้ว มันจะมีกลุ่มบางกลุ่มที่ไม่ค่อยสนใจเรื่อง การเรียนด้านใด อาจจะไม่สนใจเรื่องพวกเกม” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ปัญหาแทรกซ้อนที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ก็คือว่าความพร้อมของ สัญญาณหรือแม้แต่สมาธิ ตรงนี้แหละมันก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ถ้าเป็นธรรมชาติของรายวิชา ภาษาไทยมันจะไปไม่ถึง ทักษะที่ควรจะได้ในช่วงที่กล่าวมาทั้งหมด...การมาเจอกันใน Channel เดียวกันก็กลายเป็นว่าไม่กล้าที่จะตอบ ส่วนนี้ความกล้าแสดงออก กล้าคิดกล้า แสดงออก หรือแม้แต่การที่จะเป็นตัวของตัวเองเนี่ยพัฒนา ห้องที่ครูจะสามารถพัฒนาเด็กแต่ละ คนได้มันก็ไปไม่ถึง...” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“ความรู้ของนักเรียน เนี่ยลดน้อยลงนะคะ แล้วก็ความตั้งใจในการเรียนของเขาก็น้อยลง เหมือนเขาหยุดนานนะคะ...พอมาอยู่ในห้องเรียน เหมือนเด็ก ๆ จะสมาธิสั้นลง มันเหมือนกับว่า เขาเคยแบบนั่งเรียนสบายอยู่ที่บ้าน อยากจะเดินไปหยิบของกินตอนไหนก็ได้ แต่พอมานั่งเรียน มันต้องมีกฎของห้องเรียน ดังนั้นเขาไม่สามารถจะทำได้ เด็กบางคนก็รู้สึกท้อใจความสบายจาก ตรงนั้น มันทำให้เขาไม่ happy กับการมาโรงเรียน ที่สาเหตุที่รู้สึกว่ามันเกิดความถดถอย พอไม่ อยากมาโรงเรียน การไม่อยากรับเรียนอยู่ในห้อง หรือการที่อยากจะหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาเล่นอะคะ มันมีความรู้สึกที่เนี่ย มันเป็นสาเหตุหนึ่งที่โรงเรียนคือเจอเยอะมาก นักเรียนดูเหมือนสมาธิสั้น คือนั่งอยู่กับที่ไม่ได้ จะต้องออกไปเล่นข้างนอก เมื่อใดก็ตามที่เราบอกว่า คาบนี้ เราต้องเก็บมือถือนะ ไม่ให้เล่น เขาก็จะมีการไม่พอใจ เขาตีความสบายที่เวลาเรียนที่บ้านมันก็จะทำอะไรก็ได้ นอนดูทีวีไป เรียนไปอย่างก็ได้ แต่พอมานั่งเรียนต้องนั่งอยู่กับที่ อาจจะทำให้เขารู้สึกว่ามันไม่ สนุกที่จะอยู่ในห้องเรียนก็มี” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“พอออนไลน์ไม่ได้ฟรีเซนต์นี้ เขาเสียความมั่นใจ” (ผู้ปกครองนักเรียน C04)

1.6 ผู้เรียนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต เกิดจาก ผู้เรียนไม่เข้าใจ เนื้อหาที่เรียน การมอบหมายภาระงานที่มากขึ้น ความเครียดจากการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล ขาดความมั่นใจในตนเอง รู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และไม่มีความสุขในชีวิต จากการสูญเสียสมดุลทางชีวิต หรือความ อ่อนแอทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ส่วนสภาวะทางจิตใจทางด้านส่งเสริม กลุ่มส่งเสริมจะเป็นคนคอยดูแล ครูแนะแนว ที่โรงเรียน ก็จะติดต่อมาในเรื่องของที่ว่าสมมติว่าเด็กมี case กรณีภาวะซึมเศร้าหนัก ก็จะแจ้งไปที่เขต เขตก็จะดำเนินการและพิจารณาดูว่าจะส่งต่อไปยังที่ไหน เหมือนพอไม่ได้เจอกับเพื่อนนาน

พอเด็กกลับมา อาจจะเป็นเพราะว่า ความเครียดหลายอย่างที่เด็กเจอ มันไม่ใช่แค่เพียงการจัดการสอนหรือทอก มันก็จะเป็นเรื่องของครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่ง พื้นฐานการจัดการความคิดเขาก็เป็นส่วนหนึ่ง มันหลายอย่างประกอบกัน แต่มันเหตุผลที่มันเชื่อมโยงทั้งหมด มันก็เกิดจากความเปลี่ยนแปลงที่ในสถานะที่จากปกติกลายเป็นไม่ปกติเนี่ยแหละ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

2. ครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิต

2.1 ครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ผู้เรียนประสบปัญหาหลายปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจะต้องได้รับการคัดกรอง หรือการวิเคราะห์ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนจากครู ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาจะเป็นผลลัพธ์ที่มีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากมีปัจจัยแทรกซ้อน ทำให้ครูผู้สอนไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริง รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ในส่วนของ การปรับพื้นฐานนักเรียนของม.1 มันก็จะมีผลที่เราไม่รู้พื้นฐานของเด็กแต่ละคน เพราะฉะนั้นครูจะจัดการเรียนการสอนยากมาก เพราะเมื่อก่อนเปิดเทอมมา คุณครูจะให้เรียนปรับพื้นฐานก่อน เพื่อปูพื้นให้เด็กมีพื้นฐานเท่ากัน แต่พอเด็กไม่เคยเจอกัน ไม่รู้พื้นฐานเด็กที่เขาเข้าใจหรือไม่เข้าใจ เขาก็ไม่ได้พูดตอนเรียนออนไลน์ ก็เลยทำให้เด็กทั้งม.1 และม.4ค่อนข้างจะมีปัญหาในการเรียน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“เราไม่สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งมิติความสัมพันธ์แล้วก็การให้ความรู้แต่ในห้องเรียน...การถดถอยของเด็กแต่ละคนที่เราไม่รู้ว่าเขารับรู้หรือไม่รับรู้ มันกลายเป็นว่าเราไม่รู้ข้อเท็จจริง เราไม่ได้ข้อมูลจริง ที่เราจะพัฒนาเด็กไปจริง ๆ ตัวเลขมันก็ไม่ใช่คะแนนจริง อันนี้ผลกระทบแน่ ๆ เลยคือ ตัวเลขคะแนนสอบของเด็กมันไม่ใช่คะแนนจริง ๆ...คะแนนที่เราได้มานี้ยมันไม่ได้มาจากคะแนนความสามารถของเด็กจริง ๆ แล้วก็ไปกระทบในส่วนอื่น ๆ คือ ทักษะบางอย่างที่สอนแบบเต็มทีก็ได้ ก็คือต้องส่งเสริมเป็นส่วนอื่น แทนที่เด็กม. 6 เขาจะเก่งในการสัมภาษณ์ ในการพูด ในการสร้างความเชื่อมั่น ในการเขียนเรียงความให้ดี เราให้ได้แค่หลักการ เราไม่สามารถไปติดตามผลได้ ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“ข้อจำกัดตรง มันทำให้เราไม่รู้ว่าจะคนไหนละ มันจะรู้แหละ โอเค นักเรียนไม่ส่งงาน แล้วยังไงนักเรียนก็ไม่สามารถจะมาติดตาม คุณครูเองก็ติดตามได้ไม่เต็มที่ มันก็เกิดตรงนี้อะคะที่สำคัญ พอกลับมาเรียนปกติแล้ว เด็กเหมือนไม่ได้เรียนไปในชวงนั้น หรือว่าอาจจะได้ความรู้ไปไม่เต็มที่” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

2.2 ครูผู้สอนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด

จากสภาพการณ์ที่จะต้องมีการปรับตัวทั้งครูผู้สอน นักเรียน และสถานศึกษาในการปรับบริบทการจัดการเรียนการสอนให้เป็นปกติ และการพยายามที่จะฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้เรียนที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และภาระงานอื่น ๆ ส่งผลให้ครูเกิดความเครียด รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

“คุณครู ก็คือต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเอง จากคนที่อาจจะไม่เคยทำ คุณครูสูงอายุ ท่านก็ต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง หรือแม้กระทั่งบางที่บางช่วงเวลาการจัดการเรียนการสอนลักษณะแบบนี้ การตามนักเรียนมันทำให้คุณครูเขาเครียดอยู่นะคะ มันจะทำให้ทั้งการจัดการเรียนการสอน บางที่มันไม่ได้เต็มประสิทธิภาพเท่ากับในห้องเรียน เพราะมันไม่ได้มีการปฏิสัมพันธ์อย่างแท้จริง หลายอย่างที่คุณครูบางท่านมีความพยายาม แต่หลายท่านก็อาจจะมองว่าก็ได้แค่นี้ มันก็เลยทำให้พอคุณครูเป็นลักษณะอย่างนี้มันก็ส่งผลกระทบต่อผู้เรียน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“สุขภาพจิตครูก็เหมือนกัน พอเราเจอเด็กที่ค่อนข้างที่จะถดถอยลง ครูก็อาจจะมึนบ้าง ค่ำๆ ท้อถอยตามไปบ้าง ก็เกิดความเครียด เพราะว่าหนึ่งเรื่องของสุขภาพของเราเอง ตอนนั้นมันมีบางช่วงที่เราต้องใส่แมสก์ เว้นระยะห่าง ความเครียดเรื่องของพวกนี้มันก็มีส่วน แล้วก็การจัดการเรียนการสอนนะค่ะ นักเรียนก็ไม่สามารถจัดกลุ่มกันได้ขนาดนั้น เพราะว่าเราก็ต้องเว้นระยะห่างกัน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

3. การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรค สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ทั้งทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเวลาเรียน และด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน แต่สืบเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 เป็นเรื่องเร่งด่วน ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเอาไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานศึกษาในการวางแผนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อกลับมาจัดการเรียนการสอนตามปกติ จึงจำเป็นต้องกระชับหลักสูตรและเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นสอนในกลุ่มสาระวิชาหลัก และเน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญและจำเป็นก่อน ผนวกกับนักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ยิ่งต้องทำให้สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องวางแผนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน รายละเอียดสัมภาษณ์ ดังนี้

“แต่ถามว่าตัวเราเอง เนื้อหาเนี่ยเต็มที่ใหม่ตรงนี้อาจจะไม่เต็มที่นะค่ะเนื้อหาอาจจะไม่เท่ากับมาตรฐานเดิม” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

4. การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ

จากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนต่อผู้เรียนโดยตรง การวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ และคัดกรองความรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามลักษณะดั้งเดิมได้ หรืออย่างร้ายแรงที่สุดคือผู้เรียนมีความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลให้ยืดหยุ่น สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน ไม่สามารถวัดประเมินผลผู้เรียนได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“โรงเรียนต้องปรับเรื่องการวัดประเมิน เพราะอย่างที่บอกว่าคุณครูหลายท่านก็ต้องปรับตัวในการสอนของการวัดประเมินผล คือ จากเดิมที่มันสามารถวัดประเมินผลได้หลากหลายก็ทำไม่ได้มากนัก เราจะเรียกครุมาประชุมว่าเกิดปัญหาอะไรยังไงบ้าง คือครูก็พยายามช่วยเด็ก” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“เราจะวัดตามเป๊ะ ๆ ของละชั้นเลยไม่ได้ พลิกแพลงโดยวิธีการประเมินโดยวิธีการเอาสภาพความเป็นจริงของเด็ก” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ต้องทำให้ไว้เลยว่าคะแนนออกมายังไงเนี่ยค่าของ T score มันเท่ากับ x ส่วนอีกเตรียมใจหักค่า Error เลย แต่ตรงนี้ต้องทำให้...ต้องเปลี่ยนรูปแบบการสอบไปเลย การวัดประเมินผลมันก็กลายเป็นว่าทำใจกับคะแนน Error” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียน มีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงมีผู้เรียนที่มีผลการเรียนติด 0 ร. มส. และมผ. มากกว่าเดิม และคะแนนการวัดและประเมินผลระดับชาติต่ำกว่าเกณฑ์ โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษาต่างประเทศ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

“นับตั้งแต่ช่วงวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาเกิดผลกระทบเป็นสถานการณ์ภาวะความรู้ถดถอย (Learning Loss) จากการที่ได้ร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การดำเนินเทศการจัดการเรียนการสอนของครู และดูผลการเรียนของนักเรียน พบปัญหาเรื่องนักเรียนบางส่วนมีปัญหาทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ติด 0 ร. มส. และมผ.” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“จุดที่เราตั้งคาดหวังไว้ มันไม่ได้ดังที่เราตั้งเลย เช่น คำถามตอนครูสอนที่จะถามไปเนียบางอย่างผู้ปกครองที่เด็กเขาต้องการคำอธิบายไง อืม ไม่เข้าใจตรงนั้น เขาก็ตอบมามันไม่ได้กว้าง

นะครับ แล้วก็ได้มาไม่ได้ที่ตั้งเป้าไว้ นะครับ เราก็ต้องวัดตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งถือว่า ผลสัมฤทธิ์ลดลงครับ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละกลุ่มสาระ เนี่ยจะถดถอย จะลดลงนะคะ เพราะว่า คุณครูเขาก็จะวัดและประเมินผลโดยการให้แบบฝึกหัดหรือว่าไปงานนะคะ อีกทั้งอาจจะเป็นช่วง เก็บคะแนน แต่ว่าถ้าเด็กคนใดปรับตัวไม่ได้ ไม่ส่งงาน ส่งไปงาน คะแนนก็จะไม่มีเลยนะคะ เพราะฉะนั้นมันก็จะกระทบกันเป็นเหมือนลูกโซ่” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ส่วนการช่วยเหลือระยะยาว ก็คือมากำชับคุณครูนี้แหละ ว่าให้ยืดหยุ่นได้ตามสภาพของเด็ก ไม่ใช่มาวัดผลตามที่ตัวเอง เหมือนเรียนปกติ นะครับ คุณครูเข้าใจตามนี้ แต่ปัญหาที่ตามมาเหมือนเดิม เด็กก็ยังมี 0 มี ร.” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“ผลกระทบอันดับแรกเลยนักเรียนมีผลการเรียนไม่ผ่าน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“อย่างที่บอกไปคือนักเรียนบางคนก็ไม่ค่อยเรียนออนไลน์ เราไม่สามารถติดต่อได้ ก็กลายเป็นว่าซึ่งจริง ๆ แล้ว พอกลับมาเรียนแล้วเขาสามารถทำได้ แต่ ณ ช่วงเวลาที่เรียนออนไลน์ เนี่ยเขาอาจจะไม่มีอุปกรณ์การเรียน หรือว่าไม่มีโทรศัพท์มือถือที่จะสามารถเข้าถึงการเรียนได้ ทำให้เขา ผลการเรียน ณ ตอนนั้นเกรดเป็น 0 เพราะว่าไม่มีชิ้นงานที่จะส่ง...คือเด็กช่วงนั้นจะติด 0 ค่อนข้างเยอะเลย เพราะบางที เราก็ไม่ทราบ ว่าทำไมเขาไม่เข้าเรียน แล้วเวลานั้นก็พยายามตาม พยายามตามเท่าที่จะสามารถทำได้ ก็ติดต่อไม่ได้ คือ อยุ่อย่างที่ติดต่อก็ไม่ได้ เนี่ย การเรียนตอนนั้นก็ เป็น 0 ไปเลย เขาอาจจะไม่สามารถสร้างชิ้นงาน หรือไม่มีความพร้อมที่จะทำได้เท่ากับเพื่อนที่มี อุปกรณ์ แล้วก็ปรับเปลี่ยนวิธีการให้ชิ้นงานที่เขาสามารถจะส่งให้กับเราได้ เพื่อจะได้มีคะแนนในส่วนนั้นคะ ซึ่งในตอนนี้นักเรียนก็ยังทำไม่ค่อยได้คะ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“ปัญหาหลักเลยก็คือ อยุ่อย่างที่บอกคะว่านักเรียนก็จะติด 0 มากขึ้น การรับความรู้หรืออะไรต่าง ๆ ก็ลดน้อยลง” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“เกรดผลการเรียนเทอมนั้นน่าจะก็แย่มาก ลูกติด 0 ติด ร. ติด มส. เต็มไปหมดเลย คือเขาไม่พูด เขาไม่บอกอะไรแม่เลย...ผลการเรียน แม่ก็กะว่าเอาไปเรียนโรงเรียนก็น่าจะดีขึ้น เราก็ดูไม่ได้ดีขึ้นเลย เหมือนเขาบอกว่างานมันเยอะไปหมด แล้วเขาก็ดูจับทางทิศอะไรไม่ทัน ไม่รู้ว่าสมาธิสั้นหรือเปล่า เขาบอกเรียนไม่รู้เรื่องเลย แม่ก็เครียดมาก ต้องคอยฝากคุณครู โทรถามคุณครูตลอด หลัง ๆ ก็เริ่มพอจะผ่านบ้างได้บ้าง บางวิชาที่เริ่มพอจะดีขึ้นมาบ้าง แต่ปรับตัวนานลูก” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

6. การเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา

เมื่อผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทันที เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฟื้นฟูความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่หยุดชะงักไปจากการเรียนการสอนออนไลน์ให้กลับมาเป็นปกติ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันทีที่ อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลดต่ำลง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินโครงการ กิจกรรมอื่น ๆ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษาได้ รายละเอียดดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

“ส่วนโรงเรียนได้รับผลกระทบก็อย่างที่บอก มันเกิดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กทำให้ค่าไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ของโรงเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“ผลกระทบของโรงเรียนก็คือการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ก็ต้องหยุดไป ไม่ว่าจะด้านการบริหารงาน เอ่อ ความสัมพันธ์ชุมชนอะไรต่าง ๆ มันก็หายไป” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“พอถ้าแบบพื้นฐานไม่ดี โรงเรียนก็มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ การจะทำอะไร การจะประเมินหรือการจะยกระดับมันก็จะยาก มันก็จะเป็นผลต่อเนื่องเลยแบบนี้ เพราะว่าพอไปสู่องค์กรจริง ๆ . โรงเรียนนะแหละที่จะยกระดับไม่ได้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติ
ถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป รายละเอียดดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ

1.1 การส่งเสริม ช่วยเหลือ ดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในผู้เรียนจากการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยเฉพาะภาครัฐ และหน่วยงานต้นสังกัดในการบริหารงาน รวมถึงมอบนโยบายต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“รัฐบาลเปิดโอกาสให้โรงเรียน ช่วยเหลือครูเหนื่อยหลายช่องทาง จัดการอบรมแล้วสามารถดู ยูทูป อบรมทางเน็ตได้ และแล้วก็อบรมสถานที่จริงเลยก็มี เพราะฉะนั้นรัฐบาลเขาก็ยังเปิดช่องทาง ให้เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ จริง ๆ โรงเรียนก็เปิดโอกาสให้ คุณครูในช่วงเสาร์อาทิตย์หรือช่วง ปิดตอนเย็นเปิดดูในเว็บ มีการอบรมพัฒนาสื่อเยอะแยะหมดเลย ก็เปิดทางให้เขา แล้วก็เราเป็นผู้บริหาร เราก็กินดีที่จะสนับสนุนทางด้านงบประมาณให้เขาได้พัฒนา” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

1.2 การวางแผนการบริหารงานอย่างรัดกุมในการแก้ไขปัญหา

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างกระบวนการทัศน์ในการบริหารสถานศึกษารูปแบบใหม่ ให้ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการปรับหลักสูตร วางแผนพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศ ติดตาม การส่งเสริมครูและผู้เรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ บูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็น เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และใช้ข้อมูลในการวางแผนและแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาได้ ดังรายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการศึกษากฎหมาย ระเบียบ นโยบายจุดเน้นของ ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาบริบทและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา โดยแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมศึกษาสภาพปัญหา กำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาคุณภาพ
2. ดำเนินการและกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
3. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ
4. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการแก้ปัญหา เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา และนำผลการปฏิบัติที่ดีมาใช้เป็นแบบอย่าง หรือกรณีศึกษาต่อไป” (ผู้บริหารสถานศึกษา A04)

1.3 การบริหารความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจ ติดตาม และแก้ไขปัญหา กับ ผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานต่าง ๆ

เพื่อสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน วางแผนสร้างความพร้อม ทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละระดับชั้นและรายวิชาและวางแผนการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนด้วยการสร้างความร่วมมือในการร่วมวางแผนดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน เรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำบทเรียนจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การทบทวน และเรียนรู้จากบทเรียนนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนจะต้องทำความเข้าใจ ร่วมกันวางแผนการศึกษาเพื่อประสานความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาทั้งระบบร่วมกัน

“ต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจจากครู บุคลากรทางการศึกษาทุกส่วน รวมถึงผู้ปกครอง เพื่อแก้ปัญหานักเรียนที่ติด 0 ร มส. และ มผ. ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงขึ้นโดยการสร้างความตระหนักและความเข้าใจ วิธีการดังนี้

1. ประชุมผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่มีสิทธิ์สอบและคาดว่าจะไม่มีสิทธิ์สอบ สร้างความเข้าใจ ระเบียบ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล ตามระเบียบของสถานศึกษา และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

2. ประชุมครูประจำวิชา เพื่อหาแนวทางร่วมแก้ไขปัญหา และส่งเสริม ให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียน

3. ประชุมนักเรียนที่ไม่มีสิทธิ์สอบและคาดว่าจะไม่มีสิทธิ์สอบ สร้างความเข้าใจแนวปฏิบัติการซ่อมเสริม และความจำเป็นในการซ่อมเสริมเพื่อสามารถมีเวลาเรียนครบตามระเบียบ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“อย่างน้อยเราต้องมีการประชุมเครือข่าย ประชุมฝ่าย ประชุมทุกส่วนมาประชุมกัน เอาปัญหามาตั้งก่อน ต้องปรึกษาหารือกัน เอาเหตุผลมาคุยกัน แล้วถามวิธีแก้ปัญหาอย่างไร มันมีแน่นอนปัญหา เพราะฉะนั้น ให้ครูทุกคนต้องไปทำการบ้านตัวเองมา ที่ประสบปัญหาตัวเอง ตั้งขึ้นมา ประชุมชุมชนด้วยนะ ไม่ใช่แค่โรงเรียนอย่างเดียวนะ ชุมชนต้องเข้ามาช่วยเราด้วยนะครับ คือมีทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“เราก็จะต้องเริ่มจากการประชุมครูเพื่อให้ครูทุกคน มีความรู้ แล้วก็สร้างแรงบันดาลใจในการมีส่วนร่วม ร่วมกันนะคะ คือเหมือนเราเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองนักเรียนนะคะ ชุมชน แล้วก็ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนะคะ ทางโรงเรียนเราก็ได้มีการจัด MOU ทำความร่วมมือระหว่างโรงเรียนหรือว่า สถาบันต่าง ๆ ในการช่วยกันส่งเสริมให้หลักสูตรทางด้านวิชาการต่าง ๆ เกิดความร่วมมือกันมาก

ยิ่งขึ้น เราก็ยังสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีนะคะ แล้วก็ส่งเสริมนะคะ ให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เราก็มีการส่งนักเรียนไปเข้าค่าย หรือว่าไปทำแล็บ ไปทำกิจกรรมต่าง ๆ นะคะ กับทางมหาวิทยาลัยหรือว่าภาคส่วนต่าง ๆ หรือว่า วัด ชุมชนนะคะ อย่างเช่น เราก็จะมีการจัดกิจกรรมย้อนรอยนครน้อยนะคะ ก็มีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ค่ะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“สร้างความเข้าใจกับครู และสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้กับผู้เรียน มีการคัดกรองและจำแนกภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เฉพาะด้านตรงกับความต้องการพัฒนาของผู้เรียน โดยทุกการแก้ปัญหาต้องใช้เวลาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบปกติและปรับตัวเข้ากับยุคปกติถัดไปได้” (ผู้บริหารสถานศึกษา A04)

“สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง กับครูว่ามันไม่มีตรงนั้นแล้วนะ การวัดผลประเมินผลเราไม่ได้ยึดหยุ่นแล้วนะ เราก็ต้องทำตามระเบียบ เพราะฉะนั้นใครไม่ทำตามระเบียบวัดผลประเมินผลใครขาดเรียนเกิน อะไรต่าง ๆ ก็ไม่ต้อง ที่นี้ผู้ปกครองเข้าใจ รับรู้แล้วก็อยากพาลูกจบ เดี่ยวได้เกรดดีแค่นั้นเอง” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“สิ่งหนึ่งที่เราเข้าไปช่วยเขาจริง ๆ ก็คือในเรื่องของให้คำแนะนำ แล้วก็พูดคุยปรึกษากัน ว่าแนวทางต่อไปที่เราจะแก้ไขให้ได้มากที่สุดที่จะดึงเขากลับมาได้มากที่สุดคืออะไร ส่วนใหญ่แนวทางก็คือพยายามให้คุณครู จัดการเรียนการสอนที่สามารถเอื้อเรียนรู้ได้ทุกที่ นักเรียนสามารถว่างเมื่อไหร่ก็เอามาเรียนรู้ได้ หรือแม้กระทั่งการที่เอื้อให้ถ้าเกิดกิจกรรมที่มันยากไปก็อาจจะลดกิจกรรมลงให้มันมีความเหมาะสมกับ ระยะเวลา กับบริบทที่เกิดขึ้นในแต่ละรายวิชาค่ะ ก็จากข้อจำกัดหลายหลายอย่างที่ทำให้คุณครูไม่สามารถจัดเรียนการสอนแบบเดิมได้... การทำMOU ตรงนี้ คุณครูจะต้องเก็บรายละเอียดทุกอย่าง ยกเว้นในกรณี ถ้าเขาไม่มาเลย เขาหายไปเลยอันนั้นคือโรงเรียนต้องติดตามแล้วว่าเขาจะไปไหนต่อ ไปสายอาชีพหรือ หรือเป็นเหตุผลอะไร จะมีนักเรียนที่เป็นสองประเภท ที่เป็นลักษณะที่ว่าอาจจะแบบฉันยังอยู่ แต่ฉันถดถอยทางการเรียนรู้กับฉันตัวฉันไม่อยู่ เพราะฉันLossไปทั้งอย่างนั้นเลย หายไปเลย ที่โรงเรียนจะต้องมีการติดตามถามว่าเขตเองก็จะมีการติดตามเรื่องของMOE Safety โครงการพาน้องกลับมาเรียน ณ ตอนนั้น ที่เราพยายามติดตามว่า ให้โรงเรียนติดตามว่า หายไปไหน ถ้าไปแล้ว เนี่ย จะมาต่อไหม ถ้ามาต่อโรงเรียนจะมีกระบวนการในการที่จะแก้ไขปัญหาอย่างไร ซึ่งเกือบทุกโรงเรียนจะมีแผนที่เรียกว่าแผนปฏิบัติการ ในการจัดการ ถ้ากระบวนการต่อไปคุณจะทำอย่างไร กระบวนการต่อมาที่นักเรียนหลังจากที่แก้ไขแล้ว คุณจะทำอย่างไร หากรโรงเรียน สร้างความตระหนัก สร้างความเข้าใจ ทำให้คุณครูมีความสุข เหมือนความสุขที่จะส่งผลไปสู่ผู้เรียน แล้ว สุดท้ายแล้วโรงเรียนก็ยกระดับได้ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่าง ๆ เข้ามายังไง ถ้าคุณครูพร้อมที่จะรับ และเปลี่ยนแปลงไป

พร้อมกับมัน มันก็จะทำให้ตรงนี้ขับเคลื่อนไปได้ ผู้บริหารก็จะไม่เห็น้อย” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“ดังนั้นการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองก็เป็นส่วนหนึ่งที่ โรงเรียนจะต้องทำ แล้ว ก็ทำยังไงให้ผู้ปกครองกับครูกับโรงเรียนเป็นทีมเดียวกัน เพราะว่าบางทีเราเข้าใจว่าผู้ปกครอง รักลูก ดังนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรก็ตามที่ให้ลูกได้ก็ให้ แต่บางอย่างก็ต้อง กลับมารีเช็คด้วย ว่าเด็กควรจะเรียนมากกว่าหรือเปล่า และผู้ปกครองก็ต้องคอยติดตาม ก็ต้องช่วยกันดูแลนักเรียน อย่างใกล้ชิด” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

1.4 การสร้างความความพร้อม และความปลอดภัยในสถานศึกษา

ทางโรงเรียนจะต้องสร้างสภาพแวดล้อม สร้างความปลอดภัยในโรงเรียน และการ ป้องกันด้านสุขภาพให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความเชื่อมั่น และ สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาในยุคหลังการแพร่ ระบาดของไวรัสโควิด 19 อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพเพื่อการฟื้นฟูจากภาวะถดถอยทางการ เรียนรู้ และป้องกันการเกิดสถานการณ์ที่จะส่งผลให้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่รุนแรงขึ้น ดัง รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เราก็ต้องมีการเตรียมความพร้อมว่าสถานการณ์แบบนี้มันเกิดมาแล้วนะ อาจะเกิดอีก และต้องมีการเตรียมของทำอะไร แล้วก็วางแผนแล้วว่าถ้ามันเกิดอีก เราต้องหนึ่ง สอง สาม นะ ครบแต่ ณ ปัจจุบันนี้ยังมีเอาแนวการเรียนการสอนช่วงออนไลน์มาใช้ด้วย เช่น เกิดโรคใช้เลือดออก หรือยังมีทั้งห้องเลยติดโควิดสายพันธุ์ใหม่มา เราก็เอามาใช้ในสถานการณ์ ซึ่งเราต้องเอาจำลอง สถานการณ์ที่ประสบการณ์อยู่มาใช้ตรงนี้ เพื่อมารับมือกับปัญหาที่มันเกิดขึ้นซ้ำอีก อาจจะเป็นใน กรณีอื่น ที่ต้องหยุดไป อย่างใช้หวัดนี้ ก็คือ สมมติว่าเด็กเป็นหนึ่งคน ยิ่งเฉพาะเด็กเล็กนะ ก็ต้อง หยุด แต่ของเราเป็นเด็กโต อ่า มันเอาประสบการณ์ที่มีมาทำได้ คือเหมือนพยายามปรับให้เด็ก สามารถกลับมาเรียนได้ตามปกติ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ท่านผู้อำนวยการ ก็ส่งเสริมนะคะ ให้คุณครูได้ใช้เทคโนโลยี แล้วก็สื่อความพร้อมที่มี ความเพียงพอกับความต้องการของนักเรียนของคุณครู ก็จะมีห้องสมาร์ทคลาสรูมนะคะ มีทีวีที่ เป็นดิจิทัลนะคะ สมาร์ททีวีทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณครูสามารถเข้ามาใช้ได้ แล้วก็อีกทั้งความ พร้อมทางด้านอินเทอร์เน็ตที่เสถียรนะคะ เรายังส่งเสริมระบบกลไก การดูแลความปลอดภัยของ สถานศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพด้วยนะคะ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน” (ผู้บริหาร สถานศึกษา A03)

2. การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

2.1 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาจะต้องมีการส่งเสริมพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ จากการต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้อย่างฉับพลันจนทำให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ทำให้ครูผู้สอนต้องพยายามพัฒนาความสามารถอย่างมาก ผู้บริหารจึงต้องวางแผนสร้างความสำเร็จในการแก้ไขฟื้นฟูปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งเสริมครูในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียน ให้ครูมีความเป็นมืออาชีพ สามารถจัดการเรียนรู้ขั้นสูงขึ้นไปได้ รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ครูต้องพัฒนาตนเองนะคะ ที่นี้ทางโรงเรียนก็เลยได้ ปรับปรุงพัฒนาโดยการอบรมความรู้ให้กับครูในการสร้าง Google เชิญวิทยากรมา แต่มันก็เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่ง แต่คุณครูสามารถปรับตัวได้สินะคะ ไม่ว่าจะเป็นอย่างคุณครูทั้งอาวุโสหรือว่าคุณครูที่มีอายุน้อยกว่าลงมา คุณครูเด็ก ๆ ก็สอนคุณครูผู้ใหญ่ได้” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ครูจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนะคะ แล้วก็ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างเช่น วิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ที่อาจจะไม่ได้เน้นแค่เนื้อหาแต่จะทำให้เด็กเนียเขาสามารถได้ทั้งความรู้แล้วก็วิธีการทักษะต่าง ๆ รวมถึงการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันเนี่ยได้ในภายใน 1 คาบอะคะ คือถ้าจะต้องเรียกว่าบูรณาการทักษะให้ได้มากที่สุด ใน 1 ภาคเรียนเพื่อให้เด็กเนียเขาเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน...การพัฒนาครู พัฒนาสื่อจริง ๆ แล้วในช่วงปีหลัง ๆ เนี่ยน่าสนใจมาก ก็คือว่าถ้าเรามีเวลาไปอ่านงานวิจัย เช่น ในช่วงโควิดที่เขาทำวิจัยมา สมมติผ่านโควิดแล้ว 3 ปีแล้ว ลองไปดูพวกเว็บไซต์ที่เขาแก้ปัญหาเนี่ย และเราเอามาปรับใช้ก็ช่วยได้กับการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาครูก็คือ ทำให้เราเนี่ยถึงเทคโนโลยีไม่ได้เลย ต้องอัปเดตตลอดเวลา” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“อันดับแรกคือเราก็พยายามจัดฝึกอบรมให้กับคุณครูในการที่จะหาแนวทางว่าเราจะทำอย่างไรให้ภาวะถดถอยของนักเรียนกลับมาฟื้นฟูให้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของที่ สน. รับผิดชอบ เรื่องของการอ่าน การเขียน เพราะฉะนั้นแล้ว อย่างน้อยที่สุดคุณครูทุกท่านทำแหละ แต่ว่าจะมากจะน้อยมันก็ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน ทางเขตพื้นที่เองก็พยายามที่จะเป็นตัวเซ็นเตอร์กลางในการที่จะนำนโยบายนำมาสู่คุณครู เพื่อที่จะสร้างกรอบบางอย่างให้กับคุณครูเพื่อนำไปสู่นักเรียน การสร้างกรอบนี้ ก็คือ การสร้างพื้นฐานความตระหนักความเข้าใจ ว่าเราจะแก้ไขปัญหา...ต้องให้กำลังใจคุณครู สิ่งสำคัญที่สุดคือกำลังใจ เพราะว่าในช่วงระยะเวลา ณ ตอนนั้น ทุกคนไม่เคยมีใครคาดคิดว่ามันจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้ที่เราจะต้องมาเรียนอยู่หน้าจอ หรือแม้กระทั่งต้องมาจัดการสอนพูดอยู่คนเดียวถูกไหมคะ ดังนั้นแล้วการให้กำลังใจคือสิ่งสำคัญ ให้กำลังใจแล้ว

ก็คือการเป็นโค้ช การเป็นโค้ชที่เราจะ mentoring เขาได้ การเป็นโค้ชในที่นี้คือ เราไม่ใช่ไปมองว่า จะจับผิด หรือว่าจะไปบอกเพราะว่าทำแบบนี้แบบนี้ แต่เป็นการรับฟังมากกว่า รับฟังว่าสิ่งที่เขา เจอ สิ่งที่เขาประสบคืออะไร จากนั้นก็ค่อย ๆ บอกเขา ค่อย ๆ พูดคุยกัน แลกเปลี่ยนว่าแนวทาง ใหนที่จะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดที่ลงตัวที่สุดคะ...นอกจากนี้ร่วมมือกับส่งเสริมในการเรื่องขอสถานะ จิตใจที่ลดภาวะกดดันของคุณครูมากกว่า เพราะว่าถ้าคุณครูมีสถานะจิตใจ และก็มี ความ ยืดหยุ่นพร้อมที่จะมีการเปลี่ยนแปลง มีความตระหนัก ความเข้าใจในสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลง มันจะ ส่งผลต่อนักเรียนแน่นอน มันจะมีสถานะที่คุณครูพอเครียดหรืออะไรต่าง ๆ หรือมีปัญหาต่าง ๆ การเรียนการสอนในห้องเรียนนั้นไม่ดีเลย ถ้ามว่าตอนที่เรามีที่เราเจอใหม่ เจอ แล้วเรามานั่งพูดคุย กัน ครูเกิดความเครียดจากการทำงาน พอเครียดปุ๊บแน่นอน ก็ส่งผลต่อการจัดเรียนการสอนใน ห้องที่มันจะไม่สามารถที่จะเต็มที” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“น่าจะเป็นเรื่องของการพัฒนาครูคะ จริง ๆ ถ้าเราพัฒนาครู ให้ครูมีเทคนิคการจัดการ เรียนการสอนใหม่ ๆ หรือว่า มีเทคนิคในการเรียนรู้ สื่อนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เรามาเมทซ์ใช้กับ นักเรียนได้ วิธีพวกนี้ก็จะช่วยให้นักเรียนมีภาวะการเรียนรู้ที่ดีขึ้น” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“เกรดผลการเรียนเทอมนั้นนะก็แย่มาก ลูกติด 0 ติด ร. ติด มส. เต็มไปหมดเลย คือ เขาไม่พูด เขาไม่บอกอะไรแม่เลย...ผลการเรียน แม่ก็กะว่าเออไปเรียนโรงเรียนก็น่าจะดีขึ้น เราก็ดู ไม่ได้ดีขึ้นเลย เหมือนเขาบอกว่างานมันเยอะไปหมด แล้วเขาก็ดูจับทางทิศอะไรไม่ทัน ไม่รู้ว่า สมมติสั้นหรือเปล่า เขาบอกเรียนไม่รู้เรื่องเลย แม่ก็เครียดมาก ต้องคอยฝากคุณครู โทรถามคุณครู ตลอด หลัง ๆ ก็เริ่มพอจะผ่านบ้างได้บ้าง บางวิชาก็เริ่มพอจะดีขึ้นมาบ้าง แต่ปรับตัวนานลูก” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

2.2 การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากครู

ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการสนับสนุนในการเรียนรู้เพื่อลดปัญหาจากการเรียนรู้ที่ สูญหายไป (Learning Loss) เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 ทำให้ผู้เรียนต้องสูญเสีย ช่วงเวลาในการเรียนตามหลักสูตรปกติ ทำให้ผู้เรียนเหล่านี้ต้องได้รับคำแนะนำ การช่วยเหลือใน การฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กลับมาสอดคล้องกับพัฒนาการและช่วงอายุ ดังนั้นครูทุกคนจึงต้องเตรียม ความพร้อมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาวะกดดันทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับ นักเรียน และสามารถบูรณาการการใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ครูจะต้องมีการกำกับติดตาม นักเรียน โดยมีวิธีการดังนี้

1. จัดช่วงเวลาให้นักเรียนได้พบครูประจำวิชาในช่วงหลังเคารพธงชาติ เพื่อติดตามส่งงาน แยกเป็นกลุ่มสาระ และระดับชั้น
2. ครูที่ปรึกษาคอยกำกับ ติดตามการแก้ของนักเรียนอย่างใกล้ชิด
3. ครูที่ปรึกษาแจ้งคะแนน 60 คะแนน ก่อนสอบปลายภาค ให้ผู้ปกครองทราบทางออนไลน์ เพื่อให้ช่วยติดตามอีกทางหนึ่ง...ในส่วนของครูที่ปรึกษาในการกำกับติดตาม หรือครูประจำวิชาที่มีส่วนช่วยได้เยอะเลย ก็คือเขารู้ปัญหาของเด็กแล้วก็มาหาทางแก้ไขกัน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“เด็กที่ขาดจากการวัดผลประเมินผล ก็ได้ให้คุณครูได้ดูแลเป็นพิเศษ ในการซ่อม มีการอะไรตามปกติ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

3. การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

3.1 การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อปรับหลักสูตรสถานศึกษา อาจเป็นหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการ หรือเน้นการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมกับกับบริบทของผู้เรียน ดังผลการสัมภาษณ์ดังนี้

“คุณครูของเรายึดหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วอีกทั้งโรงเรียนเรามีการปรับหลักสูตรให้ตรงกับนโยบายของ สพฐ. ที่ปรับตัวชี้วัดปลายทางระหว่างทาง ให้มันมีความยืดหยุ่นขึ้น รวมไปถึงการวัดผลประเมินผลที่เราไม่ได้ต้องให้นักเรียน ผีทดสอบเพียงอย่างเดียวนะคะ ในการจัดเก็บคะแนน เรายังมีการลงมือปฏิบัติ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“ภาระงาน เหมือนตอนการเรียนออนไลน์ภาระงานจะไม่มาก กลับมาเนี่ยภาระงานมันจะมากทีเดียวเท่าเดิมไม่ได้ มันต้องมีการค่อย ๆ ใต้ระดับ ใต้ความยากขึ้นไป” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“เราปรับเปลี่ยนรูปแบบชิ้นงานที่เป็นสร้างงานแบบอื่นขึ้นมาเพื่อเด็กที่เคยทำแล้ว เขาก็จะได้ มีความสนใจอย่างต่อเนื่อง ถ้าเขารู้สึกทำได้ ก็เลยสนใจ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“พอมาสูในห้องเรียนแล้วไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการสอนในห้องเรียน อย่างน้อยที่สุดเราทำMOU ทุกโรงเรียนว่า นักเรียนจะต้องทำเองอยู่กับเราประมาณ 60 70 หรือว่า 80 20 ก็แล้วแต่โรงเรียนที่มีนโยบายออกมา” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“เชื่อว่าแต่ละโรงเรียนนะ เขาก็น่าจะดูโรงเรียนเขาเป็นหลักกว่าบริบทเขาเป็นยังไง แล้วเขาก็คงเอามาปรับใช้กับโรงเรียนของเขา ซึ่งจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น เพราะว่าพอเรามาแบ่งนักเรียนเป็นห้องเด็กเก่ง เด็กอ่อน เราสามารถส่งเสริมเขาให้เขาเรียนไปได้เรื่อย ๆ คือ เขาก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และเราสามารถให้เขาตอบตัวชี้วัดตามที่เราต้องการได้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

3.2 การจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน

สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนที่ตอบสนองความต้องการด้านการเรียน การรับมือต่อภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายในการตอบสนองความถดถอยนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ดีควรมีการบูรณาการเรื่องของการใช้เทคโนโลยี การสร้างความเป็นนวัตกรรม และการสร้างคุณค่าของการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายให้กับผู้เรียน รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ในส่วนของจัดการเรียนการสอนของครู ก็คือเข้าไปในคาบเรียนเลย เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบ *active learning* ใช้สื่อเทคโนโลยี แล้วก็กำกับนิเทศติดตามด้วย เพื่อให้เพิ่มแนวทางในการแก้ไขปัญหา” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“ใช้กิจกรรมกลุ่มช่วย เพื่อกระตุ้นความสนใจ สร้างการมีส่วนร่วมให้นักเรียน...ในส่วนของกิจกรรมกลุ่มนักเรียนให้ความสนใจ และได้ความเข้าใจมากขึ้น” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“ปรับกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา อย่างเช่น พละก็อาจจะไม่ได้มีพละแบบต้องเล่นกีฬาพร้อมกัน ก็จะมีการปรับ ก็มีการพูดคุยกัน ในวิชาไหนที่เราต้องเลี่ยงอะไรก็มีค่ะ เหมือนตอนออนไลน์เรียนเนื้อหาไม่ได้ ไม่ได้เต็มที่ด้วย พอกลับมา ก็พยายามจะให้ได้ ให้ได้เต็มที่” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

3.3 การจัดการเรียนการสอนเสริม และปรับพื้นฐานความรู้ให้ผู้เรียน

ผู้บริหาร และครูผู้สอนควรมุ่งเน้นการสอนที่พัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียนเพิ่มเติมการจัดสอนเสริม สอนพิเศษเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการในทุกระดับชั้น เพื่อการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของพื้นฐานการเรียนรู้ที่ต่อยอดในอนาคต รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“การส่งเสริมและช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. ครูประจำวิชาจัดสอนเสริมนอกเวลา หรือในคาบที่โรงเรียนจัดให้วันพุธในคาบกิจกรรมชุมนุม และลูกเสือ
2. ทำกิจกรรมเสริมตามธรรมชาติรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย

3. มอบหมายชิ้นงานที่สอดคล้องกับรายวิชาและให้เหมาะสมกับเวลา

4. มีกิจกรรมกระตุ้นเตือนโดยคณะกรรมการนักเรียนรณรงค์การแก้ 0 ร มส และ มผ ให้กับ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“แต่ว่าพอหลังจากโควิดกลับมา ได้ติดตามงาน หรือว่าบางช่วงคะแนนที่ขาดหายไปอย่างนี้ ก็ทำให้เกิดการซ่อมเสริมเพิ่มเติมความรู้ให้กับนักเรียนมากขึ้น ปัญหานี้ก็จะลดน้อยลงคะ เด็กก็จะติด 0 น้อยลง” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ใช้การสอนเสริมและใช้กิจกรรมกลุ่มช่วย เพื่อกระตุ้นความสนใจ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

“เราก็เหมือนสอนใหม่คะ เหมือนเริ่มสอนใหม่ทั้งหมด คือเวลาสอนเสริมใหม่ก็คือสอนทั้งหมดเลยไปพร้อม ๆ กัน เพื่อที่จะดึงเอาเด็กที่ทำไม่ได้ให้ทำได้ด้วย...มีแนวทางที่ได้มีการของเสริมเพิ่มเติม ปูพื้นฐานให้นักเรียนใหม่...หลังจากที่ปูพื้นฐานเด็กใหม่เลย เด็กก็สามารถทำได้นะคะ ทำได้ดีขึ้น ก็เหมือนกับที่เราเรียนปัจจุบันนี้เลยคะ เพราะว่าเวลา การเรียนการสอนวิชา คอมพิวเตอร์ ถ้าทุกคนได้ใช้อุปกรณ์ นักเรียนจะสามารถทำได้เป็นส่วนใหญ่คะ มาเรียนปกติมีอุปกรณ์ใช้พร้อม ก็คือเด็กสามารถทำได้ แต่ว่าคุณครูก็อาจจะต้องเหมือนย้อนหลัง ทบทวนให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่เรียนออนไลน์ไปช่วงนั้นนะคะ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“จะมีเด็กนักเรียนหลายคนที่ไม่อ่านหนังสือไม่ได้เลย หรือแม้กระทั่งเขียนชื่อตัวเองก็ยังเขียนช้ามาก บางทีบางทีก็ยังเขียนภาษาไทยผิด ในสิ่งที่เราพบเจอ ดังนั้นเราก็จะมีการสอนเสริม คือปีนั้นค่อนข้างเป็นปีที่เหนื่อย เพราะว่าพอเรากลับมา ทั้งครูเอง ทั้งนักเรียนเอง เราก็ต้องมาจูนกันใหม่” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

3.4 การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติ

ผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องวางแผนการจัดสรรช่วงเวลาเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนแบบActive Learning วางแผนทำโปรแกรมการเรียน จัดเจ้าหน้าที่และครูที่มีคุณภาพในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน จะช่วยให้ผู้เรียนฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และการมีส่วนร่วมในเชิงวิชาการ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

“วิธีการคือ เปิดเวทีให้เขาได้แสดงออก สิ่งที่เขาต้องการ สิ่งที่เขาได้อยู่ เพื่อให้เขาทำกิจกรรมเยอะ ๆ โรงเรียนพยายามทำกิจกรรม ต้องการให้เขาได้แสดงออก เพื่อไม่ให้เขาเหมือนแต่ก่อนที่เขาอยู่ในโลกคนเดียววนะ ตอนนี่เราเปิดโอกาสให้เขา เปิดเวทีให้เด็กได้แสดงกิจกรรมเพื่อไปลดปัญหาตรงนั้น... จากเราเพิ่มโอกาสให้เขา แล้วมาให้ครูได้เรียนรู้ต่าง ๆ ปรากฏว่า ไม่น่าเชื่อว่ากิจกรรมที่สร้างขึ้นมานะ มัน Perfect นะ เพราะเราให้ทำ ครูก็ทำเต็มที่เลย แล้วก็โยนหาเขา

โดยคุณครูแค่อยู่เบื้องหลัง นักเรียนทำเองหมดเลย ทั้งขั้นตอนวิธีการทุกอย่าง เขาแสดงออกได้ แสดงว่าเราเปิดโอกาสให้เขา เขาสามารถทำได้นะครับ ผมก็มีการควบคุมดูแลเขา support เขา เหมือนครูก็คอยทำหน้าที่ support ให้นักเรียน เป็นพี่เลี้ยงนะครับ เหมือนไปส่งเสริมในส่วนที่เขา ขาดหายไป” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

3.5 การส่งเสริมการสร้างทักษะในการเข้าสังคม การปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น

การสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น โดยจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู นักเรียน และเพื่อนร่วมห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมการเรียนที่ครูออกแบบจะต้องเน้นเรื่องของการกล้าคิด กล้าทำ กิจกรรมมีความท้าทาย น่าสนใจ ส่งเสริมด้านการสื่อสาร ทักษะการเข้าสังคม และการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ในเรื่องของการเข้าสังคมกลุ่มเพื่อน จัดการเรียนการสอนให้เป็นเชิงบวกให้มากที่สุด จะไม่มีการมาว่าคนนี่ตอบได้ คนนี้ตอบไม่ได้ จะไม่มีการกดดันในห้องเรียนเลย บรรยากาศในห้องต้องเป็นเชิงบวก หรือถ้าจะมีอะไรให้เพื่อนช่วยกันได้ เสริมงานกันได้ กิจกรรมกลุ่มบางอย่าง...เพิ่มให้เพื่อนเขามีโอกาสได้ช่วยเหลือกัน ช่วยกันเรียน การสอนเริ่มมีเกณฑ์และมีเกมที่ได้จริง เพื่อมีการเล่นการเสริมแรง หรือทำให้กำลังใจจากตรงนี้ ที่มันจะช่วยให้กลับมาได้..จะใช้วิธีการที่ว่าจะให้เด็ก ๆ ทำกิจกรรมใหญ่ที่สุดของวิชานี้ ก็คือให้ทำเกมมา เป็นเกมภาษาไทยมา เป็นเรื่องอะไรก็ได้ แล้วก็ให้เด็ก ๆ เนี่ยออกแบบเล่นเกม วิธีการให้คะแนนก็คือ ในการเรียน ก็จะต้องสอนว่าเรื่องนี้ เป็นเรื่องอะไร แล้วก็สลับกลุ่มแล้วก็ทำเกมเป็น Final Project แล้วตอนที่เราให้คิดเกม เขาก็จะได้ปรึกษาหารือกันกับเพื่อน เลือกที่วิธีการเล่นเกม เลือกเรื่องที่จะมาทำเกม นักเรียนสามารถใช้เรื่องเดียวกันได้ แต่จะมีวิธีการเล่นที่แตกต่างกันไป จุดที่สนุกของวิชานี้ในช่วงระหว่างทาง ที่เด็ก ๆ จะได้เล่นเกมกัน เกมที่ให้เด็ก ๆ ได้เรียนเล่นกันในห้องนะเห็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่ง คือ การที่เด็กบางคนที่ไม่เคยคุยกันเลยก็ได้คุยกัน มันได้นวัตกรรมแบบที่มันมีเกมใหม่ ๆ เกิดขึ้นเยอะมาก จากที่เด็กเขาคิดเลย เราก็จะไม่ให้เครียดให้เอาเนื้อหาวิชาภาษาไทยปรึกษาได้เลย แต่ละกลุ่มเนี่ย ก็จะมีไปให้เลย ว่าไปเวียนกันให้คะแนนของทุกกลุ่ม เขาก็จะได้เล่นกันแล้วก็ได้รับความรู้ไปด้วย คนนี้ไม่เคยคุยกับคนนี้ก็ไปเล่นด้วยกัน คนนี้ไม่เคยเจอกันก็ไปเวียนเจอกัน ก็จะเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกเข้ามาเพื่อให้เด็ก ๆ เขาได้ เด็ก ๆ ไม่ได้สนใจเรื่องที่จะไปลบคะแนนกันเหมือนได้ลองเล่นแล้วก็รู้สึก ว่าสนุกสนาน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“คือให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกันนะคะ แล้วก็เวลามาเรียน onsite เนี่ย เราก็แบ่งกลุ่ม หรือว่าสร้างความคุ้นเคยอย่างที่เราที่จะสร้างความคุ้นเคยให้กับนักเรียน ก็คือ ทำกิจกรรมร่วมกัน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“พอนักเรียนไม่ได้อยู่ในโรงเรียน หนึ่งเลยพฤติกรรมจะมีความก้าวร้าวมากขึ้น เด็กที่ ป.6 ที่ขึ้นมา เนี่ย เขาจะไม่ค่อยปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ค่ะ เขาจะเหมือนเขาจะพูดกับคุณครูโดยเหมือนไม่ค่อยมีทางเสียง แล้วก็พูดเหมือนเพื่อนอะไรอย่างนี้ เนื่องจากว่าเขาขาดปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนมานะคะ ดังนั้นในสิ่งนี้เราก็จะต้องฟื้นฟูใหม่หมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทักษะกระบวนการในห้องเรียนที่เกี่ยวกับวิชาการของเรา แล้วก็นิสัยด้วยที่เราจะต้องปรับนะคะ ไปปรับเรื่องของทักษะชีวิตไปเข้าสังคม เพราะว่าเด็ก พอไม่ได้เจอเพื่อนอยู่ในบ้านอยู่กับมือถือ แล้วก็เล่นเกม บางทีมันไม่ได้ทำให้เขาได้เกิดการเรียนรู้อะไร มันกลายเป็นเด็กค่อนข้างจะไม่โห่ร้าย ณ ตอนนั้นเราก็ต้องมาปรับนักเรียนใหม่ ที่คนไหนสมาธิสั้นเราก็อาจจะต้องมีวิธีการ อันนี้ก็เป็นเรื่องของคุณครูที่เขาดูแลระบบช่วยเหลือนะคะ” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

“ผมไม่ได้ให้อยู่บ้าน บ้านที่เขาอยู่นะ ผมให้เขาไปอยู่ในสังคมใหม่ ไปอยู่กับญาติอีกคน ซึ่ง ณ ตอนนั้น เขาได้ไปลองทำงาน ไปลองทำขนม ไปลองทำสิ่งที่เขาเคยคิดอยากจะทำ ก็เลยให้ลองไปทำดู แล้วก็เขาก็บอกว่าโอเค มันก็สนุกแหละตรงนั้นแหละ แต่ก็อยากกลับมาเรียนให้พัฒนาตัวเองด้วย ก็กลับมาเขาก็มีเป้าหมายที่ชัดเจนมากขึ้น ไม่ได้แบบว่าใช้ชีวิต เรียนอยู่ไปวันวันแล้วก็ไม่รู้อะไร” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

3.6 การเสริมสร้างสมาธิ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียน

การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สร้างทัศนคติที่ดีให้กับผู้เรียนเป็นเสมือนการปรับกระบวนการทัศน์ให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ไม่ด้วยค่าชุดความรู้ และด้วยคุณค่าของตนเองลงอันเนื่องมาจากการไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ตามช่วงอายุ หรือเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

“วิธีการคือ เปิดเวทีให้เขาได้แสดงออก สิ่งที่เขาต้องการ สิ่งที่เขาได้อยู่ เพื่อให้เขาทำกิจกรรมเยอะ ๆ โรงเรียนพยายามทำกิจกรรม ต้องการให้เขาได้แสดงออก เพราะเพื่อไม่ให้เขาแบบเหมือนแต่ก่อนที่เขาอยู่ในโลกคนเดียวนะ ตอนนี้เราเปิดโอกาสให้เขา เปิดเวทีให้เด็กได้แสดงกิจกรรม แสดงความเยอะ ๆ เพื่อไปลดปัญหาตรงนั้น” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“เวลาการเรียนรู้ที่สั้นลง สมาธิที่สั้นลง การมุ่งความสนใจที่สั้นลง มันเกิดจากการสะสมมาในช่วงที่เขาเรียนออนไลน์ ตรงนี้เราต้องปรับ เราต้องปรับค่อย ๆ ปรับว่า Focus จุดเน้น ๆ หลัก ๆ ก่อนแล้วค่อย ๆ เพิ่มค่อย ๆ เพิ่ม จะไม่ใสทีเดียว ว่างั้นแล้วเนี่ยมันจะกลายเป็นว่าเขาไม่คุ้นชินกับวิธีการ แล้วเขาจะหลุดไปเลยแบบที่ไม่กลับมาสูในเนื้อหาอะ... ในแนวของพี่เองที่ทำให้เด็กรู้สึกเหมือนว่าไม่ได้มาเรียนเหมือนให้มันแบบเหมือนเป็นการมานั่งคุยกัน เรื่องที่มันสนุก ๆ ที่ให้ได้ความรู้ ไม่ใช่ว่าวันนี้เราจะมาเรียนแบบเครียด ก็คือครูเองหน้าที่ คือพี่ก็จะเป็นสไตล์นี้ ไม่ว่าจะมันจะเนื้อหาอยากหรือมันจะหนักขนาดไหน แต่เราก็พร้อมที่จะสดใสและก็เจอเราให้เหมือนเป็นที่พี่ทำ

รายการทีวี มันก็จะได้ตรงนี้มาคือต้องยืมตลอดเวลาเหมือนทำรายการทีวีโดยแหละ มันแบบให้ได้ก็ดูเราแล้วมันเกิดคีย์เวิร์ด คือ ให้เรียนแบบเพลินแต่ได้ความรู้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“ให้นักเรียนมีสมาธิอยู่กับการเรียนของเรา มีความสนุกสนาน และได้ทบทวนความรู้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B02)

3.7 การส่งเสริมด้านสุขภาพจิตให้กับนักเรียน

จากสภาพปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการช่วยเหลือ ดูแล คือ จัดให้มีระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครูแนะแนว นักจิตวิทยาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดูแลให้คำปรึกษาฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เรียนดูแลการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) และส่งเสริมทางสุขภาพจิตใจ และด้านความต้องการอื่น ๆ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่นักเรียนจะหลุดออกจากระบบการศึกษา และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ทางด้านสุขภาพจิตของผู้เรียนนะคะ ตอนนี้องเรียนมีคุณครูแนะแนวเพียง 1 คนนะคะ แล้วคุณครูแนะแนวก็สอนเฉพาะ ม.3 ม.6 นอกเหนือจากนั้นแล้ว วิชาแนะแนวยังไปลงกับคุณครูที่ปรึกษา เพราะฉะนั้น ในทางกลับกัน เมื่อเด็กมีปัญหาหรือว่ามี case study ที่มีปัญหา คุณครูแนะแนว เรายังมีน้อยอยู่นะคะ เราก็อยากที่จะให้เขตพื้นที่ ดูแลเราในเรื่องการส่งอัตรากำลังครูให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน แล้วก็ฟื้นฟูทางด้านจิตใจของผู้เรียนนะคะ ว่าเวลาเราอยู่กับหน้าจอนานแล้วเราก็ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วเมื่อเขากลับมาเรียน เราจะทำยังไงให้เขาเข้าใจผู้อื่นมากขึ้นนะคะ แล้วก็ฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เรียนที่ประสบปัญหาจากสถานการณ์โควิดได้ดียิ่งขึ้นคะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

4. การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

สถานศึกษา และครูผู้สอนต้องมีปรับรูปแบบและวิธีการวัดประเมินผล โดยการปรับรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นการวัดประเมินการลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และสะท้อนผลกลับให้กับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งเน้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“คุณครูของเรายึดหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วอีกทั้งโรงเรียนเรา มีการปรับหลักสูตรให้ตรงกับนโยบายของ สพฐ. ที่ปรับตัวชี้วัดปลายทางระหว่างทางให้มันมีความยืดหยุ่นขึ้น รวมไปถึงการวัดผลประเมินผลที่เราไม่ได้ต้องให้นักเรียนฝึกทดสอบเพียงอย่างเดียวนะคะ ในการจัดเก็บคะแนน เรายังมีการลงมือปฏิบัติ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“ใกล้ ๆ จบเทอมก็สอบกลางภาคแล้วก็รีเซ็ทคะแนนดู แต่พอเป็นแบบนี้ แล้วคอยรีเซ็ทว่าใครทำหรือยังไม่ทำ จะคอยติดตามไม่ให้มีใครหลุดไป ในส่วนตรงนี้ก็ก็พอจะช่วยได้ที่จะประคองให้ได้ก็อยู่กับเรา และเด็กก็จะไม่หนักเกินไปกับการที่เขาจะต้องเรียน...ภาระงาน เหมือนตอนการเรียนออนไลน์ภาระงานจะไม่มาก กลับมาเนี่ยภาระงานมันจะมาทีเดียวเท่าเดิมไม่ได้ มันต้องมีการค่อย ๆ ไต่ระดับ ไต่ความยากขึ้นไป...วิธีการวัดประเมินผลฟื้นฟูภาวะถดถอยจากการเรียนรู้ก็ต้องเพิ่มความเข้มในการเข้าถึงเด็กแต่ละคนมากยิ่งขึ้น” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“พอมาสู่ในห้องเรียนแล้วไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการสอนในห้องเรียน การวัดการประเมินผลตามสภาพจริง มันจะทำให้ผู้เรียน หรือว่าเราเองสามารถที่จะลดภาระทางใจในเรื่องของการติด 0 ของนักเรียน การลดภาระติดตตามนักเรียนได้ อยู่ที่ว่าเราออกแบบดีไซน์การเรียนการสอนของเราอย่างไร เรามีการเก็บตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง จนถึงปลายทาง ใหม ถ้าเราเก็บมาตลอด เรามีการกระบวนการในการวัดประเมินผลที่ต่อเนื่องตลอด และเรารู้ว่าเราจะต้องมีการเก็บส่วนไหน เพื่อที่จะทำให้เขาผ่าน อย่างน้อยที่สุดเราทำMOU ทุกโรงเรียนว่านักเรียนจะต้องทำเองอยู่กับเราประมาณ 60 70 หรือว่า 80 20 ก็แล้วแต่โรงเรียนที่มีนโยบายออกมา” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B04)

“ตอนที่หยุดไปโควิด ณ ตอนนั้นเราก็เลยมาใช้วิธีการอิงกลุ่ม ก็คือ เราจะแบ่งเป็นสองกลุ่ม ใช้นิยามคะ กลุ่มที่ซัพพอร์ตแล้ว พอรู้แล้ว เขาพอจะมีความรู้ความสามารถ กับเด็กที่รู้แล้วว่าเขาไม่ได้ ดังนั้นเราจะอิงกลุ่มสองกลุ่มนี้ว่าวัดจากเขาอะคะ ว่าอาจจะแบบแค่เขียน ABC ได้ เราก็โอเค ให้เขาผ่าน แต่กับอีกหนึ่งกลุ่ม ก็คือเขาสามารถอ่านออกเขียนได้ ก็วัดเป็นแบบนี้ ดังนั้น จะมี ม.1 นะคะ ณ ตอนนั้นจะแบ่งเป็น 2 ห้องอยู่แล้ว ก็คือทั้ง 2 ห้อง เราก็จะสอนไม่เหมือนกัน ความรู้ที่ได้ไป ก็คืออยากจะให้เข้ากับบริบทของนักเรียน เพราะหนึ่งเลยเรามองว่าถ้าเราสอนเด็กไปเหมือนกัน กับห้องที่เก่ง มันก็จะทำให้เด็กกลุ่มนี้ก็จะถดถอยไปอีก เพราะเขาไม่มีความรู้เดิมอยู่อะคะ ก็จะประมาณนี้ คือ พอเด็กไม่ได้เรียนปกติ การวัดประเมินผลก็ต้อง เฉพาะบุคคลไปเลย เพราะว่าแต่ละคนก็คือแตกต่างกันมาก...เชื่อว่าแต่ละโรงเรียนนะ เขาก็น่าจะดูโรงเรียนเขาเป็นหลักว่าบริบทเขาเป็นอย่างไร แล้วเขาก็คงเอามาปรับใช้กับโรงเรียนของเขา ซึ่งจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น เพราะว่าพอเราแบ่งนักเรียนเป็นห้องเด็กเก่ง เด็กอ่อน เราสามารถส่งเสริมเขาให้เขาเรียนไปได้เรื่อย ๆ คือ เขาก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และเราสามารถให้เขาตอบตัวชี้วัดตามที่เราต้องการได้” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

5. การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สถานศึกษา และผู้บริหารต้องสนับสนุนสื่อ นวัตกรรม อุปกรณ์การสอน และแหล่งเรียนรู้ให้กับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ โดยครูผู้สอนออกแบบพัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย พัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และเพื่อจัดเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครองในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ในส่วนของจัดการเรียนการสอนของครู ก็คือเข้าไปในคาบเรียนเลย เพื่อให้ครู จัดการเรียนการสอนแบบ active learning ใช้สื่อเทคโนโลยี แล้วก็กำกับนิเทศติดตามด้วย เพื่อให้เพิ่มแนวทางในการแก้ไขปัญหา” (ผู้บริหารสถานศึกษา A01)

“พยายามเอาวิทยากรข้างนอก สร้างความแปลกใหม่ให้เขาด้วย ทำให้เขาได้เจอกับคนใหม่ ๆ... เกมกับมือถือก็มีประโยชน์กับเขาเหมือนกันนะ วันหนึ่งเขาอ่านหนังสือเยอะเหมือนกัน เขาเล่นเขาอ่านนะ เขามีความรู้สึกว่าได้อ่านได้ ได้เห็น ให้เขาเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีเพราะว่าที่ผ่านมาน่าจะมีความคุ้นเคยกับสื่อเทคโนโลยีมาเป็นอย่างดีเลยตลอดสองปีที่ผ่านมา...เปิดเวทีให้เขา อันจริงที่เขาชอบ เช่น กีฬาอาร์ไอวีไอใหม่ เปิดให้เขาเลย พักเที่ยง เดี่ยวมาเล่นกันเลย เล่นสนุกกัน โชคดีว่า สพฐ. ก็จะทำให้พวกส่งเสริมการเรียนการสอนเกี่ยวกับ robot เข้ามา ก็จะมาช่วยกันส่งเสริมกลุ่มนี้ด้วยประมาณนั้น” (ผู้บริหารสถานศึกษา A02)

“ยังมีการพัฒนาค้นคว้า สื่อคลังสื่อ หมายถึง กลุ่มสาระต่าง ๆ เขาจะต้องเก็บรวบรวมสื่อให้เป็นปัจจุบัน แล้วก็อีกทั้งนำผลตรงนั้นมาปรับใช้ด้วยในการจัดการเรียนการสอนค่ะ” (ผู้บริหารสถานศึกษา A03)

“สื่อมันจะต้องน่ารัก ดูน่าสนใจ...จะทำPowerpoint ที่เป็นคำถาม เปิดแผ่นป้ายเป็นการเช็คความเข้าใจหรือจำได้ไหม อันนี้ก็有一部分หนึ่งที่จะช่วยเสริมแรงให้เหมือนเป็นการหลอกหลอไม่ให้รู้สึกว่าเป็นการเรียนนะ...การพัฒนาสื่อจริง ๆ แล้วเนี่ยน่าสนใจมาก ก็คือ ต้องทำให้เราเนี่ยทั้งเทคโนโลยีไม่ได้เลยต้องอัปเดตตลอดเวลา” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“คือบางท่านนะคะก็จะมีสื่อ มีสื่อเว็บไซต์หรือว่าเป็นสื่อคลิปวิดีโอเพื่อให้นักเรียน เข้าไปเรียนหรือศึกษาด้วยตัวเองค่ะ ซึ่งเราสามารถใส่ประโยชน์จากตรงนั้นได้ด้วย ใส่ประโยชน์จากช่วงออนไลน์ได้ด้วย แล้วก็เอามาทบทวนก่อนก่อนที่จะเริ่มกลับมาเรียนปกติคะ..คิดว่าคุณครูน่าจะทำได้ด้วย สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ไม่ว่าจะคลิปวิดีโอหรือว่าเว็บไซต์ให้นักเรียน สามารถที่จะศึกษาได้ ไม่ว่าจะในช่วงของโควิด การเรียนออนไลน์ ถ้ามีสื่อการเรียนการสอนออนไลน์นะคะ

เว็บไซต์ หรือว่าจะเป็นคลิปวิดีโอต่าง ๆ นักเรียนก็สามารถที่จะศึกษาได้ด้วยตัวเอง แต่ถ้าเป็นช่วง onsite ก็ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้ คือนักเรียนสามารถที่จะทบทวนได้จากสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ แล้วก็การสร้างไลน์กลุ่ม ตรงนี้ก็ยังสามารถใช้ได้ทั้งออนไลน์แล้วก็ onsite เพราะว่ามันเป็นการติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลาที่ครูสามารถติดต่อกับนักเรียนได้คะไม่ว่าจะเป็นไลน์กลุ่ม หรือว่าเฟซบุ๊กกลุ่มคะ ช่องทางออนไลน์ที่ควรจะมีไว้ทั้ง onsite และออนไลน์ที่คอยติดตามเด็ก” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B03)

“อาจจะเป็นเรื่องของการลดภาระ นักเรียนหรือครู ทำยังไงให้แบบเรา ถ้าสมมุติมันเกิดเหตุการณ์อีกครั้งหนึ่งแล้ว เราและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งการเรียนรู้คะ ก็คือเรื่องของสื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ หรือว่าชิ้นงานต่าง ๆ ที่คุณครู แบบว่าให้นักเรียนทำ ก็น่าจะช่วยให้ แล้วก็อาจจะเป็นเรื่องของใช้แหล่งเรียนรู้อะไรเอามาช่วย อย่างเช่น ณ ตอนนี่ที่ทำเรื่องของประวัติศาสตร์ ห้องถิ่นก็คือถ้าสมมุติว่า เราสามารถเอาเรื่องนี้ไปใส่ในบทเรียนได้ แล้วนักเรียนก็สามารถไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ได้ ก็อาจจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น พอได้สัมผัส ได้จับ ได้ไปดู ก็น่าจะดีขึ้นนะคะ หรือว่าการเพิ่มจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน ถ้าโรงเรียนสามารถมีแหล่งเรียนรู้ที่ทุกคนเข้าถึงได้ บางที่ห้องสมุด ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ตัวอย่างหนึ่ง” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B05)

6. การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

การให้ความสำคัญกับกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมในครอบครัว เพราะพฤติกรรมของผู้เรียนเกิดจากการหล่อหลอมของสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นพัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียนจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุน และส่งเสริม เพื่อชี้แนะพฤติกรรมแก่เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมเรียนที่ดีให้แก่เด็ก ให้ผู้เรียนได้ซึมซับและปรับตัวให้เหมาะสม เช่น การดูแลติดตามด้านการเรียนอย่างใกล้ชิด การสนับสนุนในด้านการเรียนอย่างเต็มความสามารถ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็กในความดูแล รายละเอียดการสัมภาษณ์ดังนี้

“ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือด้วยก็เลยทำให้ช่วยแก้ปัญหานี้ได้ ผู้ปกครองนั้นแหละ เป็นตัวเชื่อมโรงเรียนได้ดี เพราะเด็กยังไงถ้าไม่ได้ดูแลจากผู้ปกครอง เอาจากทางโรงเรียนอย่างเดียวไม่มีทางที่จะพัฒนาได้ ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือ เพราะฉะนั้นผู้ปกครองนี้สำคัญในการจัดการเรียนการสอน” (ผู้บริหารสถานศึกษา A05)

“ผู้ปกครองก็ต้องปรับตัวกับบริบทเหมือนกัน อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มันจะส่งผลต่อภาวะถดถอยทางการเรียน” (ครูและบุคลากรทางการศึกษา B01)

“คือถ้าคิดเป็นกลางอะ มันต้องเจาะไปที่ตัว ตัวบุคคลมากกว่า ครอบครัวนี่สำคัญมาก เพราะว่าเด็กต่อให้เขามีความรับผิดชอบแค่ไหน เขาก็คือเด็ก คนใกล้ชิดตัวนี้ต้องสำคัญมากเลยนะ” (ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง C01)

“ผมอยากให้ฟังแล้วก็คุยกับลูกให้เยอะอะครับ คือในบางครั้ง ผมเข้าใจว่าในบางบ้านเนี่ย ผู้ปกครองไม่ได้สะดวกอยู่กับลูกตลอด หรือไม่มีเวลาให้ลูกร้อยเปอร์เซ็นต์หรอก อาจจะมีบางคนที่พอลูกกลับมาจากโรงเรียนแล้วตัวเองไปทำงาน ตัวเองกลับมาปั๊บลูกไปเรียน เวลาคลาดกันตลอด แต่ผมมองว่าการที่จะมีเวลาสิ่งที่ทำด้วยกันนะครับ หรือแค่เสาร์อาทิตย์ หรือว่าวันสักวันหนึ่งใน เป็นวันในครอบครัวที่ได้มีกิจกรรมบางอย่างทำร่วมกันครับ เราอาจจะสังเกตเขาได้ว่าบางอย่างในตัวเขาเปลี่ยนไป แล้วถ้าเกิดเรารู้ตั้งแต่เนิ่นเนิ่นครับ ผมว่าการพูดคุย เนี่ย น่าจะแก้ปัญหาได้เร็วกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า” (ผู้ปกครองนักเรียน C02)

“ก็แม่อยากจะฝากให้พ่อแม่ผู้ปกครองนะ ที่อยู่กับลูกเนี่ย คือต้องกวดขันใกล้ชิดทีเดียว ที่สำคัญแม้ว่าเด็ก มันต้องเข้มงวดกับมัน ว่าเกิดปัญหาอะไรขึ้น เป็นผู้ปกครองนี่แหละที่ต้องใส่ใจ เขามากขึ้น หรือถ้าลูกไม่บอก ก็อาจจะถามทางคุณครู หรืออาจจะต้องติดต่อกับผู้ปกครองเด็กคนอื่นว่า แต่ละบ้านคือมีวิธีการยังไง ลูกเป็นยังไงบ้าง นั่นแหละ ก็อยากจะฝากเรื่อง ใส่ใจดูแล เข้มงวดลูกให้มากขึ้น” (ผู้ปกครองนักเรียน C03)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สาเหตุของปัญหา ผลกระทบและแนวทางการ แก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง นักเรียน

สาเหตุของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลัง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

1. การขาดความสนใจ และขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
 - 1.1 ผู้เรียนขาดความสนใจ ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ
 - 1.3 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านการเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี
2. การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
3. ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด
4. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการจัดการเรียน การสอนในห้องเรียนปกติ

4.1 การปรับตัวกับการเปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

4.2 การขาดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียน

4.3 การขาดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู ผู้เรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ผลกระทบของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

1. ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

1.1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในการเรียนรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน

1.2 ผู้เรียนขาดทักษะในการสื่อสาร และมีความถดถอยทางด้านทักษะทางภาษา

1.3 ผู้เรียนมีภาวะถดถอยด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติ

1.4 ผู้เรียนขาดทักษะในการเข้าสังคม และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.5 ผู้เรียนมีความบกพร่องด้านสมาธิ ความมั่นใจ และความสนใจใฝ่เรียนรู้

1.6 ผู้เรียนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด

2. ครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิต

2.1 ครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2.2 ครูผู้สอนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด

3. การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

4. การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง

6. การเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และ

ผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป มีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ
 - 1.1 การส่งเสริม ช่วยเหลือ ดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ
 - 1.2 การวางแผนการบริหารงานอย่างรัดกุมในการแก้ไขปัญหา
 - 1.3 การบริหารความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจ ติดตาม และแก้ไขปัญหากับผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานต่าง ๆ
 - 1.4 การสร้างความพร้อม และความปลอดภัยในสถานศึกษา
2. การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้
 - 2.1 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน
 - 2.2 การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากครู
3. การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้

พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

 - 3.1 การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น
 - 3.2 การจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน
 - 3.3 การจัดการเรียนการสอนเสริม และปรับพื้นฐานความรู้ให้ผู้เรียน
 - 3.4 การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติ
 - 3.5 การส่งเสริมการสร้างทักษะในการเข้าสังคม การปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น
 - 3.6 การเสริมสร้างสมาธิ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียน
 - 3.7 การส่งเสริมด้านสุขภาพจิตให้กับนักเรียน
4. การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น
5. การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

กรอบแนวคิดที่ศึกษาและกรอบสรุปผลที่ได้จากการศึกษา

กรอบแนวคิดที่ศึกษา

กรอบแนวคิดที่สรุปผลที่ได้จากการศึกษา

<p>สาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ณัฐนิช ธรณธรรมกุล (2565)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านผู้เรียน 2. ด้านครูผู้สอน 3. ด้านโรงเรียน 	<p>สาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การขาดความสนใจ และขาดความพร้อม ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน 2. การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการ สอนออนไลน์
<p>ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.5-9)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านผู้เรียน 2. ด้านครูผู้สอน 3. ด้านหลักสูตรและการจัดเรียนการสอน 4. ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน 	<p>ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการ เรียนรู้อ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และ สังคม 2. ครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคใน การวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิต 3. การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ ต่ำกว่ามาตรฐาน
<p>แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามแนวคิดของAllensworth & Schwartz ((2020, Carvalho et al. ((2020, Di Pietro et al. ((2020, Hanover Research ((2020,Arcia et al. ((2021, Cho et al. ((2021, Kaffenberger & Michelle ((2021, OECD ((2021, UNESCO - The World Bank - UNICEF ((2021,นรรธพร จันทร์เฉลี่ย เสริบุตร ((2565, ภูมิพัฒน์ ศรีวิจิตรพัฒน์ ((2565,วัลลิกา รุมาคม และ วิฐชาภาญจน์ พัชรจิราพันธ์ (2565),สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ((2565</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านบริหารงานและระบบโครงสร้างสถานศึกษา 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน 3. ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน 4. ด้านการพัฒนาครู 5. ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6. ด้านการความพร้อม และความปลอดภัยในสถานศึกษา 	<p>แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสาน ความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ 2. การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการ จัดการเรียนรู้ 3. การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนา ด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม 4. การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่น มากขึ้น 5. การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6. การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้บริหาร

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview guideline) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญหลัก (Key performers) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ (Criteria Sampling) ในการพิจารณาดังต่อไปนี้ ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม รวม 15 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การบริหารงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ใช้เกณฑ์ที่มีประสบการณ์การสอนหรือการทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือปฏิบัติงานในช่วงที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน ที่มีการประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้แบบแผนวิธีการศึกษาแบบพรรณนา (Descriptive) ร่วมกับแบบมุ่งหาคำอธิบาย (Explanatory) โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาและบรรยายสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งนั้น ผู้วิจัยมีวิธีการจัดข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตาม

แนวทางของ Miles (Miles, 1994) โดยมีการจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นการจัดข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลเป็นระบบ ระเบียบทั้งในด้านกายภาพและด้านเนื้อหา การสร้างรหัส และการเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล (Coding and Finding Relation) เป็นขั้นตอนที่เริ่มต้นจากการอ่านบทสัมภาษณ์หรือข้อมูลดิบให้เข้าใจ จากนั้นลงรหัสหรือติดป้ายชื่อข้อมูลที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์ ซึ่งรหัสที่ให้นักวิจัยใช้วิธีการให้รหัสแบบผสมผสานระหว่างการกำหนดรหัสล่วงหน้า (Deductive Coding) ที่สร้างรหัสจากคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิดทฤษฎี และประสบการณ์ของนักวิจัย ร่วมกับการให้รหัสภายหลังจากที่อ่านข้อมูลอย่างละเอียด (Inductive Coding) เมื่อให้รหัสหรือติดป้ายชื่อครบทุกกรณีตัวอย่างที่สัมภาษณ์แล้ว ในขั้นต่อไป นักวิจัยจึงรวมรหัสที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบเข้าด้วยกันตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ และการหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำตรงของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและการตีความหมายของข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบว่าข้อสรุปหรือความหมายที่ได้นั้นมี ความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงใด ข้อสรุปและสิ่งที่ตีความออกมานั้นจะอยู่ในรูปของคำอธิบาย กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิเคราะห์

โดยนักวิจัยแบ่งหัวข้อในการสรุปผลดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน มาใช้ในการศึกษาการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สาเหตุของปัญหา ผลกระทบและแนวทางการแก้ไขปัญหาของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป มีรายละเอียดดังนี้

สาเหตุของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การขาดความสนใจ และขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนขาดความสนใจ ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สร้างความรู้สึกโดดเดี่ยวแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย รู้สึกหมดไฟในการเรียน และรู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา

1.2 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ สืบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้เรียนส่วนใหญ่จำเป็นต้องเรียนผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า สร้างความเครียด และความกังวลให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง แม้จะกลับมาเรียนในห้องเรียนปกติ

1.3 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านการเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ผู้เรียนบางส่วนขาดความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียน บางครอบครัวมีข้อจำกัดในการจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนมีใช้อย่างเพียงพอต่อการเรียนออนไลน์ ทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนในระยะยาว

2. การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างมาก แม้ครูบางส่วนเกิดความเครียด เนื่องจากไม่คุ้นเคยและยังปรับตัวไม่ได้ ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิมในการดูแลติดตามผู้เรียน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพลดลงจากการเรียนการสอนปกติ

3. ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้ปกครอง และผู้เรียนต้องปรับตัวกับการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัวส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนขาดแรงสนับสนุนจากผู้ปกครอง

4. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ

4.1 การปรับตัวกับการเปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนได้ทันที

4.2 การขาดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียน ในช่วงการเรียนรูปแบบออนไลน์ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์และสื่อที่บ้านของตนเอง ไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติจริง

4.3 การขาดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู ผู้เรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้สถานศึกษาปรับรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ใหม่การหยุดเรียนเป็นระยะเวลาเวลานานเช่นนี้ จึงส่งผลให้ทั้งทางครู และผู้เรียน ขาดปฏิสัมพันธ์กัน ไม่ได้ติดต่อสื่อสารเป็นระยะเวลาเวลานาน ส่งผลให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด

ผลกระทบของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

1.1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในการเรียนรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน ภาวะถดถอยทางการเรียน เกิดขึ้นในหลายมิติ ในมิติของความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เด็กบางส่วนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแล ดังเช่นการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ

1.2 ผู้เรียนขาดทักษะในการสื่อสาร และมีความถดถอยทางด้านทักษะทางภาษา ผู้เรียนไม่ได้รับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเข้าสังคมเป็นระยะเวลาเวลานานในช่วงการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลให้เมื่อผู้เรียนกลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติ ผู้เรียนแสดงออก และสื่อสารออกมาไม่เหมาะสม และมีความบกพร่องในด้านการใช้ภาษา

1.3 ผู้เรียนมีภาวะถดถอยด้านทักษะพิสัยและการลงมือปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนา ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เมื่อผู้เรียนกลับมาเรียนปกติ ไม่สามารถปฏิบัติด้านทักษะ หรือสิ่งที่คุณเรียนควรที่จะได้เรียนรู้ตามพัฒนาการ

1.4 ผู้เรียนขาดทักษะในการเข้าสังคม และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากมาตรการการปิดปิดสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนอยู่ที่บ้านเป็นระยะเวลาเวลานาน เมื่อถึงช่วงที่ต้องกลับไปเรียนในโรงเรียนตามปกติหรือเข้าสังคมใหม่ ผู้เรียนไม่รู้จะปฏิบัติตนอย่างไรในการเข้าสังคม ผู้เรียนจึงเลือกที่จะเก็บตัว ไม่เข้าสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิม

1.5 ผู้เรียนมีความบกพร่องด้านสมาธิ ความมั่นใจ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น สร้างทัศนคติที่เป็นเชิงลบต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนว่าตนเองมีพัฒนาการที่ไม่เป็นไปตามช่วงอายุ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความเบื่อหน่าย ส่งผลกระทบให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ

1.6 ผู้เรียนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต เกิดจากผู้เรียนไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และไม่มีความสุขในชีวิต

2. ผู้สอนครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิต

2.1 ครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง จากผู้เรียนประสบปัญหาหลายปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจะต้องได้รับการวิเคราะห์ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนจากครู ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาจะเป็นผลลัพธ์ที่มีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากมีปัจจัยแทรกซ้อน ทำให้ครูผู้สอนไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริง

2.2 ครูผู้สอนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด จากสถานการณ์ที่จะต้องมีการปรับตัวทั้งครูผู้สอน นักเรียน และสถานศึกษาในการปรับบริบทการจัดการเรียนการสอนให้เป็นปกติ และการพยายามที่จะฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้เรียนที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และภาระงานอื่น ๆ ส่งผลให้ครูเกิดความเครียด

3. การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน เมื่อเกิดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา แต่สืบเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 เป็นเรื่องที่ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเอาไว้ล่วงหน้า ดังนั้นเมื่อกลับมาจัดการเรียนการสอนตามปกติ จึงจำเป็นต้องกระชับหลักสูตร และเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญและจำเป็นก่อน ทำให้สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องวางแผนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียนเพื่อฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานตัวชี้วัดแบบเดิมได้

4. การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ

การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นอีกปัจจัยที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ และคัดกรองความรู้ของ

ผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามลักษณะดั้งเดิมได้ หรืออย่างร้ายแรงที่สุดคือผู้เรียนมีความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงมีผู้เรียนที่มีผลการเรียนติด 0 ร. มส.และมผ. มากกว่าเดิม

6. การเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา

เกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทันที ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันทีที่ อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลดต่ำลง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป มีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ

1.1 การส่งเสริม ช่วยเหลือ ดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในผู้เรียนจากการเรียนการสอนออนไลน์เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยเฉพาะภาครัฐ และหน่วยงานต้นสังกัดในการบริหารงาน รวมถึงมอบนโยบายต่าง ๆ

1.2 การวางแผนการบริหารงานอย่างรัดกุมในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างกระบวนการต้นในการบริหารสถานศึกษารูปแบบใหม่ ให้ผู้บริหารมีความ

เป็นผู้นำในการปรับหลักสูตร วางแผนพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม การส่งเสริมครู และผู้เรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

1.3 การบริหารความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจติดตาม และแก้ไขปัญหา กับ ผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานต่าง ๆ การสร้างความร่วมมือในการร่วมวางแผนดำเนินงานระหว่าง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจ ร่วมกันวางแผน การศึกษาเพื่อประสานความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาทั้งระบบร่วมกัน

1.4 การสร้างความความพร้อม และความปลอดภัยในสถานศึกษา ทาง สถานศึกษาจะต้องสร้างสภาพแวดล้อม สร้างความปลอดภัยในโรงเรียน และการป้องกันด้าน สุขภาพให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางของ สถานศึกษาในการจัดการศึกษาในยุคนหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 อย่างปลอดภัยและมี คุณภาพเพื่อการฟื้นฟูจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

2. การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

2.1 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารจึงต้อง วางแผนสร้างความเข้าใจในการแก้ไขฟื้นฟูปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งเสริมครูในด้าน การพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาทักษะที่ จำเป็นต่อผู้เรียน ให้ครูมีความเป็นมืออาชีพ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากครู ผู้เรียนต้องได้รับคำแนะนำ การช่วยเหลือในการฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กลับมาสอดคล้องกับพัฒนาการและช่วงอายุ ดังนั้นครูทุก คนจึงต้องเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

3. การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

3.1 การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยการ วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมกับกับบริบทของผู้เรียน

3.2 การจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนที่ตอบสนองความต้องการด้านการเรียน การรับมือต่อภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบ วิธีการสอนที่หลากหลายในการตอบสนองความถดถอยนั้น

3.3 การจัดการเรียนการสอนเสริม และปรับพื้นฐานความรู้ให้ผู้เรียน ผู้บริหาร และครูผู้สอนควรมุ่งเน้นการสอนที่พัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียน เพิ่มเติมการจัดการสอนเสริม สอนพิเศษเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการในทุกระดับชั้น เพื่อการลด ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของพื้นฐานการเรียนรู้

3.4 การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติ ผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องวางแผนการจัดสรรช่วงเวลาเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอน วางแผนทำ โปรแกรมการเรียน จัดเจ้าหน้าที่และครูที่มีคุณภาพในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนา ทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน

3.5 การส่งเสริมการสร้างทักษะในการเข้าสังคม การปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น การ จัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู นักเรียน และเพื่อน ร่วมห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมด้านการสื่อสาร ทักษะการเข้าสังคม และ การปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น

3.6 การเสริมสร้างสมาธิ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียน การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สร้างทัศนคติที่ดีให้กับผู้เรียนเป็นเสมือนการปรับกระบวนการทัศนียภาพให้ผู้เรียน มองเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ไม่ด้อยค่าชุดความรู้ และด้อยคุณค่าของตนเองลงอันเนื่องมาจากการ ไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ตามช่วงอายุ หรือเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

3.7 การส่งเสริมด้านสุขภาพจิตให้กับนักเรียน ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการช่วยเหลือ ดูแล คือ จัดให้มีระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และ อารมณ์ของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครูแนะแนว นักจิตวิทยา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดูแลให้คำปรึกษาฟื้นฟูสุขภาพจิตใจของผู้เรียนดูแลการสร้าง ความ เป็นอยู่ที่ดี

4. การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น สถานศึกษา และครูผู้สอนต้องมีปรับรูปแบบและวิธีการวัดประเมินผล โดยการปรับรูปแบบวิธีการวัดและ ประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นการวัดประเมินการลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และ สะท้อนผลกลับให้กับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์

5. การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ ศึกษา

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ โดยสถานศึกษา และผู้บริหารต้องสนับสนุนสื่อ นวัตกรรม อุปกรณ์การสอน และแหล่งเรียนรู้ให้กับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ โดยครูผู้สอนออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จัดทำคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครองในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

6. การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง พัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียนจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุน และส่งเสริม เพื่อชี้นำพฤติกรรมแก่เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีให้แก่ผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สาเหตุของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การขาดความสนใจ และขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนขาดความสนใจ ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้

การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 สร้างความรู้สึก เบื่อหน่าย ผู้เรียนมีความท้อถอย และรู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความสามารถในการกำกับตนเอง (Self-regulated learning) คือ การกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับความรู้ กระบวนการทักษะต่าง ๆ ในการสร้างความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งส่งกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Pereda & Diaz-Faes (2020) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 สร้างความรู้สึกโดดเดี่ยวแก่นักเรียน นักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย รู้สึกหมดไฟในการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิช ธรณธรรมกุล (2565) ได้ทำการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตามสภาพการณ์ของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ว่าในด้านผู้เรียน ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ และ

ความกระตือรือร้นในการเรียน โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความสามารถในการกำกับตนเอง (Self-regulated learning) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ล้วนมีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 เนื่องจากการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน

1.2 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ

ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นความพร้อมทางด้านร่างกายหรือความพร้อมทางด้านจิตใจ สืบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้เรียนส่วนใหญ่จำเป็นต้องเรียนผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าทางร่างกาย และการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 ยังส่งผลต่อสุขภาพจิตใจ คือ สร้างความเครียด และความกังวลให้กับผู้เรียน จนทำให้ผู้เรียนมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า สอดคล้องกับงานวิจัยของEuropean et al. (2020) ที่ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ดังนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 ทำให้นักเรียนต้องอาศัยและเรียนอยู่แต่ที่บ้าน ส่งผลให้เกิดความกังวลและความเครียด ส่งผลแง่ลบให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมและสภาพจิตใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) ที่ได้สรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนการสอนในช่วงภาวะการแพร่ระบาดของโควิด19 คือ การไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นระยะเวลานานส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนในด้านการเรียนรู้และในด้านร่างกาย

1.3 ผู้เรียนขาดความพร้อมด้านการเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

การจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด19 ระบาด ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในเข้าสู่ระบบการเรียนรูปแบบออนไลน์ แต่ผู้เรียนบางส่วนขาดความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียน บางครอบครัวมีข้อจำกัดในการจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนมีใช้อย่างเพียงพอต่อการเรียนออนไลน์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่เพียงพอ ขาดความเสถียร ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและความต่อเนื่องในการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของFroese Ian (2020) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 ทำให้เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะคนที่ไม่มีความพร้อมคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ในการเรียนทางไกล สอดคล้องกับแนวคิดของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) ที่ว่า

ถึงแม้บางประเทศที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ก็ยังพบปัญหาของความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงดิจิทัล (Digital Divide) และมีความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงการเรียนการสอนแบบออนไลน์ระหว่าง นักเรียนหรือโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มยากจนด้วยโอกาส กับโรงเรียนที่มีความพร้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) ที่กล่าวว่าปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ล้วนมีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 เนื่องจากการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ทำให้นักเรียนบางส่วนเกิดความไม่พร้อมของสื่อและเทคโนโลยีในการเข้าถึงการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของมุลนิตินันท์แห่งเอเชีย (2565) ที่ได้ทำการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้ ความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มขึ้น ซึ่งเดิมแล้วปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาถือเป็นปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาไทย เมื่อเกิดการระบาดของโรคโคโรนา 19 ยิ่งส่งผลให้นักเรียนที่ไม่มีความพร้อม ขาดปัจจัยในการเข้าถึงการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ เกิดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา

2. การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการสอนในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 พบว่า ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างมาก ครูบางส่วนเกิดความเครียด เนื่องจากไม่คุ้นเคยและยังปรับตัวไม่ได้ ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิมในการดูแลติดตามนักเรียนในการเข้าเรียน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพลดลงจากการเรียนการสอนปกติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนิช ธรรมธรรมกุล (2565) ได้ทำการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตามสภาพการณ์ของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 พบว่าในด้านของโรงเรียน ที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการบริหารจัดการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 บ่อยจนทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ขาดความยืดหยุ่น มอบหมายภาระงานให้กับครูผู้สอนมากเกินไป ส่งผลให้ครูผู้สอนไม่สามารถจัดสรรเวลาในการเตรียมการสอนได้อย่างเต็มที่

3. ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

การจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ ต้องหยุดการเรียนการสอนในโรงเรียน ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นการเรียนแบบทางไกล หรือการเรียนออนไลน์ที่บ้าน ทั้งผู้ปกครอง และนักเรียนต้องปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยี และระบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัวส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วน ขาดความเข้าใจ และ

แรงสนับสนุนจากผู้ปกครองในการกำกับ ดูแล เอาใจใส่ ติดตามการเรียนและพัฒนาการทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) จากท่านรศ.นพ.สุริยเดว ทรีปาตีผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้กล่าวไว้ในรายงานฉบับพิเศษ ห้องเรียนฟื้นฟูหลังโควิด-19 สถานการณ์ แนวทางฟื้นฟูภาวะถูกเงินทางการเรียนรู้ ว่า สถานการณ์โควิดระบอบที่ผ่านมา ประเทศไทยมีมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด 19 แต่หลายครอบครัวเผชิญปัญหาครอบครัวในด้านเศรษฐกิจ ต้องทำงานจนไม่มีเวลาในการดูแลเด็ก ๆ

4. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ

4.1 การปรับตัวกับการเปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ที่ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบอย่างฉับพลันนั้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวในการเรียนการสอนได้ทันที ต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวพอสมควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ The Lancet et al. (2020) ได้กล่าวถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่ามีสาเหตุมาจากการปิดสถานศึกษา และต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นการเรียนแบบทางไกล หรือการเรียนออนไลน์ที่บ้าน ทั้งผู้ปกครองและนักเรียนต้องปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยีและระบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว

4.2 การขาดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียน

ในช่วงการเรียนรูปแบบออนไลน์ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์และสื่อที่บ้านของตนเอง ไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะชีวิต ทักษะการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี เพราะผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติจริง การขาดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด19” แล้วพบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นหลายมิติ และเกิดขึ้นในทุกช่วงวัย ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป เช่น ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขาดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดทักษะการสร้างความสัมพันธ์ และขาดทักษะชีวิต

4.3 การขาดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู ผู้เรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน

การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ครู ผู้เรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนมีปฏิสัมพันธ์ ร่วมกันในการเรียน แต่เมื่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 ทำให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม นโยบายของภาครัฐในการหยุดเรียน และปรับรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ใหม่ทางโรงเรียน ครู และผู้เรียนไม่เคยเผชิญปัญหาการเรียนเป็นระยะ เวลานานเช่นนี้จึงส่งผลให้ทั้งทางครู และผู้เรียน ขาดปฏิสัมพันธ์กัน ไม่ได้ติดต่อสื่อสารเป็นระยะ เวลานาน ส่งผลให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย ของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) ว่าปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ล้วนมีสาเหตุมาจากการเรียน การสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 19 เนื่องจากการเรียนการสอนรูปแบบ ออนไลน์ทำให้นักเรียนขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน

ผลกระทบของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลัง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

1.1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในการเรียนรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน

ภาวะถดถอยทางการเรียนเกิดขึ้นในหลายมิติ ในมิติของความรู้พื้นฐานของผู้เรียน เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เด็กบางส่วนไม่ บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแลดังเช่นการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ทำให้ เกิดช่องว่างทางการศึกษา นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้พื้นฐานที่มากเพียงพอจะมาต่อ ยอดการเรียนหลังจากได้กลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติ ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากรูปแบบ การเรียนการสอนออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Azim Premji Foundation (2021) ได้ กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่าส่งผลให้เกิดผลกระทบทั้งทางทักษะการใช้ ภาษา และทักษะการคิดคำนวณ ในด้านทักษะการใช้ภาษา จำแนกเป็น ด้านการพูด ด้านการเขียน และด้านการอ่าน ส่วนในด้านทักษะการคิดคำนวณ จำแนกเป็น ด้านจำนวน และด้านการแก้ไข ปัญหาคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิชา ธรณธรรมกุล (2565) ได้ศึกษาผลกระทบ ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์นักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจาก ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยสามารถสรุปได้ว่าผลกระทบด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่ สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้เดิมในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่เรียนไปใหม่ได้ ทำให้ ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจารย์พานิช (2565) ได้ กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ว่า เด็กนักเรียนแต่ละคน มีพื้นฐานที่แตกต่าง

กัน เด็กบางส่วนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแล ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษา

1.2 ผู้เรียนขาดทักษะในการสื่อสาร และมีความถดถอยทางด้านทักษะทางภาษา

ผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางการสื่อสาร เนื่องจากผู้เรียนไม่ได้รับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเข้าสังคมเป็นระยะเวลาอันยาวนานในช่วงการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลเมื่อผู้เรียนกลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติให้ผู้เรียนแสดงออก และสื่อสารออกมาไม่เหมาะสม ในด้านการใช้ภาษา โดยในด้านทักษะการใช้ภาษา นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้านการพูด ด้านการเขียน และด้านการอ่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของAzim Premji Foundation (2021) ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่าส่งผลให้เกิดผลกระทบทั้งทางทักษะการใช้ภาษา และทักษะการคิดคำนวณ ในด้านทักษะการใช้ภาษา จำแนกเป็น ด้านการพูด ด้านการเขียน และด้านการอ่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) สรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนการสอนในช่วงภาวะการแพร่ระบาดของโควิด19 คือ การไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นระยะเวลาอันยาวนานส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียน โดยเฉพาะการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาต่างประเทศ และทักษะในการอ่าน มีค่าเฉลี่ยที่ลดลง ขณะที่การเรียนการสอนออนไลน์เองก็ไม่สามารถทดแทนการเรียนในชั้นเรียนได้อย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับรายงานทางวิชาการของนรรพร จันทรเจดีย์ เสริบุตร (2565) ได้วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการวัดความรู้ถดถอยของนักเรียน พบว่านักเรียนมีความสามารถด้านภาษาลดลงกว่าด้านคณิตศาสตร์ ซึ่งนักเรียนร้อยละ 63 มีความสามารถด้านภาษาลดลง และยังสอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.) ได้แสดงถึงปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าด้านความรู้ ผู้เรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในด้านการอ่านออก เขียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด 19” แล้วพบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านที่อยู่ในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

1.3 ผู้เรียนมีภาวะถดถอยด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ส่งผลต่อผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนา ผักผ่อนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เมื่อผู้เรียนกลับมาเรียนปกติ ไม่สามารถปฏิบัติด้านทักษะ ในรายวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาพลศึกษา วิชาศิลปะ รวมไปถึงไม่สามารถลงมือปฏิบัติในรายวิชา

เหล่านั้นได้ ทักษะ หรือสิ่งที่ผู้เรียนควรที่จะได้เรียนรู้ตามพัฒนาการ จากการสูญเสียทักษะ และโอกาสในการเรียนรู้ ทำให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนิช ธรณธรรมกุล (2565) ซึ่งสรุปไว้ว่า การเรียนการสอนออนไลน์ไม่เหมาะสม กับเนื้อหา รายวิชาที่เป็นการลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนเป็นเวลานาน และสอดคล้องกับ รายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้กล่าวไว้ว่าผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนเสียโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และการเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้ภายนอกในการลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย (2565) ว่านักเรียนขาดโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งไม่ส่งเสริมประสิทธิภาพการ เรียนรู้ และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และสอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.) ที่สรุปไว้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นเกิดจากผู้เรียนขาด ทักษะชีวิต ทักษะการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี เพราะผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริง

1.4 ผู้เรียนขาดทักษะในการเข้าสังคม และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

จากมาตรการการปิดสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนต้องหยุดเรียนอยู่ที่บ้านเป็น ระยะเวลาเวลานาน เมื่อถึงช่วงที่ต้องกลับไปเรียนในโรงเรียนตามปกติหรือเข้าสังคมใหม่ จะเกิดความ ประหมา ไม่รู้จะปฏิบัติตนอย่างไรในการเข้าสังคม ผู้เรียนจึงเลือกที่จะเก็บตัว ไม่เข้าสังคม เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิม แม้จะมีความสะดวกสบายจากการสื่อสารทางช่องทางออนไลน์ แต่การสื่อสารเหล่านั้นเป็นการสื่อสารระยะสั้น ไม่ได้มีการติดต่อกันอย่างสนิทสนมเช่นเดียวกับการ พบปะในชีวิตจริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดภาวะถดถอยด้านทักษะการเข้าสังคม รวมไปถึงทักษะ ทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Asian Development Bank (2021) ได้กล่าวว่า ผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นนอกจากจะส่งผลทางด้าน วิชาการแล้ว ยังส่งผลเกิดขึ้นกับทักษะทางสังคมด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนิช ธรณธรรมกุล (2565) ที่กล่าวว่าผลกระทบด้านการเข้าหาสังคม จากมาตรการการปิดสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนต้องเรียนอยู่ที่บ้านเป็นระยะเวลาเวลานาน เมื่อถึงช่วงที่ต้องกลับไปเรียนในโรงเรียน ตามปกติหรือเข้าสังคมใหม่ จะเกิดความประหมา ไม่รู้จะปฏิบัติตนอย่างไรในการเข้าสังคม ผู้เรียน จึงเลือกที่จะเก็บตัว ไม่เข้าสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิม แม้จะมีความ สะดวกสบายจากการสื่อสารทางช่องทางออนไลน์ แต่การสื่อสารเหล่านั้นเป็นการสื่อสารระยะสั้น ไม่ได้มีการติดต่อกันอย่างสนิทสนมเช่นเดียวกับการพบปะในชีวิตจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศวีร์ สายฟ้า (2565) สรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่าส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ

ทักษะการเข้าสังคม รวมไปถึงทักษะทางการสร้างความสัมพันธ์ นักเรียนบางส่วนเรียนอยู่ที่บ้านจนเคยชิน ทำให้เมื่อต้องปรับเปลี่ยนไปเรียนที่โรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความหวาดกลัวในการไปโรงเรียน นักเรียนขาดระเบียบวินัย และไม่มีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.) ที่สรุปเอาไว้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ คือ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนขาดความแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ขาดจิตสาธารณะ มีปัญหาทางอารมณ์ และมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน และสอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.5-9) ที่ว่าภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนประสบปัญหาในด้านการสร้างสัมพันธภาพ

1.5 ผู้เรียนมีความบกพร่องด้านสมาธิ ความมั่นใจ และความสนใจใฝ่เรียนรู้

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น สร้างทัศนคติที่เป็นเชิงลบต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนว่าตนเองมีพัฒนาการที่ไม่เป็นไปตามช่วงอายุ ไม่สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่เรียนได้ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความเบื่อหน่าย ส่งผลกระทบให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าที่จะแสดงออกทั้งทางด้านวิชาการ และด้านทักษะอื่น ๆ ผู้เรียนไม่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ เนื่องจากไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของการเรียน หรือมีสิ่งอื่นที่น่าสนใจมากกว่า รู้สึกว่าสิ่งเหล่านั้นสำคัญมากกว่ามาทดแทน เช่น การประกอบอาชีพ การหารายได้ การทำกิจกรรมเพื่อความบันเทิง สอดคล้องกับงานวิจัยของEuropean et al. (2020) ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ดังนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 ทำให้นักเรียนต้องอาศัยและเรียนอยู่แต่ที่บ้าน ส่งผลให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของMaba et al. (2023) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านความกังวลเรื่องของคุณภาพ ทำให้นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ถึงแม้จะสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 จะคลี่คลายลงแล้ว แต่ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนยังคงส่งผลกระทบต่ออื่น ๆ ตามมาอีกมาย อาทิ นักเรียนเกิดความพึงพอใจ และคุ้นเคยในการเรียนออนไลน์ ทำให้ไม่อยากมาเรียนที่โรงเรียน และขาดแรงจูงใจในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิชา ธรณธรรมกุล (2565) ได้ศึกษาผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์นักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยสามารถสรุปว่า ผลกระทบต่อสุขภาพกาย เกิดจากความเครียดเกี่ยวกับเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ทำให้มีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น ต้องทบทวนอ่านหนังสือด้วยตนเองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอ การ

ร่างกายเกิดความอ่อนเพลีย ขาดความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ รายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ซึ่งสรุปว่า ผู้เรียนเกิดความเหนื่อย ล้าจากการเรียนชดเชยเวลาที่สูญเสียไป

1.6 ผู้เรียนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต เกิดจากผู้เรียนไม่ เข้าใจเนื้อหาที่เรียน การมอบหมายภาระงานที่มากขึ้นจากการเรียนรูปแบบออนไลน์ ความเครียดจากการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล รู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และไม่มี ความสุขในชีวิต กับงานวิจัยของ European et al. (2020) ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอย ทางการว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 ทำให้นักเรียนต้องอาศัยและเรียนอยู่แต่ที่ บ้าน ส่งผลให้เกิดความกังวลและความเครียด ส่งผลแง่ลบให้เกิดปัญหาด้านสภาพจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของAsian Development Bank (2021) ได้กล่าวว่า ผลกระทบจากภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งผลเกิดขึ้นกับทักษะทางอารมณ์ และความเป็นอยู่ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิชา วรรณธรรมกุล (2565) ได้ศึกษาผลกระทบของภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์นักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากปัญหาภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ ว่าผลกระทบต่อสุขภาพจิต เกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับ เนื้อหารายวิชา ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน การมอบหมายภาระงานที่มากขึ้น ความเครียด จากการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล ขาด ความมั่นใจในตนเอง นักเรียนเกิดภาวะสมองเต็ม (Cognitive Overload) คือ ภาวะข้อมูลมากเกินไป ความจำเป็น และเกิดภาวะหมดไฟ (Burnout Syndrome) คือภาวะที่คนเกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้น หวัง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และไม่มีความสุขในชีวิต จากการสูญเสียสมดุลทางชีวิต หรือความ อ่อนแอทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2565, น.5-9 สรุปไว้ว่าในด้านผู้เรียน ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด19 ผู้เรียนต้อง ปรับวิธีการเรียนรู้ใหม่ ต้องเรียนรู้ที่บ้านหรือเรียนออนไลน์ นักเรียนบางส่วนขาดความพร้อมใน ด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลานาน ทำให้ผู้เรียนมีความเครียด ความกังวลในการ เรียน

2. ครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิต

2.1 ครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ผู้เรียนได้ประสบปัญหาหลากหลายปัจจัยที่เกิดขึ้น จากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจะต้องได้รับการคัดกรอง หรือการวิเคราะห์ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนจากครู ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาจะเป็นผลลัพธ์ที่มีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากมีปัจจัยแทรกซ้อน เช่น ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปัญหาอื่น ๆ ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่แท้จริงของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maba et al. (2023) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ถึงแม้จะสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 จะคลี่คลายลงแล้ว แต่ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนยังคงส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมาย เช่น การวิเคราะห์ความรู้ของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจารณ์ พานิช (2565) ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไว้ว่า เด็กนักเรียนแต่ละคน มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เด็กบางส่วนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแล ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษา

2.2 ครูผู้สอนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด

จากสถานการณ์ที่จะต้องมีการปรับตัวทั้งครูผู้สอน นักเรียน และสถานศึกษา ในการปรับบริบทการจัดการเรียนการสอนให้เป็นปกติ และการพยายามที่จะฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน ผู้เรียนที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งด้านลักษณะการเรียนรู้ ด้านความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ด้านปัญหาวิเคราะห์ การวัดและประเมินผลผู้เรียน และปัญหาในด้านอื่น ๆ ที่ครูผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผู้เรียนสามารถกลับมาเรียนได้เหมือนหรือใกล้เคียงพัฒนาการตามช่วงอายุ รวมถึงภาระงานอื่น ๆ ส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดความเครียด ความกังวล เมื่อครูผู้สอนเกิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ก็จะมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องไปถึงสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนของครูอีกด้วย สอดคล้องกับงานรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.5-9) ที่สรุปไว้ว่าในด้านครูผู้สอน จากการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 พบว่า ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนมาพึ่งพาเทคโนโลยี มากขึ้น ทำให้ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างมาก ครูบางส่วนเกิดความเครียด เนื่องจากไม่คุ้นเคย และยังไม่ปรับตัวไม่ได้ ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิมในการดูแลติดตามนักเรียนในการเข้าเรียน และขาด

ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู ที่มีคุณภาพลดลงจากการเรียนการสอนปกติ

3. การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 สถานศึกษาในแต่ละแห่งได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ทั้งทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเวลาเรียน และด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน แต่สืบเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเร่งด่วน ทุกภาคส่วนไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเอาไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานศึกษาในการวางแผนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อกลับมาจัดการเรียนการสอนตามปกติ จึงจำเป็นต้องกระชับหลักสูตรและเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นสอนในกลุ่มสาระวิชาหลัก ผนวกกับนักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ยิ่งต้องทำให้สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องวางแผนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.5-9) ที่สรุปไว้ว่า ด้านหลักสูตรและการจัดเรียนการสอน เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ทั้งทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเวลาเรียน และด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานศึกษาในการวางแผนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องกระชับหลักสูตรและเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญและจำเป็นก่อน

4. การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ

จากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนต่อผู้เรียนโดยตรง การวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ และคัดกรองความรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามลักษณะดั้งเดิมได้ หรืออย่างร้ายแรงที่สุดคือผู้เรียนมีความรู้ทักษะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลให้ยืดหยุ่นสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน ไม่สามารถวัดประเมินผลผู้เรียนได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.5-9) ที่สรุปไว้ว่า ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีข้อจำกัดในการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ ที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการวัดและ

ประเมินผลที่หลากหลายมาใช้ เช่น การวัดผลเชิงประจักษ์ การประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ การวัดและประเมินผลระดับชาติที่ต้องมีการยกเลิกไป

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลันนั้นส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงมีผู้เรียนที่มีผลการเรียนติด 0 ร. มส. และมผ. มากกว่าเดิม และคะแนนการวัดและประเมินผลระดับชาติต่ำกว่าเกณฑ์ โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565, น.5-9) ที่สรุปไว้ว่าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาต่างประเทศ

6. การเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา

เมื่อผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทันที เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฟื้นฟูความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่หยุดชะงักไปจากการเรียนการสอนออนไลน์ให้กลับมาเป็นปกติ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันทีที่เกิดอุปสรรคในการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลดต่ำลง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินโครงการ กิจกรรมอื่นๆ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของมูลนิธิศันแห่งเอเชีย (2565) ที่สรุปไว้ว่าระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนของครูยังไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทั้งทางด้านวิชาการ การสนับสนุนการปรับรูปแบบการสอน ด้านการสร้าง ความเข้าใจต่อบทบาทการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ทำให้เกิดความสับสนในการจัดการเรียนการสอน การติดตาม วัดและประเมินผลผู้เรียน และการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ด้วยการสัมภาษณ์

เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป มีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ

1.1 การส่งเสริม ช่วยเหลือ ดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น จากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน แก้ไขปัญหา และการฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยเฉพาะภาครัฐ และหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารงาน รวมถึงมอบนโยบายต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ใ้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) คือ สถานศึกษาควรทบทวนนโยบาย แผนงาน และโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการศึกษา เปลี่ยนแปลงวิกฤตโควิด-19 เป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับรายงานวิชาการของOECD (2021) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการการศึกษาสากล (Education International : EI) ที่สรุปไว้ว่า ความเป็นองค์การวิชาการมืออาชีพ การใช้ทรัพยากร และการทำงานร่วมกันของภาครัฐและภาคเอกชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาคือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการแก้ปัญหการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับรายงานวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่าควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งด้านงบประมาณ ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

1.2 การวางแผนการบริหารงานอย่างรัดกุมในการแก้ไขปัญหา

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างกระบวนทัศน์ในการบริหารสถานศึกษารูปแบบใหม่ให้ผู้บริหารมีความเป็นภาวะผู้นำในการปรับหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศติดตาม การส่งเสริมครูและนักเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ บูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็น เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และใช้ข้อมูลในการวางแผนและแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของAllensworth & Schwartz (2020) ที่ว่าสถานศึกษาต้องสร้างระบบตรวจสอบนักเรียนเบื้องต้น ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน จะช่วยให้นักเรียนฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และการมีส่วนร่วมในเชิงวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ไว้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) คือ สถานศึกษาควรลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เพื่อการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ นรพร จันทรไฉลย เสริบุตร (2565) ที่กล่าวว่า เพื่อสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน ทางโรงเรียนจะต้องนำข้อมูลไปวิเคราะห์ประเมินสภาพแวดล้อมของเด็ก วางแผนสร้างความพร้อม ทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละระดับชั้นและรายวิชา และวางแผนการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนด้วยการสร้างความร่วมมือในการร่วมวางแผนดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

1.3 การบริหารความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจ ติดตาม และแก้ไขปัญหากับผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานต่าง ๆ

เพื่อสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียน วางแผนสร้างความพร้อม ทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละระดับชั้นและรายวิชา และวางแผนการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนด้วยการสร้างความร่วมมือในการร่วมวางแผนดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน เรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำบทเรียนจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การทบทวนและเรียนรู้จากบทเรียนนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนจะต้องทำความเข้าใจ ร่วมกันวางแผนการศึกษาเพื่อประสานความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาทั้งระบบร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของCarvalho et al. (2020) ที่สรุปไว้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน เพื่อการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของพื้นฐานการเรียนรู้ที่ต่อยอดในอนาคต และประสานความร่วมมือ และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา เพื่อให้การให้ผลสะท้อนกลับและปรับปรุงการจัดการศึกษาได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia และคณะ (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ไว้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) คือ การส่งเสริมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อลดการออกจากการเรียนกลางคัน และการ

สนับสนุนครูและครอบครัวในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cho et al. (2021) ได้กล่าวถึงแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ว่า สถานศึกษาจะต้องการติดตามปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ สร้างความสะดวก แก่ผู้เรียน และพัฒนาทักษะทางการสื่อสาร ของครู และนักเรียน รวมไปถึงทำความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง สอดคล้องกับรายงานวิชาการ ของ Hanover Research (2020) ได้จัดทำรายงานพร้อมแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและกลยุทธ์สำหรับการฟื้นฟูการเรียนรู้ ว่า การสื่อสารสร้างความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองเป็นประจำเกี่ยวกับเป้าหมายของการเพิ่มเวลาในการเรียนรู้ และสอดคล้องงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ไว้ว่า การสื่อสารและชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน สถานศึกษาควรมีการชี้แจงถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง

1.4 การสร้างความความร่วมมือ และความปลอดภัยในสถานศึกษา

ทางโรงเรียนจะต้องสร้างสภาพแวดล้อม สร้างความปลอดภัยในโรงเรียน และการป้องกันด้านสุขภาพให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความเชื่อมั่น และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาในยุคหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพเพื่อการฟื้นฟูจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และป้องกันการเกิดสถานการณ์ที่จะส่งผลให้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่รุนแรงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Allensworth & Schwartz (2020) ที่ว่า ทางโรงเรียนจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมและสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน นอกจากนี้ก็ต้องเร่งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนอย่างเร่งด่วนเพื่อการฟื้นฟูจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Carvalho และคณะ (2020) ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องเสริมสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ไว้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) คือ การเสริมสร้างความปลอดภัย และการป้องกันด้านสุขภาพให้กับนักเรียน

2. การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้

2.1 การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาจะต้องมีการส่งเสริมพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ จากการต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้อย่างฉับพลันจนทำให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ครูผู้สอน

ต้องพยายามพัฒนาความสามารถอย่างมาก ผู้บริหารจึงต้องวางแผนสร้างความเข้าใจในการแก้ไข ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งเสริมครูในด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะทางด้าน เทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียน ให้ครูมีความเป็นมืออาชีพ สามารถจัดการเรียนรู้ขั้นสูงขึ้นไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Carvalho et al. (2020) ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมการฝึกอบรมครูในการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างทักษะการให้คำปรึกษา ส่งเสริม และการแนะนำนักเรียน (Coaching) เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สามารถกลับมาเรียนรู้ได้ตามพัฒนาการการเรียนรู้ตามช่วงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Di Pietro et al. (2020) ได้เสนอแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาให้ครูทุกช่วงวัยให้มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล และฝึกอบรมเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaffenberger & Michelle (2021) ได้กล่าวถึงแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้วยการสร้างโปรแกรมและฝึกอบรมพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องได้ทันทีที่เปิดเรียนปกติ สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ OECD (2021) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการการศึกษาสากล (Education International : EL) สรุปไว้ว่า ครูผู้สอนต้องพยายามพัฒนาความสามารถอย่างมาก องค์การที่มีส่วนเกี่ยวข้องขอควหาแนวทางในการส่งเสริมครูในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีให้ครูมีความเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ นรพรพร จันทร์เฉลี่ย เสริบุตร (2565) ที่กล่าวว่า ครูต้องได้รับการอบรมสร้างความเข้าใจเรื่องของช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning Gap) หรืออุปสรรคอื่น ๆ ในการเรียนรู้ เพื่อช่วยลดภาวะ Learning Losses นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังต้องสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์การสอนให้กับครู เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ และสร้างเครือข่ายให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วศสิภา รุมาคม และ วิชชากาญจน์ พัชรจิราพันธ์ (2565) ที่กล่าวว่า การพัฒนาครู คือ การสนับสนุนให้ครูพัฒนาการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์นวัตกรรม ได้ มีทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะด้านเทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ (2565) ที่ว่า แนวทางการผลิตครู เป็นการแก้ปัญหาระยะยาว ที่จะทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้เพราะโควิด-19 เป็นแค่สถานการณ์หนึ่งจากหลายสถานการณ์ในอนาคตที่จะทำให้การเรียนรู้ของเด็กหยุดชะงัก ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของครูทั้งการเตรียมระบบการผลิตหรือการพัฒนาที่ตามต้องสร้างครูที่ยืดหยุ่น สามารถมองเห็นวิกฤตให้เป็นโอกาสและดึงสิ่งที่เขาเฝ้ามองตัวไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้

สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่าควรพัฒนาเทคนิคการสอนของครู โดยพัฒนาให้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) มีเทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจ มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจผู้เรียน และจัดให้มีศูนย์พัฒนาครูเพื่อฟื้นฟูคุณภาพการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากครู

ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการสนับสนุนในการเรียนรู้เพื่อลดปัญหาจากการเรียนรู้ที่สูญหายไป (Learning Loss) เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำให้ผู้เรียนต้องสูญเสียช่วงเวลาในการเรียนตามหลักสูตรปกติ ทำให้ผู้เรียนเหล่านี้ต้องได้รับคำแนะนำ การช่วยเหลือในการฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กลับมาสอดคล้องกับพัฒนาการและช่วงอายุ ดังนั้นครูทุกคนจึงต้องเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และสามารถบูรณาการการใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของAllensworth & Schwartz (2020) ที่ว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพจะต้องเชื่อมโยงโดยตรงกับเนื้อหาในชั้นเรียน ครูผู้สอนจะต้องอำนวยความสะดวกให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และต้องมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะเรื่องความคิดคำนวณ และด้านทักษะการอ่าน ซึ่งนักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จะพบปัญหานี้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของUNESCO - The World Bank - UNICEF (2021) ที่สรุปว่า ครูทุกคนต้องเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และสามารถบูรณาการการใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ นรพร จันท์เฉลี่ย เสริบุตร (2565) ที่กล่าวว่า การช่วยเหลือเด็กเรียนรายบุคคล (Intervention and Support for Students) โดยการวางแผนการเรียนรายบุคคล คุณครูวางแผนการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนมีการเรียนรู้ถดถอยที่แตกต่างกันทั้งสภาพแวดล้อมและสภาพครอบครัว

3. การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

3.1 การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อปรับหลักสูตรสถานศึกษา อาจเป็นหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการ หรือเน้นการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อแก้ไข

นักเรียนที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมกับกับบริบทของผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ OECD (2021) องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการการศึกษาสากล (Education International : EI) สรุปไว้ว่า ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันออกแบบ สร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อจัดการเรียนรู้แบบดิจิทัล เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งให้เห็นว่าระบบการศึกษาควรมีโครงสร้างพื้นฐานระบบดิจิทัลที่มีความพร้อมในการเป็นแพลตฟอร์มของการนำเสนอข้อมูล หรือการเป็นศูนย์รวมของแหล่งเรียนรู้ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ ศรีวิชิรพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่าครูผู้สอนควรมีการจัดทำตัวชี้วัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรู้ สมรรถนะ และพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละด้าน และแต่ละปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลิกา รุมาคม และ รัฐิกาภาญจน์ พัชรจิราพันธ์ (2565) ที่กล่าวว่า การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาควรมีการบูรณาการเรื่องของการดูแลสุขภาพ ทักษะการใช้เทคโนโลยี การสร้างความเป็นนวัตกรรม และการสร้างคุณค่าของการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สังเคราะห์ มาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสรุปได้ว่าจะต้องปรับหลักสูตรสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อปรับหลักสูตรสถานศึกษา อาจเป็นหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการ หรือเน้นการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อแก้ไขนักเรียนที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมกับกับบริบทของผู้เรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน

สถานศึกษา ควรให้การสนับสนุนที่ตอบสนองของความต้องการด้านการเรียนการรับมือต่อภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายในการตอบสนองกับปัญหาความถดถอยนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ดีควรมีการบูรณาการเรื่องของการใช้เทคโนโลยี การสร้างความเป็นนวัตกรรม และการสร้างคุณค่าของการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ OECD (2021) องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการการศึกษาสากล (Education International : EI) สรุปไว้ว่า ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายในการตอบสนองของความถดถอยนั้น ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ ศรีวิชิรพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่าครูผู้สอนต้องสร้างชุดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามความต้องการ และพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลิกา รุมาคม และ รัฐิกา

กาญจน์ พัชรจิราพันธ์ (2565) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนจะต้องใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

1.3 การจัดการเรียนการสอนเสริม และปรับพื้นฐานความรู้ให้ผู้เรียน

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียนเพิ่มเติมการจัดสอนเสริม สอนพิเศษเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการในทุกระดับชั้น เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของพื้นฐานการเรียนรู้ที่ต่อยอดในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ไว้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) คือ การสร้างโปรแกรมการสอนชดเชยเพื่อป้องกันการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และขยายโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเท่าเทียม สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ว่าควรมีการจัดสอนเสริม สอนพิเศษเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการทุกระดับชั้นเมื่อขึ้นปีการศึกษาใหม่

1.4 การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติ

ผู้บริหาร และครูผู้สอน ต้องวางแผนการจัดสรรช่วงเวลาเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนแบบActive Learning วางแผนทำโปรแกรมการเรียนรู้ จัดเจ้าหน้าที่ และครูที่มีคุณภาพในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมและเปิดพื้นที่ที่ผู้เรียนสามารถได้แสดงความสามารถ ลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้ผู้เรียนฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านอารมณ์ และการมีส่วนร่วมในเชิงวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ไว้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) ไว้ว่าให้สถานศึกษามุ่งเน้นการสอนที่พัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สังเคราะห์มาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสรุปได้ว่าควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

1.5 การส่งเสริมการสร้างทักษะในการเข้าสังคม การปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น

การสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น โดยจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู นักเรียน และเพื่อนร่วมห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมการเรียนที่ครูออกแบบจะต้องเน้นเรื่องของการกล้าคิด กล้าทำ กิจกรรมมีความท้าทาย น่าสนใจ ส่งเสริมด้านการสื่อสาร ทักษะการเข้าสังคม และการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่า การสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู นักเรียน และเพื่อนร่วมห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมการเรียนที่ครูออกแบบจะต้องเน้นเรื่องของการที่ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่า ควรจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน เสริมสร้างการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สอดคล้องกับรายงานวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่า ควรสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ครูได้มีโอกาสให้คำปรึกษา ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ทั้งด้านการเรียนและด้านต่าง ๆ

1.6 การเสริมสร้างสมาธิ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียน

การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีให้กับผู้เรียนเป็นเสมือนการปรับกระบวนทัศน์ให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ไม่ด้อยค่าชุดความรู้ และด้อยคุณค่าของตนเองลงอันเนื่องมาจากการไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ตามช่วงอายุ หรือเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ วิเคราะห์ความสนใจของผู้เรียนเพื่อนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ และเสริมสร้างการมีสมาธิ การจดจ่อในการเรียนให้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สังเคราะห์มาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสรุปได้ว่าควรจัดการเรียนรู้แบบนำตนเองหรือกำกับตนเองอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย และวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสำคัญในการเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมาย โดยมีครูเป็นผู้ควรชี้แนะ และให้คำปรึกษา สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

(2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่า ควรทำกิจกรรมที่สร้างสุนทรียภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับตัวและเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้ สอดคล้องกับรายงานวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่าควรเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีกรอบความคิดเชิงบวกหรือแบบเติบโต (Growth mindset) ตามบริบทสถานการณ์ต่าง ๆ และปลูกฝังทางด้านคุณธรรม และสอดคล้องงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า การส่งเสริมแรงจูงใจ และสร้างการเรียนรู้แบบนำตนเองให้นักเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

1.7 การส่งเสริมด้านสุขภาพจิตให้กับนักเรียน

จากสภาพปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้เรียนควรต้องได้รับการช่วยเหลือดูแลคือ จัดให้มีระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนในสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครูแนะแนว นักจิตวิทยาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดูแลให้คำปรึกษาฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เรียนดูแลการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) และส่งเสริมทางสุขภาพจิตใจ และด้านความต้องการอื่น ๆ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่นักเรียนจะหลุดออกจากระบบการศึกษา และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ UNESCO - The World Bank - UNICEF (2021) ที่สรุปว่า เด็กทุกคนต้องได้รับการเรียนรู้ที่ตอบสนองตามพัฒนาการและความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล ดูแลการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) และส่งเสริมทางด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านความต้องการอื่น ๆ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่นักเรียนจะหลุดออกจากระบบการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่า ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน คือ จัดให้มีระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนในสถานศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครูแนะแนว นักจิตวิทยาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดูแล ให้คำปรึกษาฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่าควรส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพื่อลดความตึงเครียด และเสริมแรงทางบวกในการเรียนให้แก่ผู้เรียน และจัดตั้งระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคมและอารมณ์ของผู้เรียนในสถานศึกษา

4. การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

สถานศึกษา และครูผู้สอนต้องมีปรับรูปแบบและวิธีการวัดประเมินผล โดยการปรับรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นการวัดประเมินการลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และสะท้อนผลกลับให้กับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งเน้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ใ้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) ใ้ว่า ควรประเมินความรู้ ความสามารถของนักเรียนและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนแต่ละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaffenberger & Michelle (2021) ได้กล่าวถึงแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้วยการใช่วิธีการประเมินระดับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งควรมีการนำเนื้อหาบางส่วนที่นักเรียนในช่วงปิดโรงเรียน มาทบทวนให้กับนักเรียนก่อนการเลื่อนขั้นระดับถัดไป และครูควรปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ นรพร จันทรเจดีย์ เสริบุตร (2565) ที่กล่าวว่า เพื่อให้การดำเนินงานวัดผลของโรงเรียนมีความเป็นระบบ จะต้องมีการติดตามประเมินผลตามมาตรการควบคุมกับการทำงาน และที่สำคัญคือการประเมินผู้เรียนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของกระบวนการฟื้นฟูการเรียนรู้ หลังจากการประเมินผลการดำเนินงาน นำผลที่ได้มาปรับรูปแบบการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อการปรับตัว ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ว่าควรมีการวัดและประเมินผลความรู้และทักษะของผู้เรียนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะในรายวิชาพื้นฐานให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่นตามธรรมชาติของรายวิชาและช่วงวัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สังเคราะห์มาตรการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสรุปได้ว่า ควรปรับรูปแบบและวิธีการวัดประเมินผล โดยการปรับรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นการวัดประเมินการลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และสะท้อนผลกลับให้กับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์

5. การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนสื่อ นวัตกรรม อุปกรณ์การสอน และการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้กับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ โดยครูผู้สอนออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย พัฒนาคคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูล

สารสนเทศทางการศึกษา และเพื่อจัดเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และ ผู้ปกครองในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Di Pietro et al. (2020) ที่ได้เสนอแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้วยการจัดหา อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนอย่างเพียงพอและทั่วถึง มีการปรับรูปแบบการสอน ให้เหมาะสมสำหรับนักเรียน ปรับเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่า การพัฒนานวัตกรรมนั้นควรเกิดจากการร่วมกันวางแผนออกแบบ หลักสูตรการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน ให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกับ ครอบครัวหรือชุมชนได้ สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่าควรออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับรายงานวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้ สรุปมาตรการเร่งด่วนในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ที่สรุปไว้ว่าควรพัฒนาคลังสื่อดิจิทัล เพื่อเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียนและผู้ปกครอง และบูรณาการเชื่อมโยง ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็น เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และใช้ ข้อมูลในการวางแผนและแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาได้ และพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ หลากหลาย โดยเฉพาะแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาการเรียน อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนได้เข้าถึง และใช้พัฒนาการเรียนได้ตามความต้องการอย่างเท่าเทียม

6. การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

การให้ความสำคัญกับกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมในครอบครัว ดังนั้น พัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียนจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุน และส่งเสริม เพื่อชี้แนะ พฤติกรรมแก่เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรม การเรียนที่ดีให้แก่เด็ก ให้ผู้เรียนได้ซึมซับและปรับตัวให้เหมาะสม เช่น การดูแลติดตามด้านการ เรียนอย่างใกล้ชิด การสนับสนุนในด้านการเรียนอย่างเต็มความสามารถ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี และเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็กในความดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของเด็กเกิดจากการหล่อหลอมของสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น พัฒนาการด้านการเรียนของเด็กจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุนและส่งเสริม ผู้ปกครอง จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมเรียนที่ดีให้แก่เด็ก ให้เด็กได้ซึมซับ

และปรับตัวให้เหมาะสม เช่น การดูแลติดตามด้านการเรียนอย่างใกล้ชิด การสนับสนุนในด้านการเรียนอย่างเต็มความสามารถ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็กในความดูแล เป็นต้น และการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ของนักเรียนและผู้ปกครอง (Active Citizenship) การสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้มีความสำคัญมากในการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้ปกครองและครูจะต้องสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนว่าผู้เรียนจะต้องกระทำตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และเคารพกฎกติกาของสังคม รู้จักมีจิตสำนึกสาธารณะ

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผล เรื่อง การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป แล้วนั้น พบว่า ในปัจจุบันถึงแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะมีภาพรวมของสถานการณ์ที่ดีขึ้น แต่ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนยังคงมีอยู่จากการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key performers) ที่ได้กล่าวถึงผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นที่ยังคงเกิดขึ้นอยู่ในภาวะปกติถัดไป สามารถสรุปได้ทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1. ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม 2. ครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิต 3. การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน 4. การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ 5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง และ 6. การเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังค้นพบแนวคิดที่สรุปผลได้จากการศึกษาในประเด็นที่มีความแตกต่างเพิ่มเติมจากการศึกษาองค์ความรู้จากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าจากกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษาสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้นั้น ผู้วิจัยสรุปผลสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในประเด็นที่แตกต่าง เพิ่มเติมได้ว่า หากผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดทำให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้ปกครอง และผู้เรียนต้องปรับตัวกับการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัวส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนขาดแรงสนับสนุนจากผู้ปกครอง และส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ และในประเด็นของผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปผลของผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในประเด็นที่แตกต่าง เพิ่มเติมได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้นั้นที่

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันทีที่ อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลดต่ำลง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้ ในประเด็นของแนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปผลในประเด็นที่แตกต่าง เพิ่มเติมได้ว่าการส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง พัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียนจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุน และส่งเสริม เพื่อชี้นำพฤติกรรมแก่เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีให้แก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไปใช้ดำเนินการวางแผนให้กับสถานศึกษาเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 และสามารถนำแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไปใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน รวมถึงความพร้อม และ บริบทพื้นที่ของสถานศึกษาในแต่ละภูมิภาค

2. ควรนำผลการวิจัย แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป ไปดำเนินการทำวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อศึกษาองค์ประกอบของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในภาวะปกติถัดไปที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป

บรรณานุกรม

- Alban Conto, C., Akseer, S., Dreesen, T., Kamei, A., Mizunoya, S., & Rigole, A.,. (2021). Potential effects of COVID-19 school closures on foundational skills and Country responses for mitigating learning loss. *International Journal of Educational Development*, 87. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2021.102434>
- Allensworth, E., & Schwartz, N. (2020). School Practices to Address Student Learning Loss. Brief No. 1. *EdResearch for Recovery Project*, 1, 5. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED607662.pdf>
- Andrea Tirado. (2021). Review of Literature: COVID-19 Learning Loss and Strategies for Recovery. *Information Capsule*, 2003(July 2021), 6.
- Arcia, G., Hoyos, R., Patrinos, H., Sava, A., Shmis, T., & Teixeira, J. (2021). *Learning Recovery after COVID-19 in Europe and Central Asia: Policy and Practice*. <https://doi.org/10.1596/36316>
- Asian Development Bank. (2021). Learning and earning losses from COVID-19 school closures in developing Asia. *Special Topic of the Asian Development Outlook 2021*.
- Azim Premji Foundation. (2021). Loss of learning during the pandemic. *Field Studies in Education*, 6-7.
- Bartholo, T. L., Koslinski, M. C., Tymms, P., & Castro, D. L. (2023). Learning loss and learning inequality during the Covid-19 pandemic. *Ensaio: Avaliação e Políticas Públicas em Educação*, 31.
- Carvalho, S., Rossiter, J., Angrist, N., Hares, S., & Silverman, R. (2020). *Planning for School Reopening and Recovery After COVID-19*. <https://www.cgdev.org/sites/default/files/planning-school-reopening-and-recovery-after-covid-19.pdf>
- Cho, Y., Kataoka, S., & Piza, S. (2021). Philippine Basic Education System: Strengthening Effective Learning During the COVID-19 Pandemic and Beyond. *Philippines*

COVID-19 Monitoring Survey Policy Notes;. © World Bank, Washington, DC.

<http://hdl.handle.net/10986/35649>

Di Pietro, G., B., F., Dinis Mota Da Costa, , P., K., Z. , & Mazza, J. (2020). The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets. *Luxembourg: Publications Office of the European Union*.

<https://doi.org/10.2760/126686>

Engzell, P., Frey, A., & Verhagen, M. D. (2021). Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(17), e2022376118. <https://doi.org/doi:10.1073/pnas.2022376118>

European, C., Joint Research, C., Di Pietro, G., Biagi, F., Costa, P., Karpiński, Z., & Mazza, J. (2020). *The likely impact of COVID-19 on education – Reflections based on the existing literature and recent international datasets*. Publications Office.

<https://doi.org/doi:10.2760/126686>

<https://doi.org/doi:10.2760/126686>

Froese Ian (2020, october 11). *Lack of computers, internet access exposes shortfall of at-home learning in Manitoba*. . CBC News Manitoba.

<https://www.cbc.ca/news/canada/manitoba/lack-computers-internet-shortfall-at-home-learning-manitoba-winnipeg-1.5531100>

Hanover Research. (2020). Best Practices for Learning Loss Recovery. *Hanover Research*,.

Harmey, S., & Moss, G. (2023). Learning disruption or learning loss: using evidence from unplanned closures to inform returning to school after COVID-19. *Educational Review*, 75(4), 637-656. <https://doi.org/10.1080/00131911.2021.1966389>

<https://doi.org/10.1080/00131911.2021.1966389>

Hou, T.-y., Mao, X.-f., Dong, W., Cai, W.-p., & Deng, G.-h. (2020). Prevalence of and factors associated with mental health problems and suicidality among senior high school students in rural China during the COVID-19 outbreak. *Asian Journal of Psychiatry*, 54, 102305. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102305>

<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102305>

Kaffenberger, & Michelle. (2021). Modelling the long-run learning impact of the Covid-19 learning shock: Actions to (more than) mitigate loss. *International Journal of*

Educational Development, 81, 102326.

<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2020.102326>

Khan, M. J., & Ahmed, J. (2021). Child education in the time of pandemic: Learning loss and dropout. *Children and Youth Services Review*, 127, 106065.

<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106065>

Maba, W., Widiastuti, I. A. M. S., Mantra, I. B. N., Suartama, I. K., & Sukanadi, N. L. (2023). Learning loss: Impact of the COVID-19 pandemic on the students' psychosocial condition. *Journal of Education and e-Learning Research*, 10(2), 209-214.

<https://doi.org/10.20448/jeelr.v10i2.4543>

Middleton K. V. (2020). The Longer-Term Impact of COVID-19 on K-12 Student Learning and Assessment. *Educational Measurement, Issues and Practice*, 39(3), 41-44.

<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/emip.12368>

Miles, M. B. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook* (2nd .). Thousand Oaks : Sage Publications.

Moscoviz, L., & David K. Evans. (2022). Learning Loss and Student Dropouts during the COVID-19 Pandemic: A Review of the Evidence Two Years after Schools Shut Down. *Center for Global Development*, March 2022(1).

<https://www.ungei.org/sites/default/files/2022-04/learning-loss-and-student-dropouts-during-covid-19-pandemic-review-evidence-two-years.pdf>

OECD. (2020). *The Impact of COVID-19 on Education: Insights from "Education at a Glance 2020"*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/the-impact-of-covid-19-on-education-insights-education-at-a-glance-2020.pdf>

OECD. (2021). *Effective and Equitable Educational Recovery : 10 Principles* <https://www.oecd.org/education/ten-principles-effective-equitable-covid-recovery.htm>

Patrinos, H. A. (2022). Learning loss and learning recovery. *DECISION*, 49(2), 183-188. <https://doi.org/10.1007/s40622-022-00317-w>

Pereda, N., & Díaz-Faes, D. A. (2020). Family violence against children in the wake of COVID-19 pandemic: a review of current perspectives and risk factors. *Child and*

Adolescent Psychiatry and Mental Health, 14(1), 40.

<https://doi.org/10.1186/s13034-020-00347-1>

The Lancet, C., amp, & Adolescent, H. (2020). Pandemic school closures: risks and opportunities. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(5), 341.

[https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30105-X](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30105-X)

UNESCO - The World Bank - UNICEF. (2021). *Mission: Recovering Education in 2021*

<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/675f44dfad2b034dd0bc54ba2da25839-0090012021/original/BROCHURE-EN.pdf>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563, 7 ตุลาคม). การเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษานในยุค COVID-19 ยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความเหลื่อมล้ำและทรัพยากรของผู้เรียน. <https://www.eef.or.th/378-2/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565, 7 ตุลาคม). รายงานใหม่ชี้เด็กในเกือบทุกประเทศเผชิญการเรียนรู้ถดถอยเนื่องจากโควิด-19 ในประเทศไทย ยูนิเซฟจับมือกระทรวงศึกษาธิการและกสศ. เพื่อช่วยเด็ก ๆ ฟื้นฟูความรู้ที่ถดถอย.

<https://www.eef.or.th/news-report-covid19-050422/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). รายงานฉบับพิเศษห้องเรียนฟื้นฟูหลังโควิด-19

<https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2023/09/ห้องเรียนฟื้นฟูebook.pdf>

ชาย โภธิสิตา. (2556). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 6). ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณัฐนิช ธรณธรรมกุล. (2565). การสร้างสรรค์นวัตศิลป์จากภาวะการเรียนรู้ถดถอย [ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/82342>

ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2559, สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2566). ครูแนะปรับวิธีสอน 3 ช่วงวัย “อนุบาล-ประถม-มัธยม”. <https://mgronline.com/qol/detail/9590000003478>

ทรงยศ รั้งสรรคัมณินิล, และ พรหมพิไล บัวสุวรรณ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 17(53), 120-138.

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/263747>

- นรรธพร จันทรไฉลีย์ เสรีบุตร. (2565, 27 ตุลาคม). ภาวะความรู้ถดถอย (*Learning Loss*) ที่ต้องเร่งแก้ไขในมุมมองของ CEO Starfish Education. Starfish Education.
<https://www.starfishlabz.com/blog/601-ภาวะความรู้ถดถอย-learning-loss-ที่ต้องเร่งแก้ไขในมุมมองของ-ceo-starfish-education>
- นรรธพร จันทรไฉลีย์ เสรีบุตร. (2565, 27 ตุลาคม). มาตรการฟื้นฟูความรู้ถดถอยในเด็ก (*Learning Loss*) โดย Starfish Education. Starfish Education.
<https://www.starfishlabz.com/blog/579-มาตรการฟื้นฟูความรู้ถดถอยในเด็ก-learning-loss-โดย-starfish-education>
- เบญจพร พลไกร. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (*Active Learning*) ร่วมกับแนวคิดเกมิฟิเคชัน (*Gamification*) สำหรับนักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (*Learning loss*) ในสถานการณ์การโควิด-19 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มหาวิทยาลัยนเรศวร].
<http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5530>
- พัชรา เอี่ยมกิจการ สบายใจ, อุทุมพร อินทจักร์, ภัทรา วายจตุต, และ คัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์. (2566). “ถูกสนุกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(6), 109-123.
- ภูมิพัฒน์ ศรีวชิรพัฒน์. (2565). กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทย จากการเรียนรู้การสอนออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 9(1), 71 - 86. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issmu/article/view/256582>
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2565, 10 ตุลาคม). การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ. <https://www.kenan-asia.org/th/uncategorized-th/covid-19-education-impact/>
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2565, 8 ตุลาคม). *Learning Loss* ภาวะการเรียนรู้ถดถอย. สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. <https://research.eef.or.th/learning-loss-recession/>
- วัลลิกา รุมาคม, และ วิชชากาญจน์ พัชรจิราพันธ์. (2565). การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9(6), 16-30. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/262032>

- วิจารณ์ พานิช. (2565, 8 ตุลาคม). *Learning Loss* ภาวะการเรียนรู้ถดถอย. สถาบันวิจัยเพื่อความ
เสมอภาคทางการศึกษา. <https://research.eef.or.th/learning-loss-recession/>
- วีระชาติ กิเลนทอง. (2565, 18 สิงหาคม 2565). ระเบิดเวลา 'Learning Loss' เปิดงานวิจัย-หาทาง
ออกวิกฤตเด็กไทยกับภาวะการเรียนรู้ถดถอย. The101.World.
<https://www.the101.world/learning-loss-and-learning-recovery/>
- ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ. (2565, 18 สิงหาคม 2565). ระเบิดเวลา 'Learning Loss' เปิดงานวิจัย-
หาทางออกวิกฤตเด็กไทยกับภาวะการเรียนรู้ถดถอย. The101.World.
<https://www.the101.world/learning-loss-and-learning-recovery/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานการศึกษา "รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับ
นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19" (ฉบับสรุป).
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. กลุ่มพัฒนา
นโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). คู่มือการถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาภาวะ
ถดถอยทางการเรียนรู้ (LEARNING LOSS). กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2564). แนวทางการฟื้นตัวทางการศึกษาจาก
สถานการณ์ COVID-19 ที่มีประสิทธิภาพและเสมอภาค. กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการ
เรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3.). สยามลดา.
- อิทธิพัทธ์, ส., อรุมา, อ., มนต์, ต., พนิดา, ศ., และ ชวณ, ส. (2565). รายงานการวิจัยฉบับ
สมบูรณ์การศึกษาความถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน
สถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. /cgi-bin/getdoc1?Gift_eBook/167260.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย

AF19-03-03.1
August, 2023

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชื่อโครงการวิจัย : การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ในภาวะปกติถัดไป

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวจิต พุ่มพฤกษ์

หน่วยงานต้นสังกัด : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเลขรับรองโครงการวิจัย : SWUEC-672002

รายการเอกสารที่รับรอง :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 30 มกราคม 2567
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 30 มกราคม 2567
3. เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567
5. ประวัติผู้วิจัย	

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยยึดหลักเกณฑ์ตาม Declaration of Helsinki, Belmont Report, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), International Guidelines for Human Research ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ได้

วันที่รับรอง : 23 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่หมดอายุ : 22 กุมภาพันธ์ 2568

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ชุดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (ชุดที่ 2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาคารนวัตกรรม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 17
โทร. (02) 6495000 ต่อ 17503, 17506 โทรสาร (02) 2042590

ภาคผนวก ข
หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย

เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร

ชื่อการวิจัย : การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป (STUDY GUIDELINES
FOR RECOVERY OF LEARNING LOSS FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS AFTER THE
EPIDEMIC OF CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19) IN THE NEXT NORMAL
SITUATION.)

ผู้วิจัยหลัก : นางสาวจิต พุ่มพฤษ์

สังกัด : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ร่วมวิจัย : /

แหล่งทุนวิจัย/ผู้สนับสนุนการวิจัย : /

**เรียน ท่านผู้สนใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้อง**

เนื่องด้วยข้าพเจ้า นางสาวจิต พุ่มพฤษ์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา บริหารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง “การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะ
ถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-
19 ในภาวะปกติถัดไป” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของภาวะ
ถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุค
ปกติถัดไป

และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลัง
สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

ประโยชน์โดยตรงที่ท่านจะได้รับจากการวิจัยนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา
หน่วยงานทางการศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
ที่เกิดขึ้นช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการ
แก้ไขปัญหาในอนาคตได้ นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหาภาวะ
ถดถอยทางการเรียนรู้ไปใช้ดำเนินการเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
เชื้อไวรัสโควิด-19 ได้อีกด้วย

ท่านมีอิสระที่จะตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยนี้หรือไม่ก็ได้ แต่หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัย
จะขอให้ท่าน ผู้วิจัยจะขอสัมภาษณ์ท่านในประเด็นปัญหาและผลกระทบของการเกิดภาวะถดถอยทางการ
เรียนรู้รวมทั้งหาคำตอบของแนวทางการการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ใช้เวลาประมาณ 50 นาที โดย
จะสัมภาษณ์ในสถานที่ที่ท่านสะดวกและมีความเป็นส่วนตัว และในเวลาที่ท่านสะดวก ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะ
ขออนุญาตบันทึกเสียงของท่าน ทั้งนี้ หากผู้วิจัยต้องการข้อมูลเพิ่มเติม จะขออนุญาตนัดหมายท่านเพื่อ
สัมภาษณ์ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก แต่หากท่านไม่ยินดีให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการ
สัมภาษณ์ในครั้งนี้เท่านั้น และผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์เบื้องต้นกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ยืนยันความถูกต้อง
ของเนื้อหา

ฉบับที่ 2.0 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567

*การบันทึกเสียง มีความจำเป็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากเพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูล
อนึ่งข้อมูลที่ได้จากท่านจะอยู่ในรูปแบบที่ไม่สามารถระบุตัวตนหรือเชื่อมโยงถึงตัวท่านได้ และจะมีการทำลาย
ภายหลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว*

หากท่านรู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจกับบางคำถาม ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมทั้งมี
สิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมหรือถอนตัวออก
จากการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่ประการใดทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ข้อมูลที่ได้จากท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย หากผู้วิจัยจะหยิบยกคำพูดของท่านไว้ในรายงาน
การวิจัย/วิทยานิพนธ์และผลงานทางวิชาการรูปแบบอื่น ๆ ผู้วิจัยจะใช้นามสมมุติแทนชื่อและนามสกุลจริงของ
ท่าน ข้อมูลเหล่านี้จะอยู่ในรูปแบบที่ไม่สามารถระบุตัวตนหรือเชื่อมโยงถึงตัวท่านได้ อย่างไรก็ตาม อาจมีบุคคล
บางกลุ่มที่ขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของท่านได้ ได้แก่ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้ประสานงาน
วิจัย ผู้กำกับดูแลการวิจัย และเจ้าหน้าที่จากสถาบันหรือองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบความ
ถูกต้องของข้อมูลและขั้นตอนการวิจัย และผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัยและการ
ตรวจสอบ

ในการเข้าร่วมการวิจัยนี้ท่านจะได้รับค่าตอบแทน เป็นค่าชดเชยการเสียเวลา 100 บาท

หากท่านมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัย โปรดติดต่อได้ที่ นางสาวจิต พุ่มพุกษ์ นักศึกษาปริญญาโท
สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขโทรศัพท์
092-2799721 อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล หมายเลขโทรศัพท์
081-4449759

หากท่านได้รับการปฏิบัติไม่ตรงตามที่ระบุไว้หรือต้องการทราบสิทธิของท่านขณะเข้าร่วมการวิจัยนี้
สามารถติดต่อได้ที่ “หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้น 17
อาคารนวัตกรรม ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เลขที่ 114 ถนนสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 โทรศัพท์ 02-6495000 ต่อ 17501, 17505 โทรสาร 02-2042590
อีเมล swuec@swu.ac.th” เพื่อให้มั่นใจว่า สิทธิ ความเป็นส่วนตัว และความเป็นอยู่ที่ดีของท่าน ได้รับความ
คุ้มครองตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในคนระดับสากล

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ข้าพเจ้า (นาง/นางสาว/นาย)ได้อ่านคำชี้แจง/รับฟังคำอธิบายจาก
นางสาวจิต พุ่มพุกษ์ เกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัครในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอย
ทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ใน
ภาวะปกติถัดไป” โดยข้อความที่อธิบายประกอบด้วย รายละเอียดทั้งหมดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย,
รายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าต้องปฏิบัติและได้รับการปฏิบัติ, ประโยชน์ที่ข้าพเจ้าจะได้รับจากการ
เข้าร่วมการวิจัย ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งแนวทางป้องกันความเสี่ยงดังกล่าว
ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้อ่าน/รับฟังคำอธิบายข้อความในเอกสารข้อมูลสำหรับอาสาสมัครโดยตลอด ได้รับคำอธิบาย
และการตอบข้อสงสัยจากนักวิจัย และมีเวลาอย่างเพียงพอในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย

นอกจากนี้ นักวิจัยได้รับรองว่าจะเก็บรักษาข้อมูลของข้าพเจ้าไว้ในที่ปลอดภัย หากจะหยิบยกคำพูด
ของข้าพเจ้าไว้ในรายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์และผลงานทางวิชาการรูปแบบอื่น ๆ นักวิจัยจะใช้นามสมมุติ
แทนชื่อและนามสกุลของข้าพเจ้า และจะไม่นำเสนอข้อมูลอื่น ๆ ที่อาจเชื่อมโยงถึงข้าพเจ้าได้

ฉบับที่ 2.0 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567

“ในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของการวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ” และข้าพเจ้าสามารถถอนตัวจากการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ ถ้าข้าพเจ้าปรารถนา โดยจะไม่มีผลกระทบและไม่เสียสิทธิ์ใด ๆ ในการปฏิบัติงานแต่ประการใด ที่ข้าพเจ้าได้รับและพึงได้รับในอนาคต

ข้าพเจ้าเข้าใจข้อความในเอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัครนี้โดยตลอดแล้วจึงลงลายมือชื่อไว้ในเอกสารนี้

ลายมือชื่ออาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัย _____ วัน-เดือน-ปี _____
(_____)

.....(กรณีที่อาสาสมัครอ่านหนังสือไม่ออกแต่ฟังเข้าใจ).....	
ข้าพเจ้าไม่สามารถอ่านหนังสือได้ แต่ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในแบบยินยอมนี้ให้แก่ข้าพเจ้าฟังจนเข้าใจดีข้าพเจ้าจึงประทับตราลายนิ้วมือของข้าพเจ้าในแบบยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ	
ลงนาม/พิมพ์ลายนิ้ว อาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัย _____	 _____
วัน-เดือน-ปี _____ (_____)	

ลายมือชื่อผู้ขอความยินยอม _____ วัน-เดือน-ปี _____
(_____)

ลายมือชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย _____ วัน-เดือน-ปี _____
(_____)

คำรับรองของพยานผู้มีส่วนได้เสียกับการวิจัย (เฉพาะกรณีที่อาสาสมัครอ่านหนังสือไม่ออกแต่ฟังเข้าใจ)

ข้าพเจ้าได้อยู่ร่วมในกระบวนการขอความยินยอมและยืนยันว่า ผู้ขอความยินยอมได้อ่าน/อธิบายเอกสารข้อมูลให้แก่ _____ ซึ่งผู้มีชื่อข้างต้นมีโอกาสซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ และได้ให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยอิสระ หลังจากรับทราบข้อมูลที่มีอยู่ตรงตามที่ปรากฏในเอกสารนี้แล้ว

ลายมือชื่อพยาน _____ วัน-เดือน-ปี _____
(_____)

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

ชื่อโครงการวิจัย : การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป

Study guidelines for recovery of learning loss for secondary school students after the epidemic of coronavirus disease 2019 (Covid-19) in the next normal situation.

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสอบถามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป และศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จากผู้เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป และศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป
3. ในการเข้าร่วมการวิจัยนี้ท่านจะได้รับค่าตอบแทน เป็นค่าชดเชยการเสียเวลา 100 บาท

ตอนที่ 1

1. ปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป (จำนวน 3 คำถาม)
 - 1.1 ให้ท่านเล่าบริบทของการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ผ่านมา
 - 1.2 ท่านคิดว่าสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มาจากสิ่งใด

2

- 1.3 ท่านและนักเรียนในความคิดเห็นของคุณได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
อย่างไรบ้าง
2. แนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของการเรียนการ
สอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป
(จำนวน 2 คำถาม)
- 2.1 ท่านมีแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้หรือไม่
- 2.2 จากแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ข้างต้นสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมี
ประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 2

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม (จำนวน 1 ข้อ)

ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบจะถูกเก็บ
เป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อท่าน หรือการปฏิบัติงานของท่าน การได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ
ครบถ้วนตามความเป็นจริงจากท่านเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะจะส่งผลให้งานวิจัยมีคุณภาพ น่าเชื่อถือ
สามารถนำไปใช้อ้างอิงและเกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติ
ถัดไป ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ ผู้วิจัยขอพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

นิสิตระดับปริญญาโท

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ฉบับที่ 3.0 ลงวันที่ 12/02/2567

<p>แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย</p> <p>การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลัง สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป</p> <p>Study guidelines for recovery of learning loss for secondary school students after the epidemic of coronavirus disease 2019 (Covid-19) in the next normal situation.</p>
<p>ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านตอบรับวันนัดหมายสัมภาษณ์ (ใช้เวลาประมาณ 50 นาที) โดยจะมีการ ดำเนินงาน 2 รูปแบบ กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ตามความสะดวกในการให้สัมภาษณ์ของท่าน</p> <p>☐ แบบที่ 1 : การสัมภาษณ์เผชิญหน้ากัน (Face-to-face)</p> <p>วันที่.....เดือน.....2566 เวลา.....น.</p> <p>สถานที่.....</p> <p>☐ แบบที่ 2 : การสัมภาษณ์ออนไลน์ (Online Platform)</p> <p>ช่องทางออนไลน์ ☐ Google Meet ☐ Zoom ☐ Line</p> <p>วันที่.....เดือน.....2566 เวลา.....น.</p>
<p>ผู้สัมภาษณ์ : นางสาวจริต พุ่มพฤษ นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ</p> <p>รหัสผู้ให้สัมภาษณ์ :</p> <p>ระดับการศึกษา</p> <p>อายุ</p> <p>ตำแหน่ง :</p> <p>สถานศึกษา :</p>
<p>ตอนที่ 1</p>
<p>1. ปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนแบบ ออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป</p> <p>1.1 ให้ท่านเล่าบริบทของการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 ที่ผ่านมา</p> <p>1.2 ท่านคิดว่าสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มาจากสิ่งใด</p>

<p>1.3 ท่านและนักเรียนในความคิดของท่านได้รับผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างไรบ้าง</p> <p>.....</p>
<p>2. แนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป</p>
<p>2.1 ท่านมีแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างไรบ้าง</p> <p>.....</p>
<p>2.2 จากแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ข้างต้นสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร</p> <p>.....</p>
<p>ตอนที่ 2</p>
<p>นอกเหนือจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไปในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ประวัติผู้เขียน

